

Delavska enotnost

Glasiló Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 3. marec 1983
letnik 42, številka 8, cena 10 din

V tej številki priloga Sindikalni poročevalec št. 7

V njem objavljamo gradivo o poglavitnih novostih na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja. V javni razpravi, ki bo marca in aprila, je treba zavzeti stališča do vseh predlaganih rešitev, ki so navedene v osnutku novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Moč kritike

Mnogo kritičnih besed je bilo slišati na minuli seji centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Očitno so se na idejni fronti nakopičili nekateri problemi, ki bi utegnili — če se jih ne bi pravočasno lotili — ovirati družbeno akcijo socialističnih sil na čelu z zvezo komunistov. Problemi, ki zahtevajo takojšnje, temeljito in odločno reševanje.

Pa ni šlo za posplošeno kritiko, ki bi bila sama sebi namen, ki bi opozarjala le na slabosti drugih. Največ težkih besed je padlo prav na rovaš zveze komunistov same, njene organiziranosti in usposobljenosti za spreminjanje stvari. Prav v tem pa je moč takšne kritike.

Predsednik CK ZKJ Mitja Ribičič je v zaključnem govoru na seji poudaril, da je šibka točka dela ZK delovanje znotraj organizacij delavskega razreda in delovnih ljudi. Komunistično gibanje pri nas je od samega začetka opiralo svojo strategijo na razvijanje pobud delavskih in ljudskih množic. To je bil vedno prvi in odločilni pogoj vseh naših zmag, hkrati pa najboljše zagotovilo, da se ZK ne bo zbirokratiziral, da ne bo delala forumsko, da se ne bo prevec ukvarjala sama s seboj in da bo vedno navzoča kot ustvarjalna sila družbene akcije delavskih množic.

Bolj kot kdajkoli, v sedanjih zapletenih in težavnih razmerah mora zveza komunistov še odločneje utirati poti za uresničevanje naših opredelitev in za še večje uveljavljanje zgodovinskih interesov delavskega razreda ter omogočati, da bodo ta hotenja odločilni dejavnik pri izhodu iz zapletov.

Naši delovni ljudje so na svojih plečih nosili breme vseh dosedanjih družbenih težav, hkrati pa imajo največ zaslug za delovne uspehe. Tudi danes je uspešnost družbene preobrazbe in hitrejšega razvoja odvisna od njihove opredelitve, zaupanja in zavzetosti.

Minula seja CK ZKJ je izpričala enotnost ZK in zagotovila pglavitne možnosti za še učinkovitejšo akcijo. Tako predstavlja pomembno spodbudo za celovito in ustvarjalno družbeno akcijo prav vseh, akcijo za spreminjanje razmer, odpravljanje težav in razvojnih protislovij. Akcijo, ki ji bomo tudi tokrat kos.

Še marsikje po svetu so ženske v tako neenakopravnem in podrejenem položaju, da je nam, ki smo že v ustavo zapisali, da je enakopravnost ne glede na spol osnovna pravica človeka, to nedoumljivo. Pa vendar! V sodobnem Iranu nimajo ženske pravice niti do svobodnega oblačenja in nastopanja v javnosti. V številnih nerazvitih deželah so ženske najcenejša in najbolj grobo izkoriščana delovna sila, tako da ostarijo že preden dopolnijo štirideset let. Ponekod, tudi v najbolj razvitih državah, še vedno velja, da je delavka za isto delo slabše plačana kot delavec. Zato že od leta 1975 traja tako imenovano Desetletje združenih narodov za ženske. Pod okriljem organizacije Združenih narodov se tako ženske vsega sveta bojujejo za odpravljanje diskriminacije žensk. Svoja prizadevanja pa nenehno povezujejo z bojem za odpravo vsakršne neenakopravnosti.

Slika: Joco Žnidaršič

Proizvodne rezultate moramo še povečati

Kljub temu da se gospodarske razmere, pa ne samo pri nas, še naprej zaostrejejo, je mogoče iz kopice podatkov, ocen in analiz razbrati tudi nekatere točke, ki ohrabrujejo. Seveda pa je povsem na dlani, da ta trenutek v Jugoslaviji in Sloveniji ne moremo biti zadovoljni z rezultati, ki smo jih dosegli na nekaterih področjih, saj so čelo daleč od resolucijskih predvidevanj.

Zakaj je tako in kaj storiti, da bi se čimbolj približali zamišljenim dosežkom, je vprašanje, ki ne žuli samo delovnih ljudi v združenem delu, pač pa (vsaj moralo bi) tudi tiste, ki so najbolj odgovorni za neposredno uveljavitev usmeritev in ukrepov, ki smo jih nedavno tega sprejemali v skupščinah in drugih telesih.

Bitka za gospodarsko stabilizacijo, ki jo vodimo že dalj časa, pa vendarle postaja vse bolj čvrsto vezno tkivo, vse bolj je oblika trdne in zavestne odločenosti, da je treba vztrajati na poti, ki vodi v tako gospodarstvo, ko bomo v resnici lahko defali, da imamo toliko, kolikor smo naredili in je naša odeja natančno tako dolga, kot je polna naša blagajna. Dejstvo je, da so bili nestvarni tisti, ki so menili, da je gospodarska stabilizacija enkratni rez, od danes do jutri, ter da bomo v razmeroma kratkem času popravili in dosegli to, kar smo dokaj dolgo puščali ob strani.

Ze za lani so bili v Sloveniji značilni nekateri bistveni preobrti v gospodarjenju, porabi ter zlasti v izvozni dejavnosti, kjer nosi naša republika razmeroma največji delež v Jugoslaviji. To kljub temu, da smo bili soočeni z nepopolnimi in premalo pretehtanimi odločitvami zlasti pri gospodarjenju z devizami; bile pa so seveda tudi mnoge druge pomanjkljivosti, posebej tiste v zvezi z reprodukcijskim materialom in oskrbo za široko porabo. Čeprav je treba vedeti, da so bile razmere z oskrbo prebivalstva, in so še zdaj, v Sloveniji daleč najboljše, kar samo kaže, da je treba nadaljevati s politiko, ki smo jo na tem področju zastavili.

Kljub težavnim razmeram pa velja, da so delavci v naši republiki povečali industrijsko proizvodnjo in da ta raste nad pričakovanji tudi v prvih mesecih letošnjega leta, medtem ko se na nekaterih drugih področjih v Jugoslaviji pojavljajo nasprotna gibanja. Ob usmeritvi in drugačni, stimulatívnejši izvozni politiki, iskanju novih tržišč po svetu in opiranju na lastne sile rezultati očitno niso tako nedosegljivi, kot bi nekateri radi dokazali. V združenem delu z boljšimi programi, jasnějšo usmeritvijo, boljšim gospodarjenjem in tudi z veliko volje delovnih ljudi dosega jo vedno boljše rezultate.

Zato je nedopustno, da ta zagnanost v nekaterih okoljih popušča in se je prelevila v bitko, kako priti do novih posojil, za katere se zdaj dogovarjamo pri mednarodnih denarnih organizacijah, kot da se nekateri ne zavedajo, da bo treba tudi ta vrniti. Se pravi, da bi trenutno težko breme samo premaknili v prihodnja leta.

Zal pri izvozu tudi v naši republiki ne dosegamo načrtovanih rezultatov, kar bi lahko v bližnji prihodnosti bistveno poslabšalo položaj. Znova bi se srečali z nepremostljivimi težavami na mnogih področjih družbene reprodukcije in oskrbe. Izvoz torej mora biti v ospredju vsakršnega našega dela in snovanja na vseh ravneh. Resolucijskih načrtov ne dosegamo tudi na primer pri cenah, ki grozijo, da se bodo letnemu načrtu približale že v prvi polovici leta. Podobno velja za nekatere oblike porabe.

Neizpolnjevanje pglavitnih gospodarskih ciljev seveda pritiska na osebne dohodke. O tem smo v zadnjem času veliko govorili. Toda povsem jasno je, da morajo le-ti postati v največji meri rezultat dobrega gospodarjenja in produktivnega dela. Zato bi morali odločno vztrajati pri usmeritvi, naj bo povečevanje osebnih dohodkov povezano s konkretnimi rezultati pri dohodku, ki ga moramo v vse večji meri doseгati s konkretnimi opredelitvami gospodarske stabilizacije, se pravi z izvozno usmerjenostjo, zmanjševanjem stroškov, izkoriščenostjo zmogljivosti, lastnim znanjem in tehnologijo... Ob tem pa se moramo čimprej otresti teženj, ko naj bi nagrajevali vsako delo, temveč predvsem tisto, ki daje najboljše rezultate.

Dušan Gačnik

Kaj o tem menite vi?

Razveseljiva vest iz Trbovelj: v Iskrini tovarni polprevodnikov so razvili postopek, po katerem iz odpadnih voda, ki so doslej odtekale v kanalizacijo, pridobivajo čisto zlato. Ne veliko, pa vendarle. Izračunali so, da bodo s to inovacijo iz odplak dobili na leto poldrugi kilogram zlata.

Pa še nekaj podobnega iz Idrije: tu so začeli iz dima rudniške topilnice pridobivati živo srebro,

ki ga Jugoslavija uvozi letno za več kot milijon dolarjev. Dve toni živega srebra so v Idriji pridobili po postopku, ki so ga šele pred kratkim razvili v rudniških laboratorijih. Gre za preprosto in učinkovito metodo, ki bo seveda na moč uporabna tudi tedaj, ko bodo v Idriji ponovno začeli kopati živosrebrno rudo.

Malenkosti?

Morda, vendar le na prvi pogled. Oba primera namreč doka-

zujeta, da ima naše gospodarstvo še precej notranjih rezerv. Kaže namreč, da so nas šele hudi časi prisilili k raznišljanju in varčevanju na slehernem koraku. Začeli smo odkrivati možnosti, ki doslej za nas očitno niso bile dovolj zanimive. In zdi se, da možnosti na tem področju še niso izrabljene...

Kako bi si sicer razlagali, da marsikje delamo že dalj časa le za zajamčene in ponekod za še

nižje osebne dohodke? Kako bi, denimo, razumeli nenehne izgube, ki iz leta v leto pestijo nekatere naše delovne kolektive? Kaj je v teh in podobnih primerih z notranjimi rezervami? Jih zares ni ali jih ne znamo najti? Nam gre kljub vsemu še vedno predobro, da bi poleg večjih iskali tudi manjše prihranke?

Za uredništvo Delavske enotnosti:
Andrej Ulaga

Pred dnevi je slovenska planinska organizacija proslavila 90-letnico svojega obstoja. Leta 1893 so mladi ljubitelji gora osnovali društvo in si zadali nalogo, da ohranijo, kot so dejali, naše planine slovenske. Tako je povedal tudi predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec na osrednji proslavi, ki je bila v soboto, 27. februarja, v Cankarjevem domu v Ljubljani. Nekdanja naloga slovenskih planincev je prerasla v nalogo ohraniti gore take, kot so, in privabiti v hribe čimveč delovnih ljudi. Kot sami pravijo, jih na tem področju čaka še veliko dela, saj se doslej še niso dovolj povezali s turističnim gospodarstvom, ki mora v prihodnje postati pomembnejše.

Pretekli teden je obiskal našo republiko predsednik zveznega odbora sindikata kovinarjev Jugoslavije Ismet Suljo. Sestal se je s predstavniki družbenopolitičnih organizacij sozdov Iskra in Združenih proizvajalcev strojne opreme ter se z njimi pogovarjal o samoupravnih organiziranosti, gospodarskem položaju, samoupravnem načrtovanju ter delovanju sindikalne organizacije. Ismet Suljo si je med dvodnevним obiskom v Sloveniji ogledal tudi proizvodnjo telefonskih in telekomunikacijskih naprav v kranski Iskri in proizvodne prostore v Litostroju (na sliki). V. G.

To sredo se je seje uredniškega odbora Delavske enotnosti udeležil tudi član predsedstva ZK Slovenije Jak Koprivc. Novinarjem je pojasnjeval današnji gospodarski in politični trenutek v Sloveniji in v Jugoslaviji. S tovarišem Koprivcem kot dolgoletnim novinarjem smo se največ pogovarjali o vlogi tiska in še posebej Delavske enotnosti, časopisa, ki je namenjen predvsem delavcem, ter sedanjim vlogi in pomenu informiranja. Ta sedanji trenutek pa zahteva izostrenost in občutljivo novinarsko pero, ki mora biti kritično, predvsem pa objektivno in politično naravnano.

Tovariš Koprivc je pri načrtovanju prvomajske številke Delavske enotnosti, ki bo izšla v nakladi 400.000 izvodov, dal novinarjem in urednikom koristne napotke. Ta praznična številka naj bi imela trajnejšo vrednost, ki bi jo delavci tudi koristno uporabili v vsakdanjem samoupravnem življenju.

Slika: Andrej Agnić

V SREDISCU POZORNOSTI

Zaključni račun 1982: Lesna, tozdr Tovarna stavbnega pohištva Radlje-Podvelka

Delavci hočejo več kot obljube

V Podvelki, starejšem delu Tovarne stavbnega pohištva Radlje-Podvelka, ki je tozdr Lesne iz Slovenj Gradca, sta razprava o poslovnih dosežkih minulega leta in sprejem zaključnega računa minila v morečem vzdušju in nelagodnosti vseh, ki so se sestanka udeležili: delavcev iz Podvelke ter vodstva tozdr delovne organizacije in iz občine Radlje ob Dravi, ki so prišli delavcem obljubljati boljšo prihodnost, (če bodo še malo potrpeali). Žal nismo mogli zvedeti, kako je minila enaka razprava v Radljah, v skorajda novi tovarni oken. Toda verjetno ne kaj bolje, saj predstavlja izguba 123 milijonov dinarjev kar tretjino vseh lanskih izgub lesarske dejavnosti v Sloveniji. Za 323-članski kolektiv je tolikšno breme verjetno dosti pretežko, zato bo prav gotovo potrebna pomoč tudi od zunaj, ne le od drugih tozdov in strokovnih služb delovne organizacije.

Delavci v Podvelki so se »slabo« počutili, ker so morali na koncu koncev le sprejeti zaključni račun in sklep o uvedbi sanacijskega postopka, ne da bi ob tem dobili trdna zagotovila, da bodo vzroki za nastajanje izgube odpravljani. Slab okus jim je ostal potem, ko vodstveni delavci niso znali odgovoriti na vprašanje, kaj bodo delavci delali prihodnji mesec: ker so »vodilni« na vprašanja, kdaj bodo dobili takšen proizvodni program, ki bo zagotavljal delo in primerne osebne dohodke, odgovarjali s frazo »potrpajte še malo — kot ste znali že dostikrat«. Zdaj je povprečje OD nižje od 10.000 din. Delavci na razpravi niso dobili odgovora na vprašanje, zakaj se proizvodni program nenehno menjuje in kaže na to, da imajo tovarno v Podvelki strokovnjaki Lesne za nekakšnega poskusnega zajčka? Vodilni prav tako niso »znali« natančno odgovoriti, zakaj so trdili, da bo šlo tovarni v Podvelki bolje, če se bo združila s tovarno v Radljah, zdaj pa ima tudi ta izgubo. V Podvelki so se namreč po večletnih težavah leta 1980 močno približali »zeleni veji«, lani pa se je izguba (glede na leto 1981) povečala kar sedem in polkrat!

Vprašanja, ki so jih zastavljali delavci v Podvelki, kažejo seveda predvsem na njihovo slabo seznanjenost s poslovanjem tozdr in tudi na nestrpnost zavoljo pomanjkanja dela in izredno nizkih osebnih dohodkov. Žal nismo uspeli zvedeti, v kateri od obeh tovarni je nastalo več izgube: v Podvelki ali v Radljah. Češ da podatki niso vodeni tako, da bi bilo to razvidno, da se proizvodnji dopolnjujeta, so nam od-

govorili vodilni delavci v tozdu... Iz vseh zadreg, sumničen (o poskusnih zajčkih) je verjetno nastala tudi težnja, da bi tovarna v Podvelki dobila status tozdr. To je direktor tozdr na koncu sestanka tudi napovedal kot enega izmed ciljev svojega delovanja (če bo seveda v korist kolektivu).

Delavci bodo (v zameno za potrpljenje) dobili dober sanacijski program. Podrobnosti o njem, razen te, da bodo v strokovnih službah natanko proučili vse ukrepe in korake, ki bi tozdu lahko pomagali k odpravi vzrokov za izgube, nismo mogli zvedeti. Tu je direktor tozdr menil predvsem prave izdelke, dobro kakovost in konkurenci, ki se je medtem dodobra razvila, primerne cene. Vračanje investicijskih posojil, posojil za obratna sredstva (tri četrtine obratnih sredstev v tozdu je sposojenih) in tečajne razlike pa bodo seveda še nekaj časa močno bremenili poslovne rezultate.

Ob vseh težavah in črni prihodnosti (po mnenju delavcev) niti dovoljenje občinske skupščine, da si kolektiv lahko osebne dohodke kljub izgubam poveča za 6 odstotkov, da je tudi občinski sindikalni svet primaknil 110000 din v ta namen in da bo vprašanje takšne pomoči proučil tudi republiški svet ZSS, niso kaj prida izboljšali vzdušja med delavci. Najbrže ga ne bo popravila niti solidarnost ostalih temeljnih organizacij v Lesni, ki so že dodatno zbrale 6 milijonov dinarjev za sklade skupne porabe tistih tozdov, kjer skladov ne more oblikovati niti solidarnost (zakonsko določena) ob pokrivanju izgube. Najpomembnejši je pravi proizvodni program. Delavci smo voljni delati, je v imenu vseh zaposlenih v Podvelki dejal na sestanku eden izmed delavcev, želimo si dela in primernih osebnih dohodkov. Sami pa smo najmanj krivi, da zlepa noben gospodarski ukrep pri nas ni uspel, da so naši izdelki predragi in slabši kot konkurenčni, da niti predsanacijski program, sprejet sredi lanskega leta, ni dal nikakršnih rezultatov.

Skupščina občine Radlje ob Dravi je proti koncu lanskega leta sprejela pobudo občinskega sindikalnega sveta za uvedbo družbenega varstva v tem tozdu Varstvo bo uvedeno s prvim aprilom, če sanacijskega programa ne bo ali če ne bo dal nobenih zagotovil, da se gospodarjenje v tem tozdu Lesne lahko izboljša. Je pa ta ukrep seveda bolj pritisk na vodstvo v tozdu kakor zagotovilo, da bo družbeno varstvo razrešilo težave te temeljne organizacije in delavcem dalo kaj več kot samo obljube.

Boris Rugelj

Sindikalni strelovod

Razprava o zaključnem računu na zboru delavcev temeljne organizacije Vzdrževanje Termoelektrarne Šoštanj ni bila ne dolga ne plodna. Tako je pač običajno vselej in povsod, kjer dobro delajo, dobro gospodarijo, pa se jim izgube in podobne zagate ponavljajo kar naprej — kot radi pravimo, iz objektivnih vzrokov.

Delavcem se gotovo ne zdi vredno znova in znova premlevati istih stvari in tudi na tem zboru smo slišali več o formalni plati priprave razprav o zaključnem računu kot pa o njem samem. Kazalo je že, da bo v slabe pol ure razprave konec. Neprijetno brezvoljno vzdušje pa so prekinili obiskovalci z RS ZSS. Malce brundanja v dvorani in že so se vsula vprašanja:

»Zakaj moramo izgubo, za katero nismo niti najmanj krivi, poravnati z zajedanjem v lastno amortizacijo? Kje pa ste vsi, ko od vročine omedlevamo

v kotlih, brž pa nas vržete v isti koš s kršitelji osebnih dohodkov?! Kako misli sindikat dvigati produktivnost, če bodo osebni dohodki kar naprej polzeli navzdol? Sploh pa od nas nihče ne more pričakovati večje produktivnosti, četudi crknemo v kotlih — vse smo že dali od sebe in sramota je, da moramo tule poslušati o izgubi, o tem, da še zdaj ni jasno, kaj bo s skladi... Vzrok vseh težav so leta nazaj prenizke cene premoga in elektrike. Zdaj sli-

Dobro delo, slabi rezultati

V šoštanjski termoelektrarni so količinske načrte lani presegli kar za 20 odstotkov — rekordna proizvodnja, pravijo, ob kar največji obratovalni pripravljenosti, spoštovanju vseh dogovorov o osebnih dohodkih, varčevanju, produktivnosti, ki presega evropsko... Kljub temu so za kritje izgube zarezali v amortizacijo in zdaj tuhtajo, kako s solidarnostjo zapolniti sklade.

šimo, da smo ga polomili, ko smo jih zadrževali — kdo ga je polomil?! Mar spet mi vsi?! Filozofiramo o nagrajevanju dela in pravnem vrednotenju težkih delovnih razmer — kje so te težke razmere in dobro delo, če ne pri nas?!

Po kratkem molku in političnih pripombah, češ »ali potrebujejo prevajalca?« sta na vprašanja poskušala odgovoriti Jože Leskovar in Jože Sintič. Kar sta povedala, smo že večkrat slišali in zapisali — pojasnila sta pač zaostrene razmere

Slika: A. Agnić

v naši družbi in v energetiki posebej. Koliko so bili delavci z odgovori zadovoljni, naj ponazorimo z medklicem:

»Daj mir in ne sprašuj več — mar res misliš, da lahko slišiš še kaj novega?!«

Rudarjem je vrh glave »gospodarjenja« z dohodkom, ki ga ni

Sledil je obisk razširjene seje konference osnovnih sindikalnih organizacij Rudnika lignita Titovo Velenje. Nič kaj prijeten čas za pomenek z rudarji-le

Amortizacija, kaplja na požar

Slovensko elektrogospodarstvo je imelo lani 2.265 milijonov dinarjev izgub. Uporabilo je zakon o dopolnitvi zakona o amortizaciji, ki dovoljuje zmanjšanje lanske amortizacije. Organizacije združenega dela bodo torej amortizacijo zmanjšale do polovice in tako s svinčnikom pokrile izgubo. V trboveljski termoelektrarni in obeh rudarskih kombinatih tudi to ni pomagalo in na pomoč so priskočile druge energetske organizacije.

Jasno pa je, da si elektrogospodarstvo na ta način zmanjšuje svojo substanco in se to je le kratkoročna rešitev, če sploh lahko govorimo o rešitvi. Še naprej se ubadajo s skladi, likvidnostnimi težavami, že računajo letošnje izgube...

dva dni potem, ko jim je SDK blokirala žiro račun.

Poslovno leto so zaključili sicer (kako genialen izraz smo našli) s pozitivno ničlo, za sklade še ne vedo, kako bo... Dobro pa vedo, da so z amortizacijo, odmerjeno za kritje izgub, izčrpali še zadnji vir za premoščanje likvidnostnih težav.

Januarja so ustvarili le 67 odstotkov skupnega prihodka, do konca leta pričakujejo izpad v višini 1.800 milijonov dinarjev in blokada žiro računa jih v takšnem položaju več kot skrbi.

Zapadlih obveznosti iz posojil se jim je nabralo za 350 milijonov dinarjev in boje se več kot 20-dnevne blokade žiro računa. Jasno je, da obveznosti nimajo od kod poravnati in tak ukrep je krepko ogrozil njihovo poslovanje, s tem načrtovano količinsko proizvodnjo,

Dvoje razmišljanj, isti zaključki

Vodilni delavci so se v TEŠ zahvalili Jožetu Sintiču, češ da je v nagovoru delavcem povedal to, kar sami kar naprej ponavljajo — »Morda bodo zdaj bolj verjeli in zaupali...«

Jože Sintič pa se je glasno vprašal, ali sindikat razmišlja tako »poslovodno« ali pa so vodilni delavci že začeli razmišljati »sindikalno«.

celo varnost pri delu (!). Že sicer minimalni prilivi sredstev od premoga so plenjeni, ne vedo niti, od kod vzeti 250 milijonov dinarjev za osebne dohodke. Nelikvidnost jim je poleg vrste znanih težav zaprla vrata nabave nujnega repmateriala, opreme, nadomestnih delov...

Ta začarani krog se je (spet) zavrtel pri cenah, ki smo jih drževali (zdaj priznamo) kar preveč in predolgo — dokler nam niso ušle v zvezno krojačnico. Vsako leto so cene na ravni, ki bi bila za kritje enostavne reprodukcije komajda zadostna leto poprej in Velenjčani so tako letos že doslej ob 300 milijonov dinarjev. Ne ljube posledice se akumulirajo in ne odlagajo, kaj šele rešujejo. Ko govorimo o lanskim izgubi, bi se morali že lotiti letošnje, ki bo menda še večja — gotovo pa bo prinesla še resnejše in težje premagljive zagate.

Za konec ponovimo vtis iz šoštanjske termoelektrarne: predstavniki RS ZSS, ki so se udeležili obeh sestankov, so bili pravzaprav strelovod. Brez možnosti pravega odgovora so lahko pač prislulili stvarem, ki niso nove, na katere rudarji in energetiki že lep čas opozarjajo, pa...?

Ciril Brajer

Kako poteka likvidacijski postopek Gorenja Körting Elektronik

Izgubo bomo solidarnostno pokrili

Delavci temeljnih in delovnih organizacij sozda Gorenje se že več tednov skrbno pripravljajo na obravnavo in sprejemanje zaključnega računa za leto 1982. Eno od osrednjih vprašanj pa je, kako izkazati veliko izgubo Gorenja Körting Elektronik in kako jo pokriti.

Člani delavskega sveta sozda Gorenje Titovo Velenje so prejšnji teden razpravljali o Gorenju Körting Elektronik (GKE) in poteku likvidacijskega postopka. Ugotovili so, da sprejeti načrt za ukinitve proizvodnje barvnih televizijskih sprejemnikov v GKE v zahodnonemškem Grassau normalno pote-

Odpuščene delavce bomo zaposlili

Odpuščene delavce GKE (okoli 100 delavk in delavcev je iz Jugoslavije) bo Gorenje zaposlilo v tozdu Elektronika Titovo Velenje Gorenje TGO, delovni organizaciji Gorenje Elrad Gornja Radgona in v servisni službi Gorenja po Jugoslaviji.

ka. Posebna delovna skupina, ki jo vodi Vinko Petkovšek, usmerja akcijo, skrbi za prenos omenjene proizvodnje, opreme in dokumentacije v Gorenje TGO Titovo Velenje, vodi dogovore z bankami in upniki. Ker je tovarna GKE uspela pridobiti nekaj novih tržišč, si v Gorenju prizadevajo obdržati zlasti tista, na katerih se je uveljavilo z blagovno znamko (Gorenje, Gorenje Körting), lastno proizvodnjo, predstavništvi ali kako drugače.

Likvidacija Körtinga ni edini cilj

Poslovodni odbor Gorenja TGO je sprejel okoli štirideset operativnih sklepov in usmeritev za izpeljavo likvidacijskega postopka. Za likvidacijo GKE so si zastavili tri pglavitne cilje: prenesti proizvodnjo barvnih televizorjev, opreme in razvojno-tehnične dokumentacije v Titovo Velenje. Dogovorjeno je, da bo poslovanje tovarne GKE omejeno na minimalni obseg, predvsem na dejavnost Razvojnega centra kot komparativne prednosti Gorenja. Uveljavili bodo delitve dela na razvojnem področju, predvsem merilne tehnike, informatike in komunikacijskega sistema. Da bi ohranili koooperacijsko sodelovanje, so se v Gorenju odločili za prenos komercialnih funkcij v Gorenje-Muenchen. In tretjič, likvidacija GKE pomeni, da bodo morali v Grassau odpustiti precej delavcev. Hkrati se v Gorenju ubadajo z vprašanjem, komu in za kakšno ceno prodati del osnovnih sredstev, tehnologije, poslovne in druge zgradbe ter zemljišče.

V Titovem Velenju namenjajo ta hip osrednjo pozornost uresničevanju programa likvidne sposobnosti. Uspelo jim je doseči sporazum o prenosu obveznosti v prihodnje leto, pogovarjajo pa se tudi o morebitnem podaljšanju garancij. Očitno je, da se bo zatakalo zlasti pri financiranju uvoza nujne opreme in bodoče kooperacije. Zato ni odveč opozorilo, da se lahko likvidacijski postopek sprevrže v stečaj GKE, če se ne bodo v Gorenju z vso resnostjo in odgovornostjo lotili vprašanja nelikvidnosti. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da bi imel stečaj GKE za sozd Gorenje mnogo hujše posledice (finančne in druge).

Naj k temu pridamo, da se bo proizvodnja v Grassau te dni povsem ustavila. Zato je še kako pomembno, da v Gorenju pospešijo priprave na prenos proizvodnje, saj so nekatere aktivnosti za izpeljavo likvidacijskega postopka premalo operacionalizirane in učinkovite. Do zastoja je prišlo na primer pri prenosu opreme, prav tako pa ni do konca izdelan načrt deviznih prilivov in odlivov.

Kakorkoli že, v GKE potrebujejo okoli 4,3 milijona mark premostitvenih sredstev za sanacijo trenutnega položaja.

V Gorenju poudarjajo, da bodo morale štiri temeljne organizacije združenega dela (katere, še ne vedo) v zaključnem računu za leto 1982 prikazati celotno izgubo Gorenja Körting Elektronik, ki je nastala v letih 1980, 1981 in 1982. Kot je znano, gre za okoli 3,35 milijarde dinarjev izgube, ki je nastala zlasti zaradi predrage proizvodnje televizorjev (majhne serije in visoki proizvodni stroški) in prehude konkurence na področju zabavne elektronike.

Prevelika uvozna odvisnost

Gorenje bo 80 odstotkov proizvodnje namenilo za izvoz. Proizvodnja barvnih televizijskih sprejemnikov je namreč v veliki meri odvisna od uvoza. Približno 70 odstotkov vseh sestavnih delov je treba kupiti na tujem (ekran in zahtevna integrirana vezja).

Nekatere je zajelo malodušje

Povsem jasno je, da temeljne organizacije združenega dela ne bodo mogle same pokriti rekordne izgube. Zato v Gorenju razmišljajo (predloga še ni) o združevanju sredstev delovnih organizacij v okviru sozda Gorenje. Ker so temeljne organizacije Gorenja TGO proizvodno povezane z dobavitelji in kooperanti drugih delovnih organizacij, naj bi tudi slednje prispevale svoj delež pri pokrivanju izgube GKE. Del izgube naj bi pokrili s sredstvi rezervnega sklada občine Titovo Velenje, največ pa s sredstvi republiškega rezervnega sklada.

Osnovna hiba tega načrta pokrivanja izgube je, da se bo v republiški rezervni sklad nateklo okoli 2 milijardi dinarjev, medtem ko bo letos v Sloveniji — kot ocenjujejo — več kot za 4 milijarde dinarjev nepokritih izgub! Kako poravnati izgubo GKE, je torej še vedno neznanak.

O gospodarskem položaju sozda Gorenje smo se po seji delavskega sveta pogovarjali s poslovodnimi delavci, občinskimi sindikalnimi in partijskimi funkcionarji. Ugotavljali smo, da si v kolektivu prizadevajo sanirati zapletene razmere in da z uvajanjem novih izdelkov in povečanjem konvertibilnega izvoza skušajo povečati devizni priliv. Toda ena od težav izvoznih prizadevanj je, da so delavci v sozdu Gorenje in širše v regiji zaradi velike izgube GKE nezadovoljni in da je nekatere zajelo malodušje. Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela Gorenje TGO se sprašujejo, kakšne posledice bo imelo slabo poslovanje GKE na njihov družbenoekonomski položaj. Kot smo zvedeli, bodo tiste temeljne organizacije, ki bodo v zaključnem računu za leto 1982 prikazale izgubo GKE, dobile solidarnostno pomoč drugih temeljnih organizacij v Gorenju za redno izplačevanje osebnih dohodkov, za stanovanjski sklad in tako dalje. Nastalo izgubo pa bo solidarnostno pokrilo tudi celotno slovensko združeno delo (sredstva skupnih rezerv).

Za zaključek povejmo, da so svetovna gospodarska gibanja na področju zabavne elektronike resda usmerjena k zaostrovanju konkurenčnega boja in nadaljnjemu zniževanju prodajnih cen. Toda kljub likvidaciji GKE se zahodnonemški in drugi kupci še vedno zanimajo za njegove barvne televizijske sprejemnike. Upajmo torej, da bo Gorenju na podlagi novih proizvodnih programov in ob večji udeležbi lastnega znanja postopoma vendarle uspelo uveljaviti se na svetovnem tržišču, še zlasti v deželah v razvoju.

Emil Lah

Kritika naj bo ustvarjalna

Dandanes je za samoupravljanje v naši družbi značilno, da smo pred odločilnim preobratom. Gre za usodno vprašanje, ali bomo zavrli razmah državno-administrativnega odločanja o ustvarjanju in delitvi dohodka in istočasno okrepili ustavno opredeljen položaj združenega dela. V to bitko, ki se na jugoslovanskem družbenem prizorišču vse bolj razplamteva, pa se zlasti v zadnjih dveh letih vmešavajo notranji in zunanji nasprotniki samoupravnega socialističnega sistema.

Nesporno je, da smo v zadnjih treh desetletjih dokazali, da za razvoj samoupravne socialistične demokracije pri nas ni druge izbire. Prav tako je res, da se pri tem razvoju spopadamo s številnimi ovirami, ki v marsikaterem okolju dušijo ustvarjalna hotenja ljudskih množic. Zato so Zveza komunistov in druge subjektivne sile stalno spodbujale samokritiko lastnega dela in širšega družbenega ravnanja, ki se je pogostokrat oddaljevalo od veljavnih teoretičnih usmeritev. Poudarjala je, da je ustvarjalna kritika močno orožje naprednih sil v boju proti tistim nazadnjaškim silam, ki bi rade obrnile kolo zgodovine nazaj.

V ospredju prizadevanj delavcev, poslovnih krogov, družbenopolitičnih organizacij in celotne družbe je dolgoročna gospodarska stabilizacija. Pri tem pa je vse več delovnih skupnosti, obremenjenih s hudimi težavami (izgube, nelikvidnost), ki jih nasprotniki neposredne oblasti delavskega razreda izkoriščajo za napad na našo revolucijo in osnovne socialistične vrednote. Tako ni malo tistih, ki skušajo zanikati vse naše uspehe ali ki si na vse kriplje prizadevajo razvednotiti ustavno vlogo republik in pokrajin. Nekateri glasno razmišljajo, češ da je za vse naše gospodarske tegobe kriva jugoslovanska izvirna marksistična misel, ki je v ospredje odločanja o dohodku postavila delavce v temeljni organizaciji združenega dela.

Kot je bilo poudarjeno na zadnji seji centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, je osnovni imenovalec teh razdiralnih kritik sejanje idejne zmede med našimi ljudmi, in sicer s težnjo odpraviti samoupravljanje. Nekateri v zaostrenih gospodarskih razmerah in ob padanju dejanske življenjske ravni nasedajo tej kvazi radikalni kritiki, ne zavedajoč se, da je precej naših težav posledica svetovne gospodarske krize in zunanjih vplivov. Res, za marsikaj smo krivi sami, saj smo (in še vedno) slabo gospodarili z družbenimi sredstvi; toda bili bi krivični do sebe, če ne bi upoštevali, da mednarodni kapital čedalje bolj pritiska na naše gospodarstvo, zanemariti pa ne kaže niti nevarnih vplivov dogmatsko-nazadnjaških sil v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju.

Kje je torej naša perspektiva? Na dlani je spoznanje, da le v nadaljevanju odločnega boja proti nasprotnikom naše samoupravne stvarnosti, predvsem pa v odgovornejšem in bolj smotrnem gospodarjenju. Naša politična samozavest in moč v mednarodnih odnosih se bo okrepila, če bo jugoslovansko gospodarstvo izplavalo iz krize, in narobe. Uspeli bomo le z združenimi močmi, skupnimi prizadevanji jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki so se sposobni upirati poskusom drobitve gospodarskega kapitala na nacionalističnih osnovah.

Emil Lah

Kako do dela

Število tistih, ki jih republiška skupnost za zaposlovanje v svojih evidencah šteje kot nezaposlene, je bilo že decembra lani večje od 16.000. Gledano s strani »zdrave« ekonomije zaradi tega v Sloveniji ne bi smeli zgagnati vika in krika, čeprav je po drugi strani tudi res, da je za socializem (kakršenkoli že) problem že sleherni dela sposoben nezaposleni delavec. Bolj zaskrbljujejo podatki, da število nezaposlenih vztrajno narašča in da se bo po ocenah skupnosti za zaposlovanje do konca leta v Sloveniji povzpelo od 20.000 do 21.000 delavcev, ki bodo tovarne in urade opazovali zgolj prek njihovih ograj in zidov. Če pa k temu dodamo še podatek, da je v Jugoslaviji že okoli 900.000 nezaposlenih in da utegnejo to številko precej povečati tudi tisti, ki so ostali brez dela v tujini, potem že lahko ugotovimo, da je nezaposlenost poleg velikih dolgov v tujini, slabotnega izvoza, nizke storilnosti in naglo padajoče življenjske ravni delavcev, že ključni problem naše družbe.

Eno največjih vprašanj je, kako je mogoče, da je v Jugoslaviji toliko nezaposlenih, ko smo se vendar v tujini toliko zadolžili, da bi bilo ob smotrnem vlaganju lahko delovnih mest več kot dovolj. In že smo tu — pri vlaganju namreč. Na dlani je, da imajo mladi (ti so seveda najbolj prizadeti) prav, ko pravijo, da zanje primanjkuje dela predvsem zaradi zgrešene gospodarske politike v preteklosti, ki je pozabljala, da tako imenovana družbena nadgradnja lahko raste samo iz gospodarske baze — to je iz industrijskih zmogljivosti. Napak je bilo, da smo tujo pa tudi precejšen del domače akumulacije v premajhni meri namenjali za rast industrijskih zmogljivosti. Bolj smo bili nagnjeni h gradnji tako imenovanih objektov družbenega standarda, bank, občinskih stavb in še bi lahko naštevali. V njih smo zaposlili preveč administracije, ki seveda zdaj ne more ustvarjati tistega reprodukcijskega dohodka, ki bi opravičil vlaganja in bodočim delavcem zagotavljala delovna mesta. V tej luči se zdajšnjim in bodočim iskalcem zaposlitve ne obeta rožnata prihodnost. Tudi zato ne, ker je usahnila tuja akumulacija in ker zdaj naša slabotna proizvodnja bije glavno bitko, da bi povrnila nekoč »sposojeno«.

Več kot na dlani je, da se zaposlovanje zavoljo tega zdaj giblje v začaranem krogu. Zadnje čase so močnejši politični pa tudi drugi pritiski na upokojevanje, zmanjšanje nadurnega, pogodbenega in drugega dela so dokaz tega. Jasno je, da gre pri tem bolj za socialnopolitične kot gospodarske ukrepe, ki sicer lahko blazijo nezaposlenost, ne morejo pa je rešiti.

Temeljit zasuk na področju politike zaposlovanja nam je pred časom ponudila tako imenovana Kraigherjeva komisija, ki ugotavlja, da je to politiko potrebno graditi na ustavni obveznosti zaposlenih delavcev. Tistih torej, ki so uveljavili svojo ustavno pravico do dela s sredstvi v družbeni lastnini. Zaposleni morajo gospodariti tako, da ustvarjajo dohodek, ki ga morajo potem deliti tako, da ga bo nekaj ostalo tudi za nova vlaganja, se pravi za odpiranje novih delovnih mest. To je dolgoročna naloga zaposlenih delavcev do tistih, ki iščejo delo. Sprico omejenih materialnih možnosti gospodarstva celo bolj, kot to ugotavlja Kraigherjeva komisija, ki napoveduje, da brezposelnosti ne bo že leta 1990. Kako pa bo do takrat?

Ivo Kuljaj

Okrepiti delo
v osnovnih
organizacijah

Prvi trije meseci v letu so zmeraj znova aktualni za ocenjevanje dela sindikata pri pripravi razprav o minulem poslovanju in seznanjanju delavcev z gospodarskimi rezultati. Na letnih članskih sestankih je tudi priložnost, da se temeljiteje pogovorimo o tem, kaj smo v sindikatu naredili in česa nismo, kje so vrzeli in kaj bi bilo treba storiti, da bi jih zapolnili.

Med osnovne značilnosti letošnjega obravnavanja zaključnih računov velja zagotoviti vsteti dejstvo, da so bile informacije in analize gospodarjenja bolj pripravljene kot v minulih letih. Razlog je tudi zahteva delavcev, da bi bili bolj seznanjeni z ekonomskimi in samoupravnimi razmerami v svojih delovnih organizacijah in širše, vse bolj pa tudi spoznavajo, da je predvsem od njih samih odvisna njihova usoda, usoda njihove temeljne organizacije združenega dela in njen napredek. To spoznanje je v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah zelo pomembno, lahko bi rekli, da razmere naravnost silijo delavce, da se z vso ostrino spopadejo s slabim gospodarjenjem, z neurejenimi gospodarskimi in razvojnimi načrti in tudi z nedelom v svojih okoljih, kjer so očitno vse manj popustljivi do slabih delavcev, napak odgovornih in strokovnih služb.

Če bi hoteli celovito pokazati vključenost sindikalnih organizacij v stabilizacijska prizadevanja in samoupravno zavest delavcev, je treba zagotoviti zelo kritično spregovoriti zlasti o tistih pojavih, kjer osnovne organizacije sindikata še ne spodbujajo dovolj delavcev za spreminjanje razmer, kot bi jih glede na kongresne sklepe morale. Še zmeraj se srečujemo s pojavi, da izvršni odbori sindikata odločajo v imenu delavcev, v imenu članstva, presojo in sprejemajo stališča in umeritve, sindikalne skupine kot zelo dobra oblika dela pa se marsikje še niso uveljavile. Zdi se, kot da smo v zadnjem času nekako pozabili na to, kot da se rajši skrivamo pod plaščem forumskega dela tudi v sindikalnih organizacijah, kar organizaciji zagotovo ne koristi, svoje vloge med delavci pa zaradi takšnega dela ne more uveljaviti.

Zanimivo bi bilo zvedeti, koliko pozornosti so v vsaki osnovni organizaciji namenili družbenopolitičnemu usposabljanju sindikalnih političnih aktivistov in članstva. Pri tem ne mislimo le na sindikalne politične šole in druge organizirane oblike izobraževanja, temveč zlasti na pogovore med delavci o gospodarskih in samoupravnih razmerah v svojem okolju in v širši družbeni skupnosti. Zagotovo bi bilo zanimivo slišati mnenje delavcev o gradivu, ki ga je pripravila tako imenovana Kraigherjeva komisija o mnogih področjih stabilizacije. V osnovnih sindikalnih organizacijah smo temu doslej namenili premalo skrbi, čeprav bi bilo prav v sedanjih razpravah o gospodarjenju to gradivo dobrodošlo, še bolj pa pri oblikovanju usmeritev gospodarskega razvoja v vseh samoupravnih okoljih. Zdi pa se, da se tudi to gradivo vse preveč »skriva« v predalih odgovornih delavcev, mar ne?

Marjan Horvat

Seja predsedstva Zveze sindikatov Jugoslavije

Ustvarjeni dohodek je osnova tudi vseh ukrepov socialne politike

Letošnje leto in brzkone še marsikatero bo obeleženo s tem, da je potrebno več in bolje delati in tudi skromneje živeti. Na drug način stabilizacije ni moči izpeljati, kajti kakor je bilo zapisano v gradivu za sejo predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je bila v prejšnjem tednu, je največja rezerva pripravljenost delavcev, da več delajo, več proizvajajo in tudi bolj varčujejo. Konec koncev je bilo to sprejeto tudi na 9. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije. Vendar moramo dodati, da to zahteva, da bremena stabilizacije enakomerno razporedimo. In prav pri tem ima sindikat — pa ne le on — pomembno vlogo; poklican je, da tudi izpolnjuje to zahtevo.

Kajpak je naloga zahtevna. Kajti na eni strani so dejstva: življenjska raven pada, delež osebnih dohodkov v skupnih prejemkih prebivalstva (s 46 v letu 1981 je padel do 43 odstotkov, v lanskem letu), rastejo »drugi« osebni prejemki, tako da dohodek zunaj delovnega razmerja postajajo vse bolj mamljivi. Vendar je tudi v njih potrebno iskati razloge za socialne razlike. Z osebnimi dohodki je redko kdo obogatel, kajti če bi razporejali le 14 % sredstev za osebne dohodke, bi vsi dobivali približno enak dohodek. Toda pri razporejanju igrajo odločilno vlogo in to vse bolj — življenjski stroški in ne nazadnje se zaradi nenormalne rasti teh stroškov zgublja vez med osebnimi dohodki in nji-

hovo odvisnostjo od storilnosti. Torej nam preti uravnolovka.

Življenje je vse dražje

V zadnjih treh letih so se realni osebni dohodki zmanjšali za 15 %. Tako zmanjšani prejemki pa so obremenjeni še s precejšnjimi izdatki družin za živež. In prav je, če poudarimo, kaj lahko še pričakujemo. Omejitvena politika osebnih dohodkov nam greni življenje, zlasti tistim, ki malo zaslužijo, ali tistim družinam v katerih dela samo en človek. Kako v tako zaostrenih in omejenih razmerah zaščititi delavčev standard? Kako uresničiti dogovorjeno socialno politiko, ki, kot je poudaril Stojče Stojčevski, član predsedstva sveta ZSJ, ne bo le spremljala, temveč spreminjala razmere. Tudi razprava na seji predsedstva je po njegovem mnenju plod obveznosti sindikata, da ne bo le ugotavljal stanja, temveč mora tudi razlagati posledice, spreminjati razmere in se boriti zlasti za to, da bo program zaščite življenjske ravni delavcev mobilizacijsko orožje v vseh delovnih okoljih. Glede na to, da veliko več denarja dajemo za tako imenovano življenjsko košarico, je potrebno v vseh republikah in pokrajinah temeljito proučiti programe socialne varnosti, zaščite standarda in tudi socialne politike, in sicer tako, da bo vse to v okviru zahtev po večji proizvodnji, storilnosti in tudi hitro rast življenjskih stroškov razčleniti glede

na najmanjši osebni dohodek seveda, v tem smislu, da bo odločitev o najmanjšem osebnem dohodku stimulativna. Kajti ne sme se več dogajati, da tisti, ki je prijavljen na skupnosti za zaposlovanje, dobiva večjo podporo kot delavec, ki proizvaja. Zategadelj bi bilo prav, da v samoupravnih okoljih več pozornosti namenijo tudi oskrbi s kurjavo in ožimnico na kredit, ki mora biti prilagojen družinskim gmotnim razmeram. Pri zaposlovanju bi morali imeti prednost mladi strokovnjaki in tisti, ki v družini nimajo nobenega zaposlenega ali ki imajo majhne družinske dohodke.

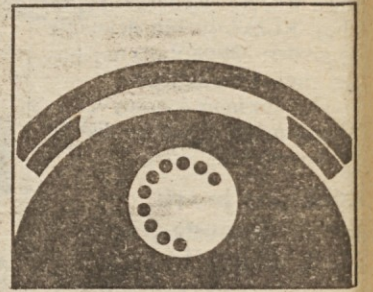
Pri tem velja poudariti, da na seji predsedstva niso pozabili niti na zahtevo, da se vsi tisti, ki izpolnjujejo pogoje za pokoj, tudi upokojijo in da zmanjšamo nadurno in honorarno delo. Vse to so povezovali s potrebo po drugačnem načinu odobravanja stanovanjskih posojil in dodatkov, ki jih dobivajo nezaposleni delavci.

Ko so na seji govorili o participaciji, soudeležbi pri plačevanju zdravstvenih vstoričev, so menili, da bi morali biti najbolj ogroženi oproščeni soudeležbe. S tem seveda ni izčrpano vse, kar je povezano z zaščito življenjske ravni, vendar je brzkone težko pričakovati temeljit vpogled v socialne razmere in tudi uveljavitev najustrežnejše socialne politike brez tako imenovane socialne izkaznice, za katero se sindikat že dolgo zavzema in ki si le s težavo

krči pot. Pred očmi, so menili člani predsedstva, moramo nenehno imeti, da zelo natančno in z ekonomskega vidika razčlenimo, kdaj ima lahko stimulacija pri delitvi po delu v resnici nasprotni učinek, in pri tem upoštevamo, kaj je tisto, kar obravnavamo kot socialno ogrožene kategorije, in koga je potrebno dodatno obremeniti. Pri tem pa seveda velja poudariti, da moramo natančno vedeti, kako in od kod deliti sredstva za preprečevanje socialnih problemov, kajti sicer se bomo vrteli v začaranem krogu.

Potemtakem gre za zahtevno področje, ki ga ni mogoče urejati le z administrativnimi in linearnimi ukrepi, kajti motivacija za delo nikakor ne sme biti vprašljiva. Zveza sindikatov z nekatere predlogi, ki so povezani z ukrepi socialne politike, kajpak prevzema zelo veliko odgovornost, saj je, kot je dejala Jasna Majda, vsak delavec obveščen, da vse to, kar bomo storili, lahko izhaja le iz njegovega dohodka, iz istega žaklja, in da mora torej delavec sam sebe zaščititi. Bogoljub Nedeljković je ob koncu seje predsedstva dejal, da brez odpovedovanja res ni stabilizacije, vendar pa moramo ugotoviti, kako zaščititi najbolj ogrožene, pri čemer seveda ne smemo pozabiti na solidarnost. Vse to pa mora biti v okviru materialnih možnosti in ne sme razvrednotiti delitve po delu in rezultatih dela.

Svetlana Jelačić (Rad)

KLIČEMO

310-033

Na zvezi je Franček Ribič, sekretar republiškega odbora sindikata delavcev kemične in nekovinske industrije

— Ta čas zaključujemo zelo pomembne politične akcije v temeljnih organizacijah združenega dela. Mislimo na obravnavo zaključnih računov in na letne članske sestanke. Kako to teče v vašem sindikatu?

»Lahko rečem, da v glavnem po programu dela republiškega sveta zveze sindikatov. Po sestankih in razpravah o zaključnih računih menim, da je storjen pomemben vsebinski korak naprej pri obvladovanju gospodarjenja in kar je najpomembnejše: delavce skrbi zlasti kako bodo delali, kako pridobivali surovine in reprodukcijski material... Delitev sredstev za osebne dohodke ni nepomembnejša, čeprav se pojavljajo hude zahteve tudi na tem področju.«

— Nekako preveč optimistično zvenijo vaše besede...

»Tudi na slabo organizacijo smo naleteli. V Julonu delavci očitno niso imeli vseh podatkov za razpravo o zaključnem računu in tudi mi smo jih dobili šele na seji. Zategadelj tudi razprava ni bila takšna, kot bi lahko pričakovali. S težavami smo se srečali tudi v Iliriji-Vedrogu, kjer konferenca sindikata ni uspešna. Delegatov iz Vedroga sploh ni bilo na konferenco in ko smo ugotavljali, zakaj se je to zgodilo, smo spoznali, da je bilo delo slabo načrtovano, da so ravno tedaj razpravljali o zaključnem računu tudi v Vedrogu. Škoda, kajti prepričan sem, da bi lahko na sindikalni konferenci spregovorili o številnih vprašanjih, ki pestijo ta delovni kolektiv.«

— Takih primerov zagotovo ni veliko?

»Ni jih, vendar pa tudi ob pojavu neodgovornega odnosa do dela sindikata ne smemo biti mirni. Zato sem posebej omenil ta primera. Lahko pa rečem, da imamo zgledne primere, kako je treba obravnavati zaključne račune in kako se pripraviti na letni članski sestanek sindikata. V kranjski Savi, Jubi v Dolu pri Ljubljani in Kemični tovarni Hrastnik so na teh sestankih privrele takšne ideje in razmišljanja o tem, kako okrepiti vlogo sindikata med delavci, da smo lahko zares ponosni. Kritično in samokritično so člani sindikata spregovorili o številnih napakah, težavah in tudi o nedelavnosti posameznikov... Takšen način obravnavanja dela le krepi vlogo sindikata in upam si trditi, da postaja to čedalje pomembnejša metoda dela v zvezi sindikatov. Dodati pa moram, da so na teh zborovanjih delavcev prišla na vrsto vsa tista vprašanja, ki so povezana z delom in življenjem v delovni skupnosti in v občini. Tudi razprave o delovnem času, oskrbi s surovinami, živili in podobna vprašanja so se znašla na sejah. Mislim, da je tako prav in če sklepam po tem, kar sem sam videl in slišal na teh sestankih, smo lahko v našem sindikatu z rezultati »akcije« kar zadovoljni. Da, dajte akcijo v narokovaj, kajti trudimo se, da to ne bi bila kampanjska temveč normalno delo v vseh samoupravnih okoljih. To pa v resnici tudi vse bolj postaja.«

Marjan Horvat

Sodelovanje bogati izkušnje

Kratek, a ploden obisk delegacije RS ZS Slovenije v republiki Bosni in Hercegovini je znova potrdil, da je potrebno še krepiti sodelovanje in izmenjavo izkušenj Zveze sindikatov republik in pokrajin ter seveda tudi na drugih področjih gospodarskega in družbenega življenja.

Delegacija, ki jo je vodil predsednik republiškega sveta ZSS Marjan Orožen in v kateri sta bila še podpredsednica republiškega sveta Francka Herga in član sveta Dušan Gačnik, je imela uvodne pogovore z vodstvom Zveze sindikatov BiH takoj, ko je pripotovala v Sarajevo. Predsednik ZS BiH Kemal Karačić ji je orisal družbeno-gospodarske in družbenopolitične razmere v republiki in poudaril, da v sindikatih menijo, da so razmere ne glede na vsem znano težko gospodarsko situacijo dokaj ugodne. To je zlasti pomembno ob ugotovitvi, da prav v zadnjem obdobju raste industrijska proizvodnja, kar vliva upanje na nenehno izboljševanje gospodarjenja. Seveda pa so dosežki v marsikateri odvisni od razmer v vsej SFRJ, še zlasti kar zadeva oskrbo z reprodukcijskim materialom, devizami itd.

Posebej je bilo poudarjeno, da je treba nadaljevati združevanje dela in sredstev, s čimer so se strinjali tudi sogovorniki, saj je doseženo dokazalo, da je le tako mogoče dolgoročno vplivati na zdrave gospodarske tokove v republikah in seveda v vsej državi. Prav Slovenija je razvila tesno sodelovanje na tem področju, načrti pa so, da se le-to še poveča.

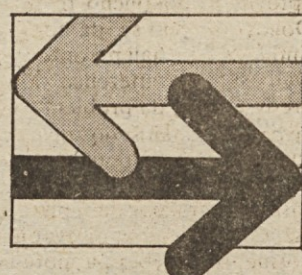
Beseda je tekla tudi o sedanjih in dolgoročnih nalogah sindikatov v obeh republikah po kongresih in v povezavi s sedanjim gospodarskim položajem, ko še vedno velika bremena družbe nalagamo neposredno na ramena združenega dela in s tem delavcev. Zato so sindikati še bolj odgovorni prav za zaščito življenjske ravni delavcev in sploh socialnoekonomske probleme, ki pestijo delovne ljudi. Kljub vsemu pa je bilo nekajkrat izrecno povedano, da je najboljša pot za premaganje težav dejansko proizvodno delo, usmeritev na izvoz, s čimer bomo edino lahko družba kot celota razreševala zagate, v katere smo zašli. Ob tem pa je v pogovoru bila nanizana še vrsta vprašanj dela sindikata, posebej vprašanja nagrajevanja po

delu in rezultatih dela, za kar imajo sindikati obeh republik podrobne delovne programe.

Del obiska je minil tudi v neposrednih pogovorih s sindikalnimi aktivisti in najodgovornejšimi delavci v nekaterih organizacijah združe-

nega dela, ki so danes med nosilkami razvoja na posameznih področjih gospodarstva republike, denimo Energoinvest v Sarajevu in sozd APRO Hercegovina v Mostarju.

—dg—

MIMOGREDE

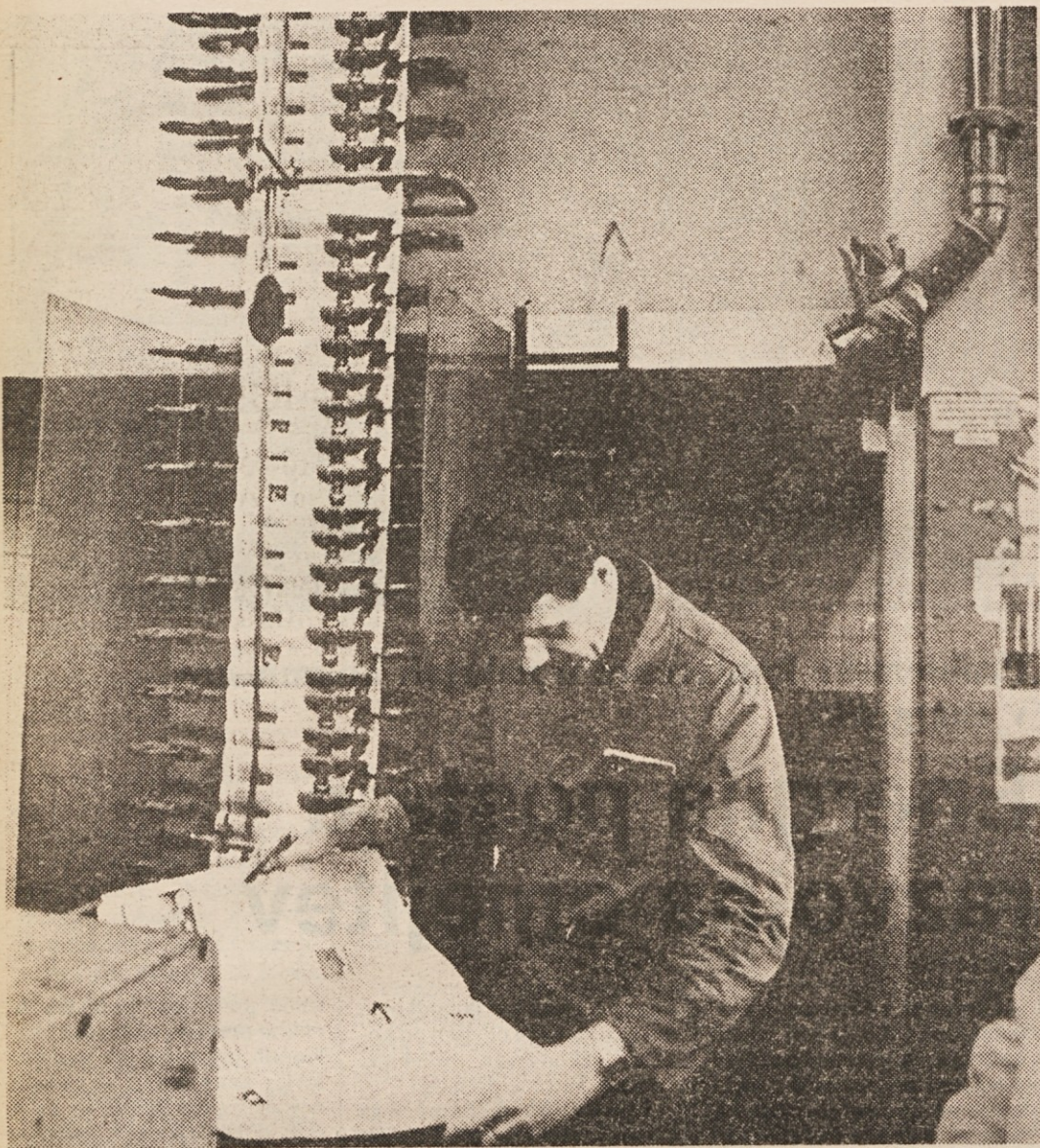
Gledališče — ogledalo družbe?

Pri pripravi vsebine in besedila zakona o kulturnoizolacijskih dejavnostih in posredovanju kulturnih vrednot je pripravljalec — republiški komite za kulturo — posebej računal na delavce v gledališčih. Od vsega začetka so jih

skušali vključiti v razprave, jim pojasnjevati namen zakona, njegova izhodišča, težnje, predvidene rezultate. Posameznikom, sindikatom, njihovim strokovnim združenjem. Zanje so celo pripravili posebno pisna pojasnila, saj so se gledališčniki bali, da bo novi zakon posegel v tiste njihove pravice, ki jim jih je že bil zagotovil zakon o gledališki dejavnosti.

Po številnih razpravah, posvetih in individualnih pogovorih so sklicali tudi sejo izvršnega odbora združenja dramskih umetnikov Slovenije. Ni uspela. Udeležba je bila slaba. No, pa bi se vendar lahko še uspešno pogovorili. Vendar se je izkazalo, da večina navzočih besedila ni poznala. Z drugimi besedami: prebrali ga niso. Naj dodamo, da so kasneje oblikovali pismene pripombe. Žal se tudi na tem področju ponavlja stara bolezen, ki zavira učinkovitost samoupravljanja — neobveščenost ali pa neorganiziranje. Pa ne, da se hočejo igralci kar najbolj dosledno držati rekla, da mora biti gledališče ogledalo družbe?

I. Z.

Revizija beneficirane delovne dobe v grafični dejavnosti Slovenije

Revizija da, vprašanje je le, kako

V družbenem planu SR Slovenije je za obdobje od leta 1981 do 1985 opredeljena revizija beneficirane delovne dobe v nekaterih panogah.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije je sprejela obveznost, da strokovno opravi revizijo del in nalog, za katera se šteje zavarovalna doba s povečanjem. Leta 1981 je bil poslan vprašalnik ozdom, ki imajo registrirana delovna mesta, kjer se šteje delovna doba s povečanjem. Ta vprašalnik je poslan sedmim panogam oziroma dejavnostim, med njimi tudi 20 ozdom ali tozdom grafične dejavnosti. Na tej osnovi je v obdobju od junija do oktobra 1982 bila opravljena podrobna analiza in ocena teh vprašalnikov tudi za grafično dejavnost, kar je storila strokovna komisija za povečano zavarovalno dobo SPIZ SRS.

Variantni predlog komisije za grafično dejavnost, v katerem piše: »Takojšnja odprava štetja zavarovalne dobe s povečanjem v grafični industriji, ker ni objektivne utemeljenosti o njeni upravičenosti,« je zbudil nekaj ostrih odzivov in nezadovoljstva grafičnih delavcev. Komisija je sicer dala tudi drugi variantni predlog, namreč: »Grafična industrija mora pripraviti v 3 letih elaborat po enotni metodologiji, ki bo dokazal še nadaljnjo upravičenost do beneficije.«

V okviru koordinacijskega odbora za vprašanja beneficij pri RS ZSS smo se dogovorili za poenoteno aktivnost in vodenje javne razprave v republiških odborih sindikatov dejavnosti.

Izvršni odbor republiškega odbora sindikatov delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno-informativne dejavnosti je s komisijo za delovne in življenjske razmere delavcev na osnovi ugotovitev strokovne

komisije SPIZ SRS začel javno razpravo o reviziji beneficirane dobe v grafični dejavnosti.

Javno razpravo v ozdih so vodile OO ZS s samoupravnimi organi in strokovnimi službami. Zaključek javne razprave je bil v treh skupinah (31. 1. in 3. 2. 1983 v Ljubljani in 10. 2. 1983 v Mariboru). Osnovne organizacije ZSS in samoupravni organi so javno razpravo o reviziji vodili zelo odgovorno in z vso angažiranostjo strokovnih služb. Velja pa omeniti, da se sklepni razgovori niso udeležili niti niso sporočili svojih stališč do revizije naslednji ozdi oziroma tozdi:

- Tiskarna Ljubljana,
- KTL, TOZD TIKa Trbovlje,
- Založba Obzorja Maribor in
- Perutnina Ptuj, TOZD Ptujška tiskarna.

V nekaterih ozdih (Delo, Gorenjski tisk, GP Soča) so obravnavali beneficirano delovno dobo kot skrajni izhod in so veliko storili za druge tehnične in organizacijske ukrepe, zato se tudi število delavcev, ki so deležni beneficij, nenehno zmanjšuje.

So pa tudi ozdi (Tiskarna Slovenija, Tiskarna Jože Moškrč, Železniška tiskarna, Kočevski tisk, Dravska tiskarna itd.), ki ugotavljajo, da se delovne razmere, tehnologija niso spremenile ali kvečjemu zelo malo.

V tiskarnah ugotavljajo razhajanje med dejanskim stanjem in ugotovitvami strokovne komisije, zato so sindikalne organizacije odločno nasprotovale temu, da bi na osnovi vprašalnika dokončno odločali.

Zato osnovne organizacije ZSS zahtevajo, da beneficirana ostane še 3 leta enaka, v tem času pa bi v okviru združenja grafične industrije pripravili po enotni metodologiji elaborat o

delih in nalogah, ki naj enotno opredeli beneficirano dobo v grafični industriji Slovenije.

V sindikalnih organizacijah vztrajajo, da tam, kjer se obstajajo dela in naloge, ki so neposredno vezane na delo s svincom ali so v stalnem stiku z njim, ostanejo beneficirani in ni potrebno še enkrat dokazovati upravičenosti.

V razpravi so opozorili na nova dela in naloge, pri katerih se ne vemo, kakšne škodljive posledice za zdravje delavca lahko imajo. Omenili so foto stavek, ekrane, nitro terminale ter dela z nitro laki in nitro razredčili, anilinski tisk, ki jih je treba oceniti.

Dane so bile tudi koristne pobude za revizijo zakona o varstvu pri delu oziroma MDK in pobuda zveznemu odboru sindikata za enoten prijem pri obravnavanju beneficij grafičarjev v Jugoslaviji.

Enoten sklep je, da se delo šele začne in da 3 leta ni veliko za to, kar bo potrebno opraviti za dokončno revizijo. Dogovorili smo se, da bomo v sindikatu vztrajali pri opredelitvah s 3. konference ZSS, predvsem pa, da probleme delavcev z zmanjšano delovno sposobnostjo rešujemo s skrajševanjem dnevnega delovnega časa, prerazporejanjem na lažja dela, zmanjševanjem norme, še posebej pa moramo zahtevati dolgoročne tehnične in organizacijske ukrepe, kot so: posodobitev tehnoloških postopkov oziroma izboljšanje tehnologije, organizacija dela in drugi ukrepi za humanizacijo dela. Beneficirani niso nikakršna za vselej pridobljena pravica, pač pa jo je potrebno stalno preverjati; je skrajni (in najbolj nehuman) izhod, ko z drugimi ukrepi res ne moremo preprečiti škodljivih vplivov delovnega procesa na zdravje in delovno sposobnost delavcev.

Vukašin Lutovac

7 DNI V SINDIKATIH

Sindikat o in ob beneficirani delovni dobi rudarjev

Rudarji so za krajšo delovno dobo — če ne bi odhajali v pokoj

Pred kratkim so člani izvršnega odbora ROS delavcev energetike obravnavali predlagane spremembe pri beneficirani delovni dobi rudarjev. Zvezni izvršni svet je namreč menil, da je treba na tem področju nekaj urediti, pobuda je šla naprej, naloge so se vrstile...

Ni dolgo, kar so se sindikati energetike republik in pokrajin sporazumeli za predlog Srbije — rudarji naj bi delali 12 mesecev za 15 po najnižji, po najvišji stopnji pa 12 za 18 mesecev, z vsemi vmesnimi stopnjami seveda. Po tej ugotovitvi se je stvar že zapletla: kako je mogoče, da spada v najvišjo stopnjo dobra polovica upravičenec, spremembe naj bi veljale od leta 1945 naprej, in kar naenkrat bi odšlo v pokoj preveliko število najbolj usposobljenih rudarjev — na kom bo slonela proizvodnja? Slovenija se zavzema za enotno obravnavanje vseh rudarjev, po drugih republikah govore le o premogovnikih...

Odgovore na ta vprašanja bomo najlažje našli, če bomo po vrsti sledili razpravam.

Fluktuacija delavcev, invalidnost, zdravstveno stanje, montangeološke razmere... Vse te in druge posebnosti bo treba temeljito preučiti in upoštevati, da bi se izognili tolikšni linearnosti. Najvišje stopnje beneficij morajo biti deležni le tisti, ki delajo v najtežjih delovnih razmerah poln delovni čas. Vsa delovna opravila in naloge bo treba res skrbno prerazporediti in potem oblikovati podrobna merila. Linearno krojenje beneficij bi povzročilo veliko krivico, ne le znotraj dejavnosti. Stopnja 12 za 18 je namreč skrajna meja in ne smemo pozabiti, da niso le v premogovnikih težke delovne razmere. Kaj naj reče potapljač, ki se pozimi vsak dan potaplja v mrzlo vodo zaradi vzdrževanja vodnih elektrarn, kaj rudarji v Žirovskem vrhu in Idriji, kjer poleg dela pod zemljo ogroža zdravje še povečano sevanje?!

Poznamo še vrsto prav težkih metalurških poklicev, končno so tudi med premogovniki samimi velike razlike... Člani strokovne komisije pri SPIZ, ki so se udeležili sestanka, so se strinjali, da kaže beneficirano delovno dobo spremeniti, vendar skrajno premišljeno in strokovno podkovan, da bi z linearnimi posegi ne zaprli škarij.

Zakon ne velja vedno

Poleg upravičenosti do posameznih beneficij stopenj so se najbolj ubadali s posledicami odločitve, da bi spremembe veljale od leta 1945 naprej. Predstavniki premogovnikov so poskočili, kot bi jih zbadel:

»V vseh republikah se zavzemajo za to, pa veste, kaj to pomeni za nas?! Takoj bi odšlo 600 najboljših rudarjev iz premogovnikov. Kdo bo pa kopal?! In če bi to sprejeli vsi razen nas, bi nas zapustili de-

lavci iz drugih republik. Saj pri osebnih dohodkih tako skorajda ni več razlik med republikami.«

Opozorili so še, da dela teh 600 rudarjev, ki bi jih nove bonifikacije upokojile, na najbolj zahtevnih in odgovornih delovnih mestih. Upoštevali so, da bi veljavnost sprememb od dneva podpisa dalje pomenila veliko krivico do rudarjev, ki so zdržali najtežja rudarska leta. Rešitev je morda v dodatku, da naj dela sposobni ostanejo v rudnikih do svojega 50. leta? To res ni povsem v skladu z zakonom, vendar... »Saj smo šli mimo zakona tudi s tem, da delamo več kot 42 ur, da 60 odstotkov invalidov kljub zakonski prepovedi dela več kot 42 ur in celo več kot 48 ur na teden,« so pribijali rudarji. »Končno pa se tule menimo in sploh ne vemo, ali je kdo od odgovornih v tej družbi že izračunal, ali naš gospodarski položaj vzdrži takšne spremembe?! Ne le izpad proizvodnje zaradi odhoda 600 rudarjev, treba jim

spreminjajo — na slabše!« so dvignili glas. Novih jam ni, stare se spuščajo vse globlje, montangeološke razmere se slabšajo, odkopne metode tudi... »Celo hvaljeno velenjsko podporje še glisti komajda dovoli, da se potegne skozenj,« je potrdil rudarski inšpektor, V Titovem Velenju je fluktuacija več kot 30-odstotna, v Hrastniku, in Kanižarici preseže polovico, marsikje morajo sprejeti 7 rudarjev, da eden ostane v rudniku...

Malo čudno so zvene vse te razprave in misli, kako bi morali vse najprej uskladiti v rudniku pa med rudniki in potem v republikah in med republikami. Čudno po vseh stankih in vloženem delu. Zdaj pa so se tik pred končno odločitvijo spraševali, kaj sploh hočemo, ugotavljali nujnost strokovnega odgovora na vrsto odprtih vprašanj, govorili, kako sindikat prevečkrat skuša čimhitreje in čimlažje ubirati stopinje za poslovnimi strukturami. Sami sebe so spraševali, kako je mogoče, da so bili že na vrsti sestankov enotno za spremembe (ali vsaj tiho!), zdaj pa...

Tako so misli bežale križem kraž in dokazovale, da v rudarstvu marsikaj ni urejeno. Prav rudarji so vse skupaj spet vrnili v pravi tok, malce ironično, čeprav je bilo resno mišljeno:

»No, saj ni tako. V rudnikih smo bili in smo čisto enotni — za bonifikacijo. Prav tako enotno pa smo za to, da nam ljudje ne bi odšli v pokoj!«

Kot v nogometu

Razprave so šle vse bolj v skupno smer: odločiti se za bonifikacijo, veljavno od leta 1945 naprej in terjati od odgovornih delavcev pripravo inštitucij, kako v vsakršnih razmerah zagotoviti načrtovano proizvodnjo. Tako se ni ocene, koliko bo družbo ta predlog stal in ali ga sploh lahko plača. Strokovnjaki in pristojne institucije bi morali na tem delati že tri leta in sindikatu zdaj jasno povedati, kako bo s sredstvi, kako s kadri... Saj marsikateri odgovor že obstaja, več predlogov je bilo v tem času, a kot bi se vsak bal dati dokončnega. »Si pa brezplodno podajamo žogo, kot bi posnemali navade jugoslovanskega nogometa,« je primaknil Jože Leskovar, sekretar ROS energetike.

Člani izvršnega odbora so na koncu strnili takšne sklepe: So za predlagane stopnje bonifikacije. Ostane strokovna naloga, preveriti vse stopnje in upravičenosti od rudnika do rudnika, od delovnega mesta do delovnega mesta po objektivnih, kritičnih merilih. Poslovodni in strokovni delavci so dolžni odgovoriti, kako v tem srednjeročnem obdobju zagotoviti načrtovano proizvodnjo. Od komiteja za delo je nujno dobiti stališče o tej stvari. Slovenski sindikati bodo predlagali, naj bonifikacije spremenijo za vse rudarje v jamah, veljajo naj od leta 1945, vendar naj za vse delavce z beneficirano dobo velja starostna meja 50 let.

Ciril Brajer

RESEN OČITEK KOMITEJU ZA DELO

Na seji IO ROS delavcev energetike je bilo moč nekajkrat slišati ostre očitke na rovaš Republiškega komiteja za delo. Čeprav njegove predstavnike vebijo na pomembne sestanke o tako težni temi, kot je spremenjena beneficirana delovna doba rudarjev, se sestankov ne udeležujejo — pa tudi drugače sindikati ne vedo za stališče komiteja o stvari, ki gotovo spada na njegovo področje dela.

bo dati pokojnine, jih nadomestiti z novimi delavci, poskrbeti za stanovanja, družbeni standard... Je družba pripravljena in sposobna to plačati?«

Razprava se je tako zapletla, da so se začeli spraševati, kako je mogoče, naj bi aprila vse to že podpisovali, pa se vendar še v republikah nismo uskladili, menda niti med premogovniki samimi ne, kje je potem še jugoslovanski prostor, v katerem smo vendarle po marsičem v posebnem položaju...

V rudarstvu se spreminja — na slabše

Rudarji so obudili tudi spomin na slabe izkušnje s prejšnjimi opredelitvami bonifikacij. Uvedli smo jih sploh zato, da bi šli lahko v pokoj tisti, ki dela ne zmorejo več — zdaj je ostala le še pravica do bonifikacije. Pozabili smo tudi na skrajševanje delovnega časa, na boljšanje delovnih in življenjskih razmer. Načrte za letos spet snujejo na sobotnem delu in menili so, da bi kazalo več moči posvetiti temu, kako omogočiti rudarju, da bi se pošteno spočil. Pa vlaganje v posodabljanje proizvodnje, 4-izmensko delo, boljše izkoriščenost mehanizacije...

»Razmere v rudarstvu se res

Pred sejo CK ZKS o utrjevanju idejne in akcijske sposobnosti

Izhodišče delovanja zveze komunistov je delo med ljudmi

Na nedavni novinarski konferenci je predsednik CK ZKJ Mitja Ribičič opozoril, da se je zveza komunistov v zadnjem času ukvarjala predvsem z gospodarskimi problemi, manj pozornosti pa je namenjala idejnemu vprašanju. Doslej je sodelovala predvsem z izvršnimi organi, državo, toda na zvezi partija — država ni mogoče več reševati težav. Le slabih štirinajst dni kasneje je centralni komite ZK Jugoslavije na 5. seji temeljito spregovoril o najbolj žgočih idejnopolitičnih temah. Hkrati se v Sloveniji iztekajo še zadnje priprave na 6. sejo CK ZKS, ki bo spregovorila o nalogah pri utrjevanju idejne in akcijske usposobljenosti in organiziranosti zveze komunistov Slovenije.

Med ljudmi niso redka vprašanja, češ, zakaj je treba prav zdaj razpravljati o nadaljnjem razvoju zveze komunistov, ko pa je vrsta pomembnejših vprašanj. Prav gotovo je jasno, da so mobilizacija vsega članstva, demokratizacija delovanja in idejnopolitična enotnost zveze komunistov postali prvi in najpomembnejši pogoji za uveljavljanje samoupravnih socialističnih odnosov. V sedanjih zapletenih družbenopolitičnih in gospodarskih razmerah moramo hitreje uveljavljati tako vlogo zveze komunistov, ko ta ne bo delovala direktivno, prevzemala nase naloge posameznih institucij političnega sistema,

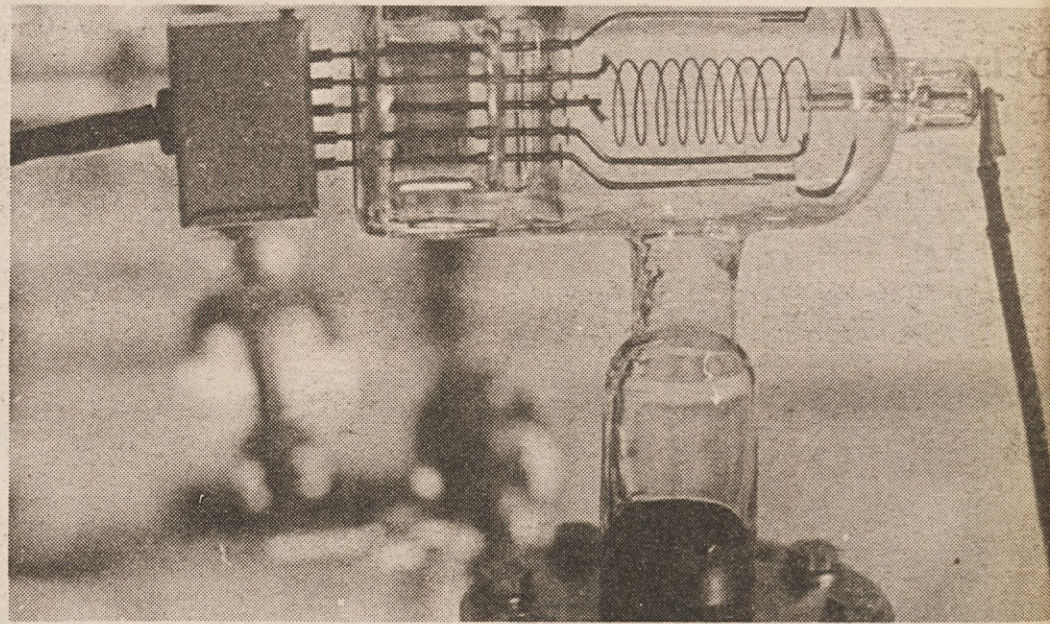
tančnejša razčlenitev pokaže, da se družbenoekonomske razmere bistveno ne izboljšujejo, čeprav smo želeli zagotoviti prav to.

Da je res tako, pričajo tudi konkretni primeri. Položaja samoupravljalca v družbenem planiranju ne krepimo dovolj; premalo je dohodkovnega povezovanja ter združevanja dela in sredstev za povečanje proizvodnje blaga za izvoz in zagotavljanje sredstev za preskrbo občanov z najnujnejšimi proizvodi, slabša se preskrbljenost gospodarstva; nadaljuje se odtujevanje družbene lastnine; slabša se položaj znanosti, vzgoje in izobraževanja ter kulture kot kakovostnih dejavnikov socialističnega samoupravljanja.

usposabljanje članstva. Pri tem so dragocene prav vse, na videz tudi drobne oblike, posebej pomembno pa je, da so kar najbolj usmerjene v konkretno in aktualno delo. Seveda bodo potrebne tudi organizacijske spremembe izobraževanja, predvsem pa bi morali spodbuditi ljudi za pridobivanje novega marksističnega znanja.

Pred zvezo komunistov so velike naloge pri iskanju odgovorov na številna vprašanja v zvezi z uresničevanjem nekaterih temeljnih opredelitev, vse to pa aktualizira tudi njeno ustvarjalno sposobnost. Doslej je bila vedno ZK tista, ki je sprožala življenjsko pomembna vprašanja za družbo, dajala odgovore in načrtovala nove revolucio-

V SPREDIŠČU POZORNOSTI

Problemska konferenca o nalogah komunistov v energetiki

Energija postaja razvojna omejitev

Ceprav se v Sloveniji v zadnjem desetletju skoraj nismo srečevali s pomembnejšimi motnjami pri preskrbi z elektriko, pa smo se ob zmanjšanjem uvozu nafte in prihrankih dobavah naftnih derivatov močno zavedli svoje splošne energetske odvisnosti in dejstva, da je energija že postala razvojna omejitev. Pri vsaki načrtovani proizvodnji bo treba odslej tehtati, ali je energijsko dovolj varčna ali požrešna, kajti za dodatno energijo, pa naj gre za nafto, plin ali premog, bo treba odšteti še več denarja, ker so najcenejši viri seveda že izkoriščeni. Ker pa je jasno, da razvoj brez dodatne energije ni več mogoč, potrebujemo učinkovit, dobro organiziran in povezan energetski sistem, ki bo sposoben zagotavljati energijo po primerni ceni. O vseh teh vprašanjih — ob tem pa seveda tudi o položaju delavca v energetiki, ki se ne more otresti izgub, je tekla beseda na problemski konferenci komunistov v energetiki, ki je bila prejšnjo sredo v Mariboru.

Kot je na začetku konference poudaril član predsedstva CK ZKS Štefan Korošec, bi morala konferenca pripeljati do usmeritev, kako naj tudi komunisti v energetiki pripomorejo k racionalnemu upravljanju z velikanskimi sredstvi v energetskem gospodarstvu, k boljši organiziranosti in dohodkovnemu povezovanju, da bi zagotovili potrebno, pa seveda tudi cenejšo energijo. Pametna bi bila taka politika cen energije in primarnih energetskih virov, ki bi zagotavljala vsaj eno — stavno reprodukcijo, je menil predsednik slovenskega komiteja za energetiko Jakob Pišskernik (to zahtevo so potem ponovili še številni razpravljalci). Tako bi morali spodbuditi varčevanje in dobro gospodarjenje v energetskem gospodarstvu, čeprav pa cena po drugi strani tudi ne more biti seštevek vseh želja, neracionalnosti v organizaciji in proizvodnji ter vseh obveznosti.

Neustrezna cena — resni problemi

Kakorkoli že, v energetskem gospodarstvu — v vseh njegovih delih, se je ob koncu lanskega leta pokazal zajeten seštev izgub, ki pomeni polovico vseh izgub v slovenskem gospodarstvu in mnogi so na problemski konferenci ponovili trditve, da že vnaprej načrtovana izguba pač ne motivira h gospodarnemu ravnanju, kot je dejal delegat iz rudnika

lignita Velenje, je dohodkovni položaj rudnika odvisen od količine izkopenega premoga, stroškov in cene premoga.

Lani so načrt izkopa premoga presegle, stroški so bili v mejah predvidevanj, zaradi neustreznih cen pa se je pojavila izguba. Dohodek kot motiv ob tem izgublja vsebino, kajti stalne izgube povzročajo težnjo po ugodnejših proizvodnih rezultatih, ne glede na povzročene stroške in tudi v sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ni instrumentov, ki bi tudi ob izgubi terjali proizvodnjo ob čimmanjših stroških. Ob teh problemih pa se stroški povečajo tudi zaradi nelikvidnosti — posojila za osebne dohodke, ki jih morajo nekateri najemati vsak mesec, so postala draga.

Neekonomske cene električne energije pa prinašajo še druge probleme — najprej neracionalno porabo energije, je menil predstavnik Dravskih elektrarn. Če se izguba, nastala zaradi prenizkih cen, pokrije z delom amortizacije, kot so v elektrogospodarstvu storili letos, pa pomeni to tudi načrtovanje substance.

V Dravskih elektrarnah so izračunali, da stane kilovatna ura iz teh elektrarn 41 par (stroški slovenske kilovatne ure znašajo 2,21 dinarja), ob tem pa so z deležem iz lanskega skupnega prihodka elektrogospodarstva dobili za kilovatno uro le 26,6 pare. To pomeni, da bodo morali precejšen del amortizacije preliti za regresiranje porabe, čeprav je treba naprave, ki delajo letno več kot 6 tisoč ur in ki so stare več kot 30 let, pravočasno in temeljito obnavljati, če hočemo ohraniti dobro obratovalno pripravljenost.

Podpredsednik republiškega izvršnega sveta Vlado Klemenčič je na konferenci dejal, da ob tolikšnem znesku izgub, kot se je lani pokazala v slovenskem gospodarstvu, ni bilo moč izbrati boljšega načina za pokrivanje izgub kot uporabo dela amortizacije. Vendar pa je bilo slišati tudi opozorili, da so v pregovornikih že porabili amortizacijo, s katero naj bi krili zgubo.

Razpravljalci pa so opozorili še na druge probleme: čeprav je bil lani dosežen dogovor o delu v elektrogospodarstvu, se je pokazala izguba, in ker se to že nekaj let ponavlja, se znajdejo delavci v položaju, ko skoraj nimajo o čem odločati. Dogovorili so se o merilih, po katerih bodo razporejali skupni prihodek, vendar pa je bilo

treba premajhni prihodek še enkrat prerazporediti, saj v nekaterih organizacijah tudi polovica amortizacije ni pokrila nastale izgube. Menili so, da je tudi dogovarjanje v interesni skupnosti elektrogospodarstva napredovalo in bi bilo zato prav čim manj od zunaj posegati v dogovore o menjavi dela, pač pa bi bilo pametno, ko bi občine ob sedanjih izgubah v energetiki poenotile stališča do izplačevanja osebnih dohodkov, da ne bi v vsaki občini dopuščali druge ravni. Eden od razpravljalcev pa je predlagal, da bi vendarle enkrat rekli, koliko so lahko osebni dohodki delavcev v energetiki — glede na to, da delajo vseh 365 dni v letu — višji od tistih v drugih delih gospodarstva.

Enoten, cenejši in učinkovit sistem

Vendar pa so komunisti ugotavljali, da tudi organiziranost določa stroške. Medtem ko so se v Elektro Ljubljana odločili za prenos nekaterih funkcij iz temeljne v delovno organizacijo, drugi predlagajo v elektrogospodarstvu tri interne banke, tri sestavljene organizacije in prav toliko inženiringov, čeprav drugi ugotavljajo, da je naložbena dejavnost že zdaj izredno razdrobljena, torej draga in tudi sicer manj gospodarna. 930 strokovnjakov, ki se ukvarjajo z naložbami, dela v kar 20 organizacijskih enotah. Ta podatek je še posebno pomemben, če ugotavljamo, da je mogoče v energetiki doseči bistvene prihranke prav s premisljenimi naložbami. Le kar se da enoten in povezan energetski sistem je namreč lahko jamstvo za ustrezen razvoj in zanesljivo oskrbo. To pa ne velja le za elektrogospodarstvo, ki pokriva 20 odstotkov slovenskih potreb po energiji. Na konferenci so namreč govorili tudi o naftno-plinskem gospodarstvu, ki tudi zaradi nepovezanosti nima podobne moči, da bi kot elektrogospodarstvo opozoril na svoje težave in snoval usklajen razvoj.

Komunisti pa so ob vsem tem veliko govorili o družbenem energetskem problemu, ki se kaže v nujnosti, da bo treba zmanjšati porabo energije na enoto ustvarjenega družbenega proizvoda, ker bodo vlaganja v nove vire vse večja in ker bi sicer se globlje zabredli v energetske odvisnosti. Poudarili so varčno porabo energije, ker pa lahko dosežemo le s prestrukturiranjem slovenskega gospodarstva.

Sonja Ploj

● *Potrebne so ustreznejše metode dela organizacij in organov zveze komunistov. Svoje sestanke moramo organizirati kot priložnost, obliko in metodo za usposabljanje, idejnopolitično razlikovanje in za poenotenje ter akcijski dogovor. Sproti moramo analizirati razmere ter na podlagi idejnopolitične ocene pripravljati ustrezne akcije, pripraviti svoje člane za delo med ljudmi in se spopadati z vsem, kar zavira družbeni napredek ter uveljavljanje vloge delovnega človeka. Vse ocene, ki jih sprejemajo komunisti, morajo biti podlaga in priprava za akcijo. Iz resolucije 9. kongresa ZKS*

● *Noben sestanek organizacij in organov naj se praviloma ne prične brez preverjanja realizacije prejšnjih dogovorov in sklepov. Le tako bomo sposobni oceniti pravilnost naših usmeritev in jih po potrebi dopolniti. Takšen način dela je tudi edino mogoča osnova za prekinitve z oportunitizmom in karizmatizmom v naših vrstah in za vzgojnopolitično ukrepanje, ki se mora bolj izraziti tudi v izključitvah, namesto da preveč brezbrižno dopuščamo izstop iz zveze komunistov. Iz osnutka sklepov 6. seje CK ZKS*

● *Centralni komite bo analiziral razmere v občinskih organizacijah, kjer že več let ne dosegajo rezultatov za prepričljivejšo delavsko sestavo zveze komunistov. Ob tem bo hkrati posebno pozornost posvetil vključevanju kmečkih proizvajalcev, ki že daljše obdobje občutno zaostaja. V tem mandatu obdobju moramo glede sprejemanja kmetov v zvezo komunistov doseči bistvene premike. Iz osnutka sklepov 6. seje CK ZKS*

narne poti. Naloge pri razvijanju marksistične teorije zahtevajo boljšo organiziranost sil zveze komunistov in sistematično delo pri oblikovanju dolgoročnih programov na tem področju. Marksističnega izobraževanja nikakor ni mogoče prepustiti spontanemu procesu.

Na šesti seji CK ZKS bodo tudi podrobneje spregovorili o številnih drugih organizacijskih vprašanjih, ki ovirajo večjo učinkovitost zveze komunistov. Videti je treba tako vlogo in položaj člana ZK kot delovanje organizacij ZK, akcijsko povezovanje komunistov v združenem delu, delo komunistov v krajevni skupnosti (ki je praviloma slabo), delovanje vseh partijskih organov in njihovo odgovornost, pa tudi preučiti mnoge metode dela, od pobud za oblikovanje stališč do njihovega uveljavljanja, obveščanja, preverjanja in še kaj.

Igor Žitnik

ampak bo delovala znotraj političnega sistema in mobilizirala ter organizirala delavce in delovne ljudi za organizirano delovanje v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

Do rezultatov prevečkrat le z aktivnostjo organov

Prvi pogoj za uveljavljanje takšne vloge zveze komunistov je stalno doseganje in utrjevanje idejne in akcijske enotnosti organizacije. Zato razprave o tem nikakor in nikdar niso odveč.

S kongresi smo lani podrobno načrtali usmeritve nadaljnjega razvoja samoupravljanja. Tem vprašanjem je bilo tudi kasneje namenjenih več delovnih dogovorov znotraj zveze komunistov. Na-

Številne vzroke za takšno stanje najdemo v usposobljenosti in organiziranosti ZK za politično akcijo. Zveza komunistov dosega rezultate prevečkrat le z aktivnostjo svojih organov. Premalo pa je udarna v osnovnih organizacijah in kot zveza idejno in akcijsko enotnih borcev za uveljavljanje pravic in dolžnosti delovnih ljudi v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Gre za organizacijsko in idejnopolitično učinkovitost, pa tudi za kadrovsko šibkost.

Mnogokrat smo že poudarjali, da je preveč primerov, ko mislimo, da smo s sestankom, kjer samo sprejmemo sklepe višjih organov, ali pa se opredelimo za nova stališča, že opravili svojo vlogo. Ne dogovorimo pa se za akcijo med ljudmi.

Eno najpomembnejših vprašanj učinkovitega delovanja zveze komunistov je prav gotovo idejnopolitično

Delavci skupnih služb sozda Gorenje niso upravičeni do višjih osebnih dohodkov

Zdaj ni pravi čas za poviške

Novica o samoupravno povsem dorečenem popravku osebnih dohodkov delavcev skupnih služb sozda Gorenje še vedno razburja ostale delavce sozda. Niti bankrot Körtinga ni sprožil toliko razprav v Titovem Velenju kot prav popravki osebnih dohodkov delavcev v skupnih službah Gorenja.

Sodeč po razpravah o novembrskem referendumu o novem samoupravnem sporazumu o osnovah in merilih za pridobivanje dohodka in osebnih dohodkov delavcev skupnih služb sozda Gorenje v Titovem Velenju, še danes ni jasno, kako rešiti nesoglasja znotraj Gorenja.

Vodstva družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov velenjskega dela Gorenja, ki se sprašujejo o upravičenosti popravkov osebnih dohodkov skupnih služb sozda v sedanjih gospodarskih razmerah Gorenja, so še vedno pod različnimi pritiski. Ti pritiski merijo tudi na občinski sindikalni svet, ki je podprl in zagovarja mnenje delavcev, da zdaj ob nerazčiščenih dohodkovnih odnosih ti popravki niso sprejemljivi, saj niso odraz gospodarjenja.

V teh dneh sta v Titovem Velenju v ospredju dve stvari. Eno je že omenjeno razhajanje pri ocenjevanju učinkovitosti delavcev skupnih služb sozda Gorenje, drugo pa vest o boljšem nagrajevanju rudarjev.

Medtem ko v prvem primeru kritiki poudarjajo, da gre prav službam, torej delavcem skupnih služb sozda Gorenje zamera za nastali gospodarski in drugače nezavidljiv položaj, saj so sokrivi za krhanje odnosov in razdruževanje nekoč tako močne organizacije, kot tudi za to, da v vseh letih niso uspeli uveljaviti dohodkovnih odnosov znotraj te velike in raznolike družbe, se v drugem primeru v REK sprašujejo, kje vzeti denar za napovedano zvišanje osebnih dohodkov rudarjem.

Novo vodstvo sozda Gorenja se je tako znašlo v nepredvidenem položaju. V teh dneh, ko vsi delavci Gorenja zategujejo pas, ko rešujejo z zadnjimi močmi še probleme sozda, da bi zavrla nova razdruževanja, je popravek osebnih dohodkov delavcev skupnih služb sozda dobil nepredvidene razsežnosti.

Delavci Gorenja v Titovem Velenju pa menijo, da spada tudi ta popravek osebnih dohodkov v skupnih službah sozda v isti okvir kot njihova pripravljenost za dejansko reševanje nezavidljivega gospodarskega položaja Gorenja. Sodeč po zapisnikih koordinacije sindikata in zveze komunistov prevladuje mnenje, da trenutno res ni čas za popravke osebnih dohodkov službam, na rovaš katerih je že vrsto let letelo toliko kritik.

Delavci vztrajajo, da morajo zdaj, v teh kritičnih časih, vsi enako poprijeti, biti vsi enako »pripadni« Gorenju, ne pa da si prav najbolj kritizirane službe prav zdaj popravljajo svoje osebne dohodke.

Vodstvo družbenopolitičnih organizacij skupnih služb sozda Gorenje vztraja, da je njihov referendum upravičen, da je v okviru samoupravne naravnosti in temelji na dohodkovnih odnosih znotraj sozda. V tej smeri očita tudi sindikatu in zvezi komunistov, da so podlegli vplivu delovnih organizacij Gorenja v Titovem Velenju, ki so že doslej vsaka po svoje in zase krojile tako gospodarjenje kot osebne dohodke in s tem že pred leti porušile približno enotnost osebnih dohodkov skupnih služb, ki pa še zdaleč niso odraz vloženega dela in prizadevnosti delavcev v proizvodnji.

Vodstvo sindikata in komunistov v Titovem Velenju podpira zahteve delavcev Gorenja in meni, da zdaj res ni čas za popravke osebnih dohodkov, če ti niso dejanski odraz vloženega dela. Tudi Drago Blagust, družbeni pravobranilec samoupravljanja, je istega mnenja. Nanj je bila tudi naslovljena pobuda za razčiščevanje te nevsakdanje sporne zadeve. Pobudo so sprožili na nekaterih sestankih, uradno pa je še ni dobil. »Če bo pobuda dana, bom predlagal to, kar so že delavci, naj ostanejo osebni dohodki delavcev skupnih služb sozda na ravni do sprejetja novega pravilnika. In to dotlej, ko bo usklajen samoupravni sporazum o pravicah, obveznostih in odgovornosti delovne skupnosti skupnih služb sozda, torej dokler ne bo rešeno vprašanje, ki je jedro spora: dohodkovni odnosi in rezultati gospodarjenja.«

Nekateri delavci v Gorenju zahtevajo, naj delavci skupnih služb vrnejo razlike novembra povišanih osebnih dohodkov. Delavci delovne skupnosti skupnih služb sozda Gorenja pa prek sindikata in zveze komunistov sporočajo, da jim krnijo njihove samoupravne pravice o odločanju. Še več, da je celo vprašljiva ustavnost posega občinskega sindikalnega sveta in občinskega komiteja v Titovem Velenju, kajti sozda Gorenje živi in ustvarja v več občinah in ne samo v velenjski.

Janez Sever

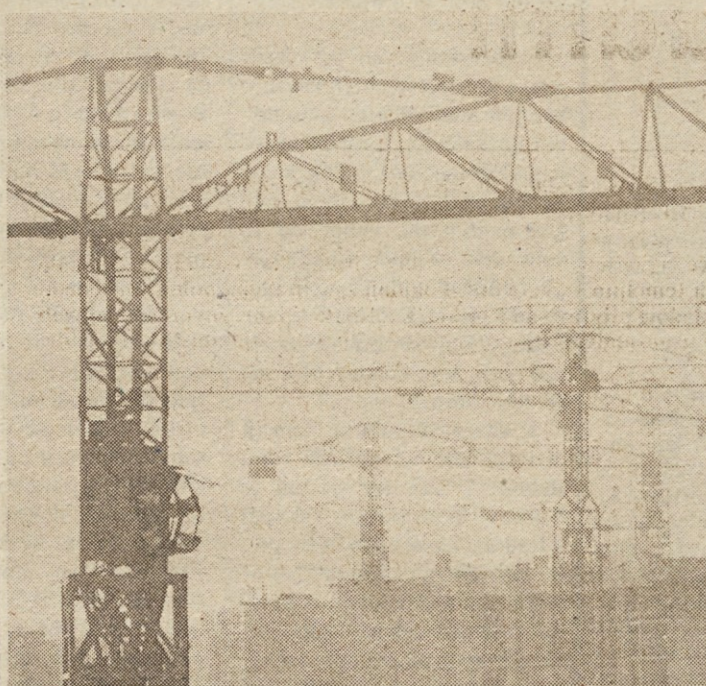
Zadregre gradbenikov

Na tuje le povezani

Gradbeništvo nedvomno spada med tiste panoge, ki najbolj občutijo recesijo ali že kar svetovno gospodarsko krizo, kot pravijo nekateri. Prestrašen zahodni finančni kapital se je ob svoji diskriminacijski gospodarski politiki do nerazvitih nenedoma začel zavedati velikega orožja, ki ga imajo spričo svojega 640-milijardnega dolarskega dolga v svojih rokah dežele v razvoju. Zdi se, da je prav zaradi tega marsikje usahnili ali pa je pripravljen »sodelovati« le še toliko, da dolžnikom omogoča vračanje dolgov. V takšnih okoliščinah so se seveda kar na mah ohladile marsikje nekoč pregrete gradbene konjunktore. Konkurenca na gradbiščih širom sveta se je izredno zaostрила in na dlani je, da lahko v njej zdržijo le tehnološko in finančno najbolj podkovani. V tej luči gledano ni noben slučaj, da so Nemci in Francozi pa tudi nekateri drugi »naravni« zavezniki Združenih držav Amerike zavrnili pobudo oziroma kar zahtevo predsednika Reagana za tehnološko blokado Sovjetske zveze. Sovjeti so namreč prav v času, ko tudi v Zahodni Evropi zmanjkuje dela, le-tej ponudili sodelovanje pri gradnji velikih energetskih projektov, ki Zahodu poleg dela nudijo tudi možnosti oplemenitve kapitala, nenazadnje pa tudi energijo.

In kje smo se v tem začaranem krogu znašli mi? Tudi pri nas je usahnil vir tuje akumulacije, ki je bil glavni spodbujevalec pregrete domače gradbene konjunktore. Ker mnogi domači gradbeniki, ki še včeraj doma niso mogli zadošiti vsem naročilom investitorjev, niso poslovali skladno z mednarodnimi gradbenimi normativi, ampak doma v visoke cene objektov vgrajevali tudi nepovezanost, preveliko režijo, nizko produktivnost in podobno, pravzaprav zdaj niti niso sposobni stopiti na tuje, da bi tam ujeli korak s tujo konkurenco. Tega se v Sloveniji zavedamo že kar nekaj časa, kar je moč soditi po problemski konferenci komunistov v gradbeništvo, ki jo je sklical CK ZKS. Osrednja tema tega delovnega srečanja je bila povezovanje naših gradbenih organizacij, ki naj bi bila edina stvarna podlaga za prodor na tuji trg in s tem izhod iz težkih razmer, v katerih se je znašlo slovensko gradbeništvo. Sodeč po nekaterih uspehih v zadnjem obdobju lahko zapišemo, da so mnogi gradbeniki že dojeli pomen te konkurence. Kot nam je dejal Štefan Praznik, sekretar republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev, smo po omenjeni konferenci zabeležili združevanje SCT z Gradnjami iz Postojne in Obnovo iz Ljubljane, ki se je še prej združila z Agroobnovo. Kolektiv SCT se je tako povečal za kakih 3200 delavcev. Združila sta se tudi mariborski Konstruktor in Pomurje iz Murske Sobote, omeniti pa velja Pionirja iz Novega mesta in Ingrad iz Celja, ki imata velik posluh za združevanje in reorganizacije.

Seveda pa je tudi res, da nekateri še vedno živijo s plašnicami na očeh. Prav takšni pa so tudi najbolj zagreti za tako imenovano investiranje za vsako ceno, saj vedo, da takšni, kakršni so, na tujem nimajo kaj iskati. Posebej

Slika: Jaro Novak

to velja za projektantske organizacije, ki se navzlic kopici stališč, sklepov in usmeritev še vedno na vse pretege otepajo združevanja.

Proces združevanja in specializacije slovenskega gradbeništva bi za vsako ceno moral steči hitreje, kajti, kot so nam povedali v ljubljanskem IMP, posamezne slovenske gradbene organizacije sila težko lovijo sapo s tujo konkurenco. Na natečajih za pridobitev projektov v tujini velja zakon ponudbe in povpraševanja. In ker je povpraševanja

hitreje, kajti, kot so nam povedali v ljubljanskem IMP, posamezne slovenske gradbene organizacije sila težko lovijo sapo s tujo konkurenco. Na natečajih za pridobitev projektov v tujini velja zakon ponudbe in povpraševanja. In ker je povpraševanja

Težišče: zagotoviti enak družbenoekonomski položaj vseh delavcev

Spremembe in dopolnitve zakonskih določil s področja delovnih razmerij, zajamčene osebne dohodke, zakona o obdavčevanju občanov ter usmerjenosti izobraževanja so narekovala tudi spremembe in dopolnitve kolektivne pogodbe med delavci in samostojnimi obrtniki v Sloveniji.

Osnutek sprememb in dopolnitev so pripravili v republiškem odboru sindikata delavcev obrti, pri dokončnem oblikovanju osnutka pa je sodelovala tudi zveza obrtnih združenj. O osnutku je nato stekla javna razprava v občinskih svetih zveze sindikatov, osnovnih organizacijah sindikata na področju samostojnega osebne dela, v občinskih obrtnih združenjih in republiškem odboru sindikata delavcev obrti, ki je v prvi polovici februarja tudi sprejel spremembe in dopolnitve. To je te dni storila tudi zveza obrtnih združenj. Dokončno besedilo bo objavljeno v Uradnem listu SRS v začetku marca.

Vsebinskih sprememb in dopolnitev kolektivne pogodbe je precej. Tako so na primer opredeljeni pogoji, pod katerimi obrtnik ne more zaposlovati novih delavcev, če krši določila kolektivne pogodbe o izpolnjevanju minimalnih standardov za življenjske in delovne pogoje

delavcev, in pogoji, pod katerimi lahko obrtnik razporedi delavca na delo iz enega v drug kraj brez njegove privolitve, seveda ob upoštevanju dejstva, da se s tem bistveno ne poslabšajo življenjske razmere delavca in njegove družine.

Nadalje je spremenjena izhodiščna osnova za odmerjanje osebnih dohodkov delavcev z njihovo udeležbo v čistem dohodku obratovalec v soodvisnosti njihovega vloženega dela in prispevka k ustvarjenemu dohodku obratovalec. Skladno z določili zakona je opredeljeno, kdaj in pod kakšnimi pogoji delavci prejemaajo zajamčeni osebni dohodek, opredeljena pa je tudi pravica delavca, ko se izobražuje iz dela več kot eno leto, da prejema tak stimulativen del osebne dohodke, ki je odvisen od njegovega učnega uspeha.

Nekaj sprememb je tudi na področju opredeljevanja pravic delavcev do regresiranja prehrane med delom. Zanimiva sprememba je prav gotovo to, da se skladno s spremembami o davkih občanov kot strošek v celotnem prihodku obratovalec štejejo tudi kadrovske stipendije učencem in študentom. Tega do zdaj v kolektivni pogodbi ni bilo.

Bolj jasno kot doslej je opredeljena pravica delavcev

več kot ponujenih del, postavljajo investitorji zelo zahtevne pogoje. IMP, ki je lani v Iraku skupaj s kooperanti iztržil 150 milijonov dolarjev, ta čas preži na več projektov, ki jih ponujajo investitorji na Blaznjem vzhodu in Severni Afriki. Vendar, kot pravijo predstavniki tega kolektiva, več projektov zanje sploh ne pride v poštev, saj zahtevajo investitorji od izvajalcev sovlaganje, česar pa spričo majhne akumulacije IMP ne more ponuditi. Tako je tudi z drugimi našimi velikimi gradbenimi organizacijami, ki nastopajo v tujini. Nobena od njih sama ni sposobna kreditirati gradenj na tujem, saj so vse več kot zadovoljne, če same poslujejo brez likvidnostnih težav. Takšne posle po pravilu dobivajo velika zahodna gradbena podjetja, ki poleg visoke tehnološke opremljenosti investitorjem ponujajo tudi kapital kot posojilo za izvedbo projektov.

Ko smo že pri tem, omenimo primer natečaja za projekt velikega kongresnega doma v Siriji, od katerega so se v IMP kar hitro poslovili. Poleg tega, da je investitor zahteval sovlaganje, so morali izvajalci (morebitni seveda) na natečaju nastopati z izdelano dokumentacijo. Kot so ugotovili v IMP, bi vsi potrebni papirji za izvedbo tega projekta tehtali najmanj tona in pol in veljali najmanj 20 milijonov dinarjev. In ko bi že vse to imeli, jim niti slučajno ne bi mogel kdo zagotoviti, da bodo izmed 40 zainteresiranih posel res dobili oni. Takšni projekti pač zahtevajo izreden možganski in finančni potencial, ki ga premorejo samo velike svetovne gradbene organizacije. V IMP so zato prepričani, da bi se morali v Jugoslaviji bolj povezovati kot doslej. Po njihovih izkušnjah in prepričanju edino tako lahko res prodremo v svet, kjer bi kot gradbeniki tudi kaj pomenili.

Ivo Kuljaj

do povrnitve stroškov šolanja iz sredstev skladov za dopolnilno izobraževanje, kadar se usposablja za deficitarne poklice, v celoti pa so bolj dodelana tudi področja izobraževanja.

Pomembna novost je prav gotovo možnost, da obrtniki po posebnem samoupravnem sporazumu v občini združijo sredstva kot del sredstev skupne porabe za nakup počitniških zmogljivosti za delavce. Ob tem velja še zapisati, da je dograjen postopek za izrekanje disciplinskih ukrepov za posamezne kršitve delovnih dolžnosti delavcev ter vgrajena dolžnost obrtnika, da v primeru odpovedi delovnega razmerja delavca pravno pouči o njegovih pravicah. Nekoliko so dograjeni tudi postopek o prenehanju delovnega razmerja delavcev v primeru obrtnikove smrti in pa določila, ki opredeljujejo delo po pogodbah o delu.

Vse navedene spremembe in dopolnitve težijo k temu, da bi delavcem, ki delajo pri delovnih ljudeh, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi v lasti občanov, v načelu zagotovili enak družbenoekonomski položaj, kot ga imajo delavci v združenem delu. Tako pa je tudi načelo, zapisano v statutu Zveze sindikatov Slovenije.

Peter Štefanič

Kako spod jarma razvitih

Bolj zaupati v lastne moči

Odkar nas pestijo gospodarske težave, se ne oziramo več toliko okrog sebe in po svetu kot v prejšnjih časih, marveč se ubadamo, predvsem z domačimi skrbmi: kje kupiti surovine, kako bo v prihodnje z nafto, kako varčevati z energijo. Vendar se velja razgledati tudi po svetu — če si res želimo do kraja razjasniti, zakaj je pri nas tako. Vsega le nismo sami krivi!

Vsak dan močneje čutimo, da doživlja svet globoke družbene spremembe. Pretresa ga močan val surovinske in energetske krize, pa tudi politične in ekonomske emancipacije narodov. Nastajajo sicer nove možnosti za uveljavljanje politike neuvrščenosti, vendar pa se hkrati vse bolj krepi ekonomski, politični in vojaški pritisk na neuvrščene dežele. Tudi Jugoslavija je tarča takšnega pritiska.

Da svet počasi, vendar vse globlje brede v gospodarsko, politično in splošno družbeno krizo, smo vedeli že leta, kljub temu pa smo se še naprej obnašali tako, kot da se nas to ne tiče, kot da nismo tudi sami del sveta, marveč izoliran otok, ki mu še takšni viharji ne morejo do živga. Medtem ko smo — več ali manj vdani v usodo — čakali, kaj se bo zgodilo, so se državna in politična vodstva v nekaterih razvitih državah oziroma skupinah držav z uspehom zatekla k starim, preizkušenim metodam za obvladovanje neugodnih ekonomskih tokov v družbeni reprodukciji in še naprej uspešno uveljavljajo vse pravice in gmotne ugodnosti, ki jim jih prinaša njihov položaj v svetu. Čim večja in močnejša je država, tem bolj krčevito brani svoje pridobljene privilegije v mednarodnih odnosih, hkrati pa se v besedah in v propagandnih nastopih razglasa kot braniteljica miru, svobode in pravičnosti.

Večina človeštva strada

Ob takšnem ravnanju velikih sil nenehno upada pomembnost in vpliv njihovih zaveznikov, še toliko bolj pa vpliv majhnih in manj razvitih držav — razen tistih, ki so po zemljepisni legi na ključnih točkah velike svetovne politike. V imenu interesov velikih in močnih so tako možni neposredni vojaški posegi kjerkoli, s formalnimi izgovori ali brez njih, in to tako velikih kot majhnih držav. Čeprav je res, da se prav vsi narodi na svetu v sedanjem prelomnem ekonomskem obdobju — prodiranju novih tehnologij na podlagi izjemno intenzivnega razvoja znanja in s tem uveljavljanja novih proizvodov ter njihove nove razmestitve v svetu — bojujejo za svoje preživetje in razvoj, je pri tem vendar večina človeštva prisiljena, da bje to težko bitko v veliko težjih razmerah kot razvite države. Večina človeštva strada, hkrati pa ne more omiliti neposrednega oziroma posrednega odliva skrajno majhnih lastnih sredstev v trezorje bank razvitih držav. Prav tako se ne more ekonomsko in vojaško braniti pred izkoriščanjem svojih naravnih bogastev in ljudskih sil v okviru celovite strategije ra-

zvitih držav, ki se borijo za svoj obstoj in razvoj po svojih zamislih, ob visoko razvitem znanju in tehnologiji in ob zadostnih strateških zalogah tako v svetovnem prostoru kot na ozemlju drugih držav. Ekonomsko in socialno izkoriščanje v mednarodnih razmerah sicer izgublja nekdanje grobe, neposredne oblike in se zavija v koprene teorije, strokovnosti, naprednih ciljev, celo človečnosti in nesebične pomoči, vendar ostaja kljub temu sicer prikrito, vendar grobo izkoriščanje.

Po kakšni poti iz krize?

Čeprav smo predvidevali in napovedovali sedanje razmere v mednarodnem ekonomskem prostoru, pa tako v Jugoslaviji kot v Sloveniji mnogih možnosti za pravočasno omilitev posledic teh procesov v svetu nismo izkoristili. Še več: mnogih zaščitnih ukrepov, ki jih terjajo povsem običajen odziv na pomanjkanje energije, surovin, reprodukcijskega materiala, hrane, denarnih sredstev in podobnega, nismo sprejeli vrsto let, pa tudi sedaj jih ne uveljavljamo dosledno. Nasprotno: z vsemi vrstami porabe, predvsem pa z izborom in sestavo naložb smo si gospodarske težave še povečevali. Leta 1979 nesorazmerij gospodarskih tokov nismo uspeli več obvladati, leta 1980 pa se je začelo ravnotežje v družbeni reprodukciji vzpostavljati stihajsko, v nasprotju s pričakovanji in voljo delovnih ljudi. V takšnih okoliščinah so upravni in državni organi posegli po ukrepih, ki si jih je mogoče izposoditi bodisi iz sodobnega Zahoda, bodisi iz časov etatiističnega upravljanja družbene reprodukcije. Pri tem so, razumljivo, povsem obšli obveznosti, ki smo jih sprejeli v procesu uveljavljanja ustavnih določil in sistemskih zakonov.

Zaradi neugodnih učinkov, ki jih je sprožilo takšno ukrepanje, je zveza komunistov ponovno opredelila ekonomsko stabilizacijo kot odločen boj delavskega razreda in delovnih ljudi za materialni razvoj naše družbe na podlagi prednosti, ki jih pred drugimi nudi sistem združenega dela in socialističnega samoupravljanja. Celotno našo aktivnost gradimo zdaj na spoznanju, da programa gospodarske in družbene stabilizacije ne bomo mogli uresničiti s sredstvi, po katerih ob ekonomskih težavah posegajo v kapitalističnih sistemih, oziroma so uporabljiva v obdobjih etatiističnega upravljanja družbene reprodukcije. Vendar smo hkrati s tem spoznanjem prišli tudi do točke, ko po samoupravni poti strokovno ne znamo utirati novih poti. Različne predloge, kako se izkopal iz gospodarskih težav, zato tako dolgo presojamo, dopolnjujemo in usklajujemo, da ponavadi izgubijo uporabno vrednost, še preden jih vpeljemo v prakso. Tako z utemeljevanjem, da gre za strokovnost, pogosto posegamo po skrajno zastarelih, za naše razmere objektivno neučinkovitih načinah in ukrepih za izhod iz gospodarskih težav, s čimer objektivno krepimo moč ustanov zunaj organizacij združenega dela in omogočamo odločanje na

bistvenih področjih družbene reprodukcije brez upoštevanja volje delavcev v tozdih. Zadnji dve leti sta značilni tudi po tem, da vse tovrstne akcije prekrivamo s samoupravnim plaščem, in to od oblik organiziranosti pa vse do izvedbenih samoupravnih postopkov.

Uspehi lahko rastejo le iz znanja

Več kot jasno je torej, da pri iskanju najboljših rešitev za izhod iz sedanjih zaostrenih gospodarskih in družbenih razmer premalo upoštevamo znanstvena dognanja. Ob vse večjih pravicah delovnih ljudi, ki si kot samoupravljalci ustvarjajo svoj današnji in jutrišnji dan, je sleherni zaostajanje v znanstvenoraziskovalnem delu še toliko nevarnejše, ker vodi k praktični zmu in voluntarizmu. Nadvlada prakticizma pa delavskemu razredu zapira perspektivo; jemlje mu torej tisto, kar je bilo vselej njegova moč.

Brez upoštevanja objektivnih ekonomskih zakonitosti in zakonitosti razvoja človeške družbe so politične, ekonomske in druge odločitve samoupravljalcev lahko le naključne ali pragmatične, lahko bi celo rekli — nesvobodne, saj samoupravljalci ob takšnem odločanju ne more predvidevati posledice svoje odločitve. Prav zato ima znanje tolikšen pomen za naš razvoj in napredek.

Delavsko gibanje je bilo v človeški zgodovini doslej najbolj množični nosilec znanstvene misli o družbi. Razvijalo se je in celotno družbo revolucioniralo šele s tem, da se je spontano gibanje delavcev proti izkoriščanju obogatilo z znanstveno marksistično mislijo.

Zavest o potrebi znanja in izobrazbe, o potrebi višje kulture medčloveških odnosov, dandanes ni več zgolj zavest redkih prosvetlencev, marveč raste iz neposredne praktične izkušnje delovnih ljudi v našem socialističnem samoupravnem sistemu. Tu ne gre samo za zahteve modernih tehnoloških procesov, ki zahtevajo od neposrednega proizvajalca višjo delovno kulturo, višjo strokovno kvalifikacijo, ki ustvarja nov tip delavca kot dejanskega nosilca najnaprednejših težej v sodobni družbi; gre za probleme, ki daleč presegajo okvire zgolj strokovne kvalifikacije, za probleme, s katerimi se samoupravljalci nenehno srečujemo v svoji vsakdanji samoupravni praksi. Ti zahtevajo širšo razgledanost, in to tako o problematiki organizacije združenega dela, kjer je treba vse bolj obvladovati ekonomiko procesov proizvodnje in dela, pa vse do socioloških, psiholoških, etičnih problemov sodelovanja med ljudmi v sodobnih proizvodnih in delovnih procesih. Dosedanja praksa našega delavskega in družbenega upravljanja zgovorno priča o tem, da sta učinkovitost in uspešnost našega socialističnega samoupravnega sistema neločljivo povezani z znanjem in kulturno ravno samoupravljalcev in da je prav od te ravni v veliki, če ne celo v odločilni meri odvisno

nadaljnje utrjevanje našega samoupravnega socialističnega sistema, njegova dokončna zmaga.

Zakaj je zakon o združenem delu za nekatere španska vas?

Čeprav se načelno in v besedah vsi zavedamo pomena znanja in inventivne dejavnosti delavcev za razvoj proizvodnih sil naše družbe, pa v praksi ne izražamo kaj prida posluha za uveljavitev in nagrajevanje inovacijskih dosežkov. Nič čudnega, če zato povečujemo proizvodnjo in dohodke le z novimi naložbami in z zaposlovanjem novih delavcev, ne pa z uveljavljanjem iznajdb in tehnoloških izboljšav. Takšne razmere zavirajo prehod na pridobivanje večjih dohodkov s kakovostnimi prvinami razvoja kot so večja produktivnost dela, nenehno izboljševanje proizvodnje, boljša tehnološka organiziranost itd., hkrati pa omogočajo razraščanje številnih negativnih pojavov, kot so povečevanje dohodka z novimi cenami, nebrzdana rast stroškov itd., kar vse nenehno povečuje inflacijo in nered v gospodarstvu.

Pri iskanju izhoda iz vse večjih gospodarskih težav bi se naj bolj morali opreti na načela, osnovna merila in veljavne predpise, ki jih vsebuje zakon o združenem delu. Združevanje dela in sredstev ter svobodna menjava dela ne morejo biti uspešni, če se v proizvodnji ne vključujejo delavci kot ustvarjalne osebnosti tako, »da se z ustrezno notranjo organizacijo dela in z odnosi pri razporejanju in delitvi razvijata njihova ustvarjalnost in delovna pobuda ter meri njihov prispevek k uspehu skupnega dela in pridobivanju dohodka«, kot piše v zakonu. Poleg primerne materialne spodbude in neposredne povezanosti osebnih dohodkov slehernega delavca z rezultati njegovega dela pa bi morali upoštevati tudi povezanost in spodbudo slehernega tozda, da bi pridobivali in povečevali svoj dohodek in celotni dohodek družbe na podlagi večje produktivnosti svojega in celotnega družbenega dela.

Sedanje naložbe v razvoj, ki jih mnogi investitorji predvidevajo, ne zagotavljajo, da bodo z njihovo pomočjo izboljšali tehnološke postopke in druge investicije v proizvodnji, s čimer naj bi zagotovili nenehno izboljševanje proizvodnje, rast produktivnosti dela in stvarno rast dohodkov in s tem ekonomsko upravičenost predvidenih naložb. Žal je le v redkih organizacijah združenega dela raziskovalno delo dobro organizirano in tako nagrajevano, da bi strokovnjaki z vnemo opravljali ustvarjalna dela. Bolj pogosto se dogaja, da njihovo ustvarjalno delo vključujejo v delovno dolžnost tudi takrat, kadar njihove stvaritve te okvire očitno presegajo. Tako za ustvarjalnost niso posebej nagrajevani, ali pa jim za tehnološke izboljšave in iznajdbe odmerjajo tako majhna nadomestila »za porabljeni čas in energijo«, da te »dodatke plačajo občutijo kot zalitev, ne pa kot spodbudo ali plačilo za pošteno opravljeno delo. Tako ravnanje pogosto celo v tistih organizacijah združenega dela, kjer imajo sicer dobro organizirano raziskovalno in inventivno dejavnost. V praksi priznavajo in nagrajujejo predvsem manjše inovativne domislice delavcev.

Vinko Blatnik

Neki praksi ob rob

Referendum razkril pravo sliko

Kako daleč so besedičenja vodstvenih delavcev od prakse, zgovorno potrjuje tudi neuspehi referendum delavcev zdravstvenega centra v Celju. Ta bi po samohvalah nekaterih vodstvenih delavcev s svojo organiziranostjo in naravnostjo bil lahko za »recept« drugim v republikah, če že ne kar v državi.

O vzorčni organiziranosti na samoupravnih temeljih, o urejenih dohodkovnih odnosih, o plačilu po vložnem delu, o... je bilo pred časom mnogo napisanega in še več hvaljenega. Toda medtem ko visoko leteče besede govornikov še niso izzvenele iz sestankarskih avditorijev, ko se tiskarsko črnilo še ni niti posušilo, so v Zdravstvenem centru v Celju, še bolj pa v njegovih tozdih — odkimavali z glavami.

Tako je imel »celjski recept« že ves čas dve naličji. Eno uradno in politično za posameznike, visoko doneče, in drugo polno zdrh, nespornost, očitkov in dejanske neurejenosti, ki je bila vendar lepo pokrita z verbalizmi nekaterih vodstvenih delavcev. Kako široka so bila ta razhajanja, se je dalo slutiti tudi že v širši javnosti ob različnih zapisih o kakovosti posameznih storitev kot posledici razprtij med specialističnimi ali splošnimi zdravstvenimi organizacijami.

Ob ugotovitvi, da z novo organiziranostjo nosilci niso dosegli drugega kot le še redko zaupanje v pravljicarstvo, so čez noč obrnili krmilo in našli nov recept: nov pravilnik o osnovah in merilih delitve dohodka in osebnih dohodkov. Za pripravo pravilnika so porabili dve leti trdega dela, na desetine sestankov, na stotine ur. Seveda med delovnim časom.

Ob koncu lanskega leta so pripravljenci novega pravilnika spoznali, da je bila diagnoza pravilna, s carskim rezom februarja bi naj nedonošenček zagledal beli medicinski svet.

Teden dni pred razpisom referenduma so nekateri z vso politično odgovornostjo opozorili odgovorne, da pripravljeni predlog ni tisto, čemur bi večina delavcev ploskala. Sledili so novi posveti, tudi na občinski ravni, kjer so zagovorniki predloga trdili, da izid referenduma sploh ni vprašanje. Res je, da so se tudi na teh posvetih med sabo kregali, zunanji član je ob tem ugotovil, da se je lažje sporazumevati z rudarji za delo ob prostih sobotah, vendar je prevladalo zagotovilo, naj referendum izpeljejo, saj so vodstveni delavci in vodstva družbenopolitičnih organizacij ugotovila, da je več kot polovica kolektiva za novi pravilnik.

Referendum je propadel. Ne le propadel, bil je tudi popoln politični polom. Niti vsak četrti tozd ni sprejel ponujenega recepta. Od več kot dvajsetih različnih samoupravno organiziranih samostojnih enot jih je referendum »spravilo skozi« le pet!

Toda referendum je razkril pravo sliko razmer v celjskem zdravstvenem centru, ki pokriva večino celjske regije. Prišlo je na dan, da so razmere v njem (ne v medicinskem smislu, dasiravno se te nujno odražajo tudi v kakovosti storitev!) na zaskrbljujoči ravni. Tako, denimo, ni tovariškega sodelovanja med najodgovornejšimi delavci, razprtije se vlečejo naprej med srednjestrokovno usposobljen kader in končajo pri nekvificiranih delavcih. Kako tudi ne, če sražilka v enem nadstropju iste zgradbe ugotavlja, da je njeno delo za tisočaka manj ovrednoteno kot enako delo sodelavke v drugem nadstropju, ki pa je v — drugem tozdu!

In kakšen nauk se nam obeta? Še daljše vrste pred ordinacijami, kajti sestankovanje, kreganje in prepričevanje se bo nadaljevalo do naslednjega (recepta) referenduma... Kajti zavoljo tega, kakšno je in koliko dejansko stane slehernega delavca zagotovljeno zdravstveno varstvo, nekaterih v zdravstvu še ne boli — glava.

Janez Sever

Delavci Lesne galanterije iz Rimskih Toplic so največji izvozniki v občini Laško

Odpisani zdaj delajo zibelke

Kar desetletje so kolektiv Lesne galanterije v Rimskih Toplicah odpisovali, ga ponujali in ženili, pa spet odpisovali. Ob tem so pozabljali, da gre za trdoživno skupnost, ki si je z dobrim delom izborila prostor po svetu, medtem ko so bili doma vsi prepričani, da je bodočnost le v kopolih in pivu.

V občini Laško ni bilo kolektiva, ki bi bil tolikokrat predmet razprav in razglabljanj na najvišjih ravneh, kot ravno Lesna galanterija v Rimskih Toplicah.

Načrtovalci razvoja te nerazvite slovenske občine so vrsto let živeli v prepričanju, da je Laško in njegovo gospodarstvo znano samo po pivu in termalni vodi. Tako so tudi snovali svoj napredek. Potem pa so spoznali, da so se usteli. Na vsem lepem je izgubil vrednost njihov premog. Potem Volna. Tudi socialno zavarovanje ni več pošiljalo v zdravilišče toliko zdravja potrebnih. Na koncu koncev še njihovega piva niso pili v načrtovanih količinah.

V Lesni galanteriji v Rimskih Toplicah pa je nekaj deset delavcev še vedno za bagatelo vztrajalo pri proizvodnji, ki je tako po kakovosti kot po produktivnosti držala evropsko raven. Imela pa je seveda izgubo. Kako tudi ne, saj so bile tu iverice, nova imena za iste proizvode, v Rimskih Toplicah pa so se še vedno bodli s konkurenco na evropskem trgu.

Potem je že povsem izmozgan kolektiv Lesne galanterije pristal pri skoraj enako izčrpanem kolektivu rudnika. Čudna združba, ki pa se je obesila na dokaj obetavno novo proizvodnjo termoizolacijskih materialov, na TIM, ki naj bi rešil brezposelnosti delavce rudnika, Volne in drugih industrijskih obratov te male občine.

Danes je 160-članska delovna skupnost Lesne galanterije v Rimskih Toplicah najuspešnejši izvoznik. Do nedavnega obsojeni na ukinitve proizvodnje, saj v Laškem delata v isti panogi še Bor in podjetje v Račevah, so se »čez noč« prelevili v še kako dragocenega prinašalca deviz. V resnici do tega sploh ni prišlo »čez noč«, niti brez ustrezne finančne injekcije TIM. Kakorkoli že, delavci galanterije, ki so bili vrsto let naravnani na evropsko kakovost izdelkov, zdaj z izrednim uspehom izvažajo zibelke. Gre za skoraj sto milijonov deviznih dinarjev. Morda bo kdo rekel, da je to malo, vendar je trud teh, do nedavnega odpisanih delavcev, izredno velik. S pomočjo matičnega kolektiva pa bodo uspehi še večji.

J. S.

Na Kosovu je 250 tisoč družin, ki nimajo niti enega zaposlenega

Nekdaj je na Kosovu cvetela obrt, a zdaj ni več tako

Brez velikih naložb bi lahko odprli veliko majhnih farm in delavnic. V njih bi dobilo zaposlitev več kot dva tisoč delavcev. Zakaj se ne uresničujejo predlogi forumov, predvsem Zveze sindikatov Kosova.

Na nedavnem posvetovanju v svetu Zveze sindikatov Kosova je član predsedstva Milošav Milojević v uvodnih besedah navedel podatek, da je na Kosovu zaposlen vsak enajsti prebivalec, kar je najnižja stopnja zaposlenosti v naši državi. Na tem posvetovanju so prav tako navedli podatek, da izmed 80 tisoč mladih, pretežno srednješolcev (točno ste-

pet tisoč prostih delovnih mest, približno devet tisoč delovnih mest paasedajo honorarni delavci. V zvezi s hitrejšim ublaževanjem problema nezaposlenosti je kosovski sindikat začel akcijo, da bi se upokojili vsi tisti, ki izpolnjujejo vsaj enega izmed pogojev za upokojitev. V zvezi s tem je priporočil tudi občinskim svetom, da v osnovnih organizacijah zveze

nasprotovanja, vendar ne pri delavcih, temveč pri drugih strukturah, je dejal Vujaković. Določeno število delavcev, ki delajo v oteženih razmerah, ni več sposobno uspešno opravljati svojih delovnih nalog, pa bi jih morali upokojiti.

Pravi odgovor na to vprašanje je dala nedavna razprava člana predsedstva Rabita Redžepija, ki je dejal, da pri upokojevanju ni dovolj razumevanja v raznih družbenopolitičnih strukturah, tako da bi morali iskati podporo pri zvezi komunistov in drugih forumih, da bi akcija obrodila sadove.

prizrenski filigran je, na primer, slovel daleč naokrog, v zadnjem obdobju pa ni tako. Obrtništvo je začelo izumirati, nekatere obrti pa so povsem izumrle. Pri odpiranju delavnic se pojavljajo številne administrativne ovire. Ne gre le za visoke davke, težave pri pridobivanju lokacije in številne obrazce, ki jih je treba izpolniti, temveč tudi za nezainteresiranost prisojnih služb za odpiranje delavnic. Zdaj je na Kosovu približno pet tisoč obrtnih delavnic, v katerih dela šest in pol tisoč ljudi. Glede na sedanje zanimanje bi lahko našlo zaposlitev dvakrat več delavcev. Ve-

vilo ni znano, saj menijo, da je nezaposlenih več, več kot 32 tisoč nima možnosti za nadaljevanje šolanja.

Kaj predlagajo

Svet Zveze sindikatov Kosova pripisuje vprašanju zaposlovanja velik pomen in je v zvezi s tem sprožil številne akcije. Svet meni, da v posameznih organizacijah združenega dela premalo izrabljajo zmogljivosti, saj malokatera organizacija dela v treh izmenah, prav tako pa številne organizacije združenega dela vrsto let delajo osem ur na dan. Čeprav imajo možnosti za razširitev zmogljivosti, se zelo težko otresajo navad, ki so si jih pridobile v daljšem obdobju. Prevladuje vtis, da gre za razmišljanje, »nam je dobro«, ni pa važno, kako gre drugim. Prav tako menijo, da se pri delu pojavljajo otopelost, nemarnost in tudi nedelo, to pa nekaterim ustreza, saj gre za tiste, ki v organizacijah združenega dela vrsto let bolj politizirajo, manj pa delajo.

V najnovejši analizi o vprašanjih zaposlovanja poudarjajo, da je trenutno na Kosovu

sindikatov naredijo seznime in opozorijo pristojne na ljudi, ki se lahko upokojijo. Delno je ta akcija dala dobre sadove v Prizrenu, Titovi Mitrovici, Gnjilanu in Prištini.

Kdo nasprotuje

Po besedah predsednika sveta Zveze sindikatov Kosova Miloša Vujakovića na nedavnem zborovanju mladih delavcev Kosova se kosovski sindikati odločno zavzemajo, da bi določene strukture hitreje reševale vprašanje zaposlovanja. Prav tako se moramo, je dejal Vujaković, borovati proti družinski, protekcijski in raznim intervencijam, da ne bi izgrajvali razpisov in jih prilagajali določenim osebam. Zavzemamo se za hitrejšo zaposlovanje mladih, zlasti pripravnikov. Kaže, da se tudi pri tem pojavljajo nasprotovanja, saj tudi pripravnikov ne zaposlujejo radi. Tudi prekvalifikaciji in dokvalifikaciji pripisujemo velik pomen, saj imamo dovolj prostih mest v rudnikih in drugod. Kot primer je Vujaković navedel pomanjkanje delovne sile v Starem trgu, Golešu in drugih rudnikih, v katerih bi se lahko zaposlilo veliko število mladih ljudi. Obstajajo razna

Drobno gospodarstvo

V razpravi na tem posvetovanju je sekretar pokrajinske skupnosti za zaposlovanje Fazli Kajtazi dejal, da je vprašanje zaposlovanja pomembno in da bi se ga morali lotiti bolj organizirano. Na takšno stanje je v določeni meri vplivalo tudi to, da so na Kosovu v zadnjih letih vlagali v velike zmogljivosti, na primer, v termoelektrarno »Kosovo B«, v zmogljivosti v Glogovcu in drugod, kjer delovno mesto stane več kot pol drugo milijardo dinarjev. Na Kosovu imamo, je dejal Kajtazi, več kot 250 tisoč družin, ki nimajo niti enega zaposlenega. Ker nismo imeli izoblikovanih meril za zaposlovanje, smo pretežno zaposlovali iz dobro situiranih družin, ker so le-te lahko šolale svoje otroke.

Splošna ugotovitev je, da o naložbah in razvoju drobnega gospodarstva precej več govorijo, le malo pa se uresniči. Nekateri občine na Kosovu, zlasti sedem velikih središč, takšnih pobud ne uresničujejo, zato bi morali korenito spremeniti razmere na tem področju. Na Kosovu je nekdanj cvetela obrt,

liko je tudi tistih, ki bi se vrnili iz tujine, če bi jim zagotovili, da bodo lahko odprli obrtne delavnice, majhne farme ali obrtni servis s svojimi sredstvi. Absurd je še večji, če vemo, da imajo na Kosovu več kot 40 tisoč traktorjev in več kot tisoč kombajnov, to pa pomeni, da bi lahko odprli več kot petdeset servisov.

Ob koncu kaže zapisati tudi to, da se v kmetijstvu ponujajo še večje možnosti za zaposlovanje, saj na Kosovu ostaja neobdelanih več tisoč hektarov površin. V vsaki na novo odprti majhni fermi bi dobilo zaposlitev vsaj pet delavcev, za takšne farme pa so velike možnosti.

Vse to so zgolj ugotovitve, ki jih je slišati na vsakem srečanju, vendar se pozneje ne lotijo skoraj ničesar. Morda je najboljša ponazoritev za takšno stanje nedavna razprava člana predsedstva Rabita Redžepija, ki je dejal, da vselej razpravljamo in dajemo koristne predloge, ko pa jih je treba uresničiti v praksi, smo neorganizirani. Pristojni bi naposled morali preiti od besed k dejanjem in z manj besedami konkretno odpravljati tako velike probleme.

Tomislav Kadić

Dolžnost do znanja (9)

Načrtovanje in programiranje izobraževanja v ozdih

Piše: Dušan Mernik

V današnjih časih je nujno, da vse pomembne dejavnosti dolgoročno načrtujemo, usmerjamo in usklajujemo. S predvidevanjem tehnoloških, družbenih in gospodarskih tokov se želimo v kar največji meri izogniti presenečenjem ter zagotoviti čimvečjo uspešnost. Glede na pomembnost izobraževanja in dejstva, da je izobraževalna problematika rešljiva le dolgoročno, ne bi smelo biti nobenega dvoma o potrebnosti načrtovanja kadrov in izobraževanja.

Medtem ko so plani proizvodnje, naložb, nabave in podobnega že postali nujnost in vsakdanjost, pa načrti kadrov in izobraževanja kot sestavni deli planov ozdov velikokrat ne dobijo mesta v razvoju delovne organizacije.

V času, ko so se potrebe po visokokvalificiranih kadrih skokovito povečale, ni primerjev z razvitim svetom, ki se z izredno fleksibilnostjo prilagaja novim razmeram, ki sta jih prinesla čas in številne inovacije.

Očitno je, da tako velikih nalog ne more opravljati neustrezno usposobljen kader, vendar se tu in tam dogaja, da je za kadrovske službe dober tudi »tehnološki višek« delavcev. To je nedopustno, kot je nerazumljiva ponekod neprimerna kadrovska struktura delavcev, ki delajo v teh službah. Ni namreč dovolj samo to, da se izkazujejo z različnimi diplomami, ki v mnogih primerih nimajo pravih povezav z zahtevanimi deli in nalogami s področja izobraževanja. Za učinkovito delovanje kadrovske izobraževalne službe bi moralo biti v večji meri zagotovljeno sodelovanje s tehničnimi in drugimi strokovnimi službami, saj se je pri takšnem številu inovacij-predvsem na tehniškem področju — težko znajti delavcu, ki nima temeljite tehnične izobrazbe. Vsakdanja praksa to potrjuje in vedno bolj zaostruje problem interdisciplinarnega dela na tem področju. V literaturi navajani primerni poklici za opravljanje del na področju izobraževanja v ozdih nikjer ne vsebujejo možnosti, da bi lahko bil ustrezen tudi delavec s tehniško izobrazbo, seveda dodatno andragoško usposobljen. Analiza dejanskega stanja daje slutiti, da bo v bodoče tudi to mogoče.

Ne glede na to pa bo nujno treba doseči, da bo načrtovanje kadrov in izobraževanja postalo pomemben sestavni del srednjeročnih in dolgoročnih načrtov organizacij združenega dela. Predvidevamo lahko, da se bo to zgodilo, ko bo jasneje začrtani razvojni cilji delovnih organizacij s predvideno strukturo in količino proizvodnje, potrebnimi naložbami ter spremembami v organizaciji dela, ki jih narekuje povsem nov način dela in mišljenja (mikroračunalniki idr.). Tako bo tudi preverjanje izpolnitve planov kadrov in izobraževanja običajna stvar, saj ne bo mogoče uspešno gospodariti, če ne bo pravočasnega pridobivanja ustreznih kadrov ter usposabljanja delavcev za nove naloge.

Kjer so videli poleg trenutnih potreb še korak dlje, so si z ustreznimi kadrovske politike in ustvarjanjem ugodnega ozračja ustvarili soliden kader, ki se je z dodatnim izobraževanjem sposobno nenehno prilagajati zahtevam ekonomskih in drugih zakonitosti. Manj ugodne so razmere tam, kjer tudi po sprejetju zakona o usmerjenem izobraževanju še niso uvideli možnosti, dolžnosti in odgovornosti za opravljanje izobraževalne funkcije.

Pomembnost in nujnost ustreznih načrtov izobraževanja se kaže tudi pri prehodu na programiranje izobraževanja v ozdih. Plan kadrov in izobraževanja je osnova za konkretizacijo, za določanje ciljev, vsebin, oblik, pogojev in izvajalcev izobraževanja. Pri določanju ciljev zopet trčimo ob zahtevo po predvidenih spremembah v tehnologiji, organizaciji, strukturi proizvodnje ipd., ki narekujejo potrebna znanja, spretnosti in navade. Izobraževalne vsebine se navezujejo na cilje ter so ob upoštevanju določenih načel s cilji določene. Ne bo odveč poudariti, da so primerno programirane vsebine eden temeljnih dejavnikov za uspešnost izobraževalnega procesa. Vse prevečkrat se rado zgodi, da niso odraz potreb iz dela, kar vodi k manjši motivaciji delavcev za nadaljevanje izobraževanja. Tudi pri določanju organizacijskih oblik izobraževanja še daleč nismo izčrpali vseh možnosti, ki so nam na voljo. Oblika tečaja, ki se najpogosteje uporablja, je samo znak, da smo organizacijsko še preslabotni ter okostelnili v prepričanju, da mora biti tudi izobraževanje odraslih čimbolj podobno šolskim oblikam. Čudno, kljub nekaterim slabim izkušnjam!

Delavec bo nedvomno osvojil več pravega, uporabnega znanja, če se bomo približali njegovim možnostim glede časa, prevoza ipd. Žal to vedno ni mogoče in je treba skleniti kompromis. Mnogi primeri pa kažejo, da se izobraževalne organizacije potrjujejo »pripeljati izobraževanje« kar v okolje, kjer učeči se delajo. Tudi za določanje prostorov za izobraževanje in razporeditev časa velja, da moramo upoštevati razmere, potrditi pa se velja, ker lahko le tako pričakujemo velik učinek.

Ob koncu moramo poudariti še velik vpliv učiteljev, ki so navadno strokovnjaki določenih področij, ne pa poklicni predavatelji. To je nujno za povečavo znanja s prakso, žal pa včasih nastopajo težave zaradi pomanjkanja ustreznih andragoških znanj. Pripravljenost za sodelovanje in strokovna usposobljenost sta včasih premalo za prenos znanja, zato bi bilo treba takšnim strokovnjakom omogočiti dodatno usposabljanje. Tu pa včasih naletimo na nepripravljenost in prepričanje, da to ni potrebno. Veliko dela pa bo še potrebnega, da bomo imeli na voljo dovolj ustreznih gospodarskih strokovnjakov, ki bodo občasno tudi poučevali.

NON-ALIGNED SUMMIT
NEW DELHI-1983**Pred konferenco
neuvršenih
v New Delhiju (3)**

Piše: Tomo Martelanc

Čemu nova mednarodna informacijska ureditev

Te dni, ko se ponovno sestajajo predstavniki neuvršenih dežel na vrhu, je morda prav, da si priključimo v spomin odlomek iz sklepe listine vrhunskega sestanka neuvršenih v Colombu, ki pravi, da je »nova mednarodna ureditev na področju informiranja prav tako pomembna kot nova mednarodna gospodarska ureditev«.

Čemu so že pred leti najvišji predstavniki neuvršenih dežel menili, da je treba tako odločno poudariti potrebo po koreniti svetovni spremembi razmer na področju informiranja?

Obveščanje, ali če uporabimo novejši izraz — komuniciranje, je nedvomno izredno pomemben del vseh družbenih procesov. Nekateri zatrjujejo, da je informacija prav tako dragocena kot surovine ali energija.

Pri nas spoznavamo, da brez učinkovitega sistema obveščanja

formacij, saj nadzirajo štiri petine vsega svetovnega pretoka mednarodnih sporočil. Te agencije pa posvečajo le okrog četrtno pozornosti novicam iz dežel v razvoju, pa čeprav te predstavljajo tri četrtnine človeštva.

Takšno popačenje zemljepisnega prikaza mednarodnih dogajanj je nemara bolj razumljivo, čeprav zavoljo tega ni nič bolj opravičljivo, če povemo, da ima teh pet velikih agencij dvakrat več dopisnikov v industrijsko razvitem svetu kot pa v deželah v razvoju.

Če bi na temelju teh podatkov skušali zarisati svetovni zemljevid tako, kot ga prikazujejo velike svetovne agencije, potem bi dobili docela popačeno podobo sveta, saj bi bili Evropa in Severna Amerika malone stokrat večji, kot sta v resnici na atlasu sveta.

prost izračun po Unescovih statistikah pokaže, da je v razvitih deželah naklada časopisov 10,7-krat večja kot v deželah v razvoju, število radijskih sprejemnikov je 8,45-krat večje, število televizorjev pa celo 15,4-krat višje. Vse to je razlog, zakaj neuvrščeni tako glasno, odločno in dosledno zahtevajo korenito spremembo obstoječega mednarodnega komunikacijskega sistema, zakaj se zavzemajo za uravnoteženo in enakopravno menjavo informacij ter za resnično dekolonizacijo in demonopolizacijo mednarodnega obveščanja.

Seveda pa je kriza v mednarodnem komunikacijskem sistemu predvsem odsev splošne svetovne družbene in gospodarske krize. Vsi ti krizni položaji izhajajo iz neenakopravnih odnosov, neenakega razvoja in nepravilne delitve na bogate in revne. Odtod tudi zahteve po novi mednarodni ureditvi, ki naj bi zagotovila temeljite spremembe in omogočila enakopravnejše in pravičnejše odnose.

Boja za novo mednarodno ureditev na področju informiranja pa si ni moč zamisliti ločeno od boja za novo mednarodno gospodarsko ureditev; oba sta medsebojno povezana in soodvisna, oba sta obliki boja za nove, enakopravnejše mednarodne odnose na političnem, gospodarskem, kulturnem in tudi informacijskem področju.

In kaj naj bi v bistvu pomenila nova mednarodna informacijska ureditev? Za zdaj nimamo še določene opredelitve tega pojma, niti znanstvene niti pravne definicije. Vprašanje je tudi, ali jo sploh potrebujemo. Simptomi so jasni, diagnoza je precizna, vse to pa zahteva oprijemljivo akcijo.

**Mednarodni program
za razvoj komunikacij**

Neuvrščeni ne čakajo na industrijske razvite dežele, pač pa sami dajejo zgled za takšno dejavnost z opiranjem na lastne sile za napredek nezadostno razvitih dežel. Zato so leta 1975 ustanovili »pool« tiskovnih agencij neuvršenih dežel, 1977 so začeli sodelovati na radiodifuznem področju, usklajujejo svoja stališča in akcije na telekomunikacijskem področju, koordinirajo širše akcije na splošnem mednarodnem prizorišču informacij. V ta namen so ustanovili tudi vrsto skupnih organov.

Na njihovo pobudo pa je UNESCO ustanovil tudi posebno mednarodno telo — Mednarodni program za razvoj komunikacij, ki naj bi z otipljivo pomočjo nesebično pomagal pri razvoju komunikacijskih sistemov v deželah v razvoju.

Zamisel o potrebi nove mednarodne informacijske ureditve si je danes pridobila državljansko pravico tudi v Združenih narodih in v UNESCO, pa vendar njeno uresničevanje še dolgo ne bo potekalo gladko in tekoče. Še vse preveč je močnih sil, ki skušajo na vsak način ohraniti pridobljene monopolne položaje in se zato upirajo vsem naprednim prizadevanjem po korenitih spremembah sedanjega stanja na področju informiranja.

Toda težko se je upirati napredku, željam in hotenjem velike večine človeštva.

Nova mednarodna informacijska ureditev, tako kot tudi gospodarska, je nuja in edini možni kašipot za nadaljnji razvoj človeštva; to je tudi edini rešilni izhod iz krize, v katero je zapadel današnji razdeljeni svet.

**Zahodnonemški sindikati v boju
za pravice delavcev**

Vse pogostejše skrajne metode

Zahodnonemški sindikati se kot organizacija delavcev, ki delajo v razviti zasebnolastniški družbi, borijo za osnovne pravice do dela in tiste, ki iz dela izvirajo. Združujejo se pretežno v štirih zvezah: DGB, DAG (Zveza sindikatov namočencev), DBB (Zveza državnih uslužbencev) ter CGB (Zveza krščanskih sindikatov). Večino ali okoli 90 odstotkov članstva združuje DGB-Deutsche Gewerkschaftsbund. Zvezo, s katero že vrsto let sodeluje tudi ZSJ, sestavlja 17 sindikatov, ki so organizirani po panogah dejavnosti ter industrijskih vejah. Številčno najmočnejši je sindikat kovinarjev, ki je poleg sindikata delavcev papirne industrije in tiska znan po revolucionarnosti ter vztrajnem boju za osnovne pravice delavcev. Prav ta sindikata sta največ pripomogla k sprejetju zakonodaje o soupravljanju delavcev v obratih-Mitbestimmung ter k ustanovitvi obratnih svetov v prenekatere tvrdki (Betriebsrat).

V obdobju dramatičnega razpeta gospodarske krize v zadnjih treh letih, ko pričakovano oživitve gospodarske rasti še ni nastopila, pač pa nezadržno narašča število brezposelnih, ter v obdobju, ko je zvezno vladno prevzela koalicijska liberalcev s konservativnimi političnimi strankami CSU in CDU, ki so naklonjene delodajalcem in lastnikom kapitala, je delovanje sindikatov v ZRN toliko pomembnejše.

V ospredju njihovega delovanja so zlasti naloge:

- za ohranitev ter oživitve zaposlenosti;
- oblikovanje primerne ravni plač;
- za socialno varnost;
- za nemoteno delovanje ter povečanje števila obratnih svetov.

Zaposlitveni program

V času, ko je število brezposelnih v ZRN preseglo 2,5 milijona (največ v povojnem času), se zdi boj sindikatov za uresničitev tako imenovanega zaposlitvenega programa več kot razumljiva.

V pogajanjih za plače postavljajo sopodpisnikom tarifnih pogodb, delodajalcem, zahteve o oblikovanju ravni plač, ki bi vplivale na večje povpraševanje ter posredno na gospodarsko rast. Zavzemajo se za sprejem zakonov, ki bi omogočili razdelitev delovnega časa na večje število delavcev. To je po njihovo mogoče z raznovrstnim skrajševanjem delovnega časa: znižanjem starostne meje za upokojitvev z delitvijo enega delovnega mesta na več oseb (npr. polovični delovni čas za dve osebi, v več delih za več oseb — »job sharring«), skrajšanjem delovnega tednika, daljšim dopustom in podobno. Brezposelnost je po njihovem mnenju najbolj groba oblika skrajšanja delovnega časa. Menijo, da je večje naložbe, ki jih zagovarjajo delodajalci pa tudi sedanja zvezna vlada, ne bodo odpravile. Namenjene so pretežno racionalizaciji in posodabljanju proizvodnih postopkov, s tem pa nadaljnjemu sproščanju delovne sile, ki jo nadomeščajo stroji.

Proti konceptu industrialcev, češ da je k razmahu gospodarske krize pripomogla tudi politika previsokih plač in naj bi te zdaj stagnirale, se zavzemajo zahodnonemški sindikati za zmerno rast urnih postavk. Povečanje bi moralo pokriti predvideno stopnjo letne inflacije (za letoš predvidoma 4,5 % ter rast produktivnosti (za 2 %).

**Najtežje je
brezposelnim**

V Zvezni republiki Nemčiji so v najtežjem položaju ljudje brez dela. Med njimi je tudi mnogo delavcev iz drugih držav, ki so se tu zaposlili v letih naglega gospodarskega vzpona. Brezposelni so zaradi specifičnih težav, s katerimi se soočajo, ustanovili svoj sindikat.

Zahodnonemški sindikati se borijo tudi za socialno varnost delavcev. Vrsta novih zakonov je namreč znatno zmanjšala doseženo raven socialne varnosti: skršene pravice do otro-

škega dodatka, višja soudeležba za zdravlila in bolnišnično zdravljenje in drugo. Poleg teh, povsem legalnih omejitev pravic, pa so se v podjelih razbohotile še druge, prikritke oblike zatiranja delavcev. Proti temu se sindikati borijo na razne načine, prek sodišč, v obratnih svetih v podjetjih, pa tudi s skrajnimi sredstvi, ustavitvijo dela.

V mnogih primerih socialnega zatiranja gre za ogrožanje osnovnih pravic delavcev, predvsem pri odsotnosti z dela zaradi bolezni. Tako navaja naprimer sindikat IG-Metall, da je firma »Karosierewerke Weinsberg« Neckarsulm (410 zaposlenih) že avgusta lani razobesila okrožnico, s katero vodstvo sporoča delavcem, da se bo odtlej s tistimi, ki so pogosto bolni, ukvarjal obratni zdravnik. Posebne oblike »lova na bolnike« pozna tudi Opel z več kot 60.000 zaposlenimi. Tu so uvedli posebno evidenco in obveščanje o bolezenskih odsotnostih posameznikov. Pretresljiv je tudi primer iz kovinskega obrata iz Mendena. Obolenemu delavcu so sporočili, da je prvi, ki je ponovno na »bolniškem«, kar jih preseneča. Mnogi delavci da delajo kljub polomljenim prstom ali urezninam rok, saj se zavedajo, da jim sicer preti (po skorajšnji modernizaciji) odpust. Delavcu so zato priporočili, da umakne predloženi zeleni list (bolezenski) ter se vrne na delo.

Zanimiv je tudi primer, v katerega je vpleten tudi naš državljan. V nekem podjetju s 30 zaposlenimi je skupaj s sodelavci pripravljali volitve obratnega sveta. Vodstvo nikakor ni soglašalo s predlaganimi termini za zbor delavcev, zato so si to izborili prek sodišča dela. Kmalu zatem je Niko Dubravič prejel odpoved dela, z obrazložitvijo, da je zapustil delovno mesto brez predhodnega dovoljenja. V delovni pogodbi je imel namreč jasno napisano, da se s sindikalnim delom lahko ukvarja le po predhodni privolitvi vodstva firme.

Ponekod onemogočajo delo obratnih svetov tako, da članom preprečujejo potrebno strokovno izpopolnjevanje. Tako je naprimer firma »Rohde und Schwarz« iz Münchna (2200 zaposlenih) tako dolgo zavlačevala plačilo naročnine za časopis, ki obravnava problematiko delovnih razmerij, da so stroški »pravede« po preračunu člana obratnega sveta presegli vsoto 10.000 DM, kar bi zadoščalo za naročnino tega lista za nadaljnjih dvesto let.

Volitve 6. marca v ZRN teh sindikalnih nalog neposredno ne zadevajo. Zastavljene prednostne naloge ostajajo nespremenjene, spremenila pa bi se lahko metoda dela. Od nedavnih razmer, ko so se s koalicijo liberalcev SPD lažje zedinili za ugoditev prenekatere zahteve, morajo v zadnjem obdobju, gotovo tudi zaradi zaostrenih razmer v gospodarski krizi, pogostejše posegati po skrajnem orožju: ustavitvi dela in protestnih zbiorih.

Nada Beltram

OSNOVNE ORGANIZACIJE ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE!
Pripomoček pri obravnavi
rezultatov gospodarjenja

plakat

**HEMA DELITVE PRIHODKA,
RAZPOREJANJE DOHODKA
IN ČISTEGA DOHODKA**

Format 70×100 cm

Plakat z letvicami 100 din — plakat brez letvic 65 din

Naročila pošljite na naslov:

DELAVSKA ENOTNOST, 61000 Ljubljana, Celovška 43

nja ni moč uveljavljati samoupravljanja in delegatskega sistema; do podobnih ugotovitev prihajajo tudi drugi družbeni sistemi, zlasti v razmerah, ko se zahteve po dejanski participaciji in temeljiti demokratizaciji čedalje bolj uveljavljajo.

Komuniciranje ni samo eden od družbenih sistemov, temveč se pogosto pojavlja v vlogi katalizatorja, pospeševalca, spodbujevalca mnogih, če že ne vseh družbenih procesov in razvoja nasploh.

**Informacija pomeni
tudi družbeno moč**

Toda ta moč je neenakomerno razdeljena, zlasti na mednarodnem prizorišču. Za ponazoritev naj omenimo, da pet velikih svetovnih tiskovnih agencij (AP, UPI, Reuter, AFP in TASS) uveljavlja monopol na mednarodnem tržišču in

»Razpečevanje informacij je pretežno enosmerni proces,« je izjavil generalni direktor UNESCO M'Bow, »ki izvirajo le iz nekaj središč v industrijskih deželah. Te informacije odsevajo interese, prizadevanja in celo stališča družb, iz katerih izhajajo in od katerih občil so tudi odvisne; njihove organizacije množičnega komuniciranja si prizadevajo, če to želijo ali ne, izvajati dejansko gospodstvo, ki vsiljuje tuje kulturne modele.«

**Enakopravnost tudi
na informacijskem
področju**

V resnici je prepad, ki deli razvite od nerazvitih na področju komuniciranja, prav tako velik, če ne celo globlji, kot je tudi v gospodarskih odnosih. V podkrepitev tega stanja nemara še en podatek: pre-

DELAVSKE GIBANJE V SVETU

Delavska enotnost

61000 Ljubljana, Celovška 43

Naročam(o) Delavsko enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije!

Tednik mi (nam) v izvodu(ih) pošljite od številke

v letu 1983 dalje na naslov:

Ulica, poštna številka, kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno dne:

(Žig)

(podpis naročnika)

Kako se oblikujejo družbenopolitična stališča ob nastajanju zelo pomembnega zakona o kulturi (3)

Nekateri o trojanskem konju, drugi za razbistritev kalnih voda

Največ polemične razprave so izzvala tista določila osnutka zakona o kulturnoumetniških dejavnostih in o posredovanju kulturnih vrednot, ki opredeljujejo programski svet kot strokovno svetovalno telo sveta kulturne organizacije.

Osnutek zakona določa, da svet kulturne organizacije izbere člane programskega sveta izmed delavcev organizacije in drugih kulturnih delavcev; opredeljuje pravico in dolžnost individualnega poslovnega organa oziroma predsednika kolektivnega poslovnega organa, umetniškega vodje oziroma delavcev, ki skrbijo za načrtovanje kulturnoumetniškega programa, da sodelujejo pri delu programskega sveta; opredeljuje pristojnost programskega sveta, da v skladu s sprejeto kulturnoumetniško usmeritvijo organizacije in na temelju predlogov njenega umetniškega vodje oziroma programske službe daje svetu organizacije mnenje o vprašanih programih za posamezno leto, sezono ali daljše obdobje. Osnutek zakona pa tudi določa, da imajo sveti kinematografov v Sloveniji skupen programski svet, katerega mnenje morajo pri najavljanju filmskih predstav navajati vsi kinematografi.

Enotna podpora programskemu svetu vseh kinematografov

V dosedanji razpravi v sindikatih in v SZDL kot tudi tisti, ki jo je pripravila Kulturna skupnost Slovenije, ni bilo glasu zoper enotni programski svet kinematografov; narobe, mnogi so poudarjali, da bodo tako tudi kulturne skupnosti razpolagale z enotnimi strokovnimi mnenji, na osnovi katerih bodo lahko presojale, v kolikšni meri postaja programska politika posameznih kinematografov tudi resnično kulturna politika.

Prve reakcije — to je razvrednotenje ustvarjalnega dela umetniškega vodje!

Razprava o programskem svetu je navrgla predvsem vprašanje neurejenosti odnosov, ki so doslej vladali med programskimi sveti in umetniškimi vodjem zlasti v gledališčih in v filmskem proizvodnem podjetju. Prve reakcije so zato bile v trditvi, da odslej umetniški vodja ne bo imel nobene besede. Res se mehanizem programskega odločanja sproti podre, če vsi programski strokovni ljudje nimajo jasno opredeljenih pristojnosti. Zato so tudi že na srečanju malih odrov v Novi Gorici, na njegovih okroglih mizi, razpravljali predlagali, da je hkrati z opredelitvijo programskih svetov kot svetovalnih teles svetov kulturnih organizacij potrebno v zakonu jasno opredeliti položaj in pristojnosti umetniškega vodje; kakšna so njegova posebna pooblastila, ali je lahko hkrati tudi individualni poslovni organ in drugo.

Programski svet ne bo sklepal o programu

Burna razprava na svetu za kulturo pri predsedstvu RK SZDL o tem vprašanju je navrgla mnoga vprašanja: ali zakon z uvajanjem programskih svetov vendarle ne izraža pretiranega nezaupanja do umetniških ustanov; nekdo je citiral drugega, ki je zapisal, »da je programski svet trojanski konj politike in da zbija avtoriteto umetniškemu vodji«; da bo postal programski svet orodje takšne ali drugačne politike sveta kulturne organizacije; sledila je trditev, da programski svet pomeni le zbirakatiziranje postopkov pri sprejemanju programa, povzroča zamujanje pri sprejemanju programov, saj morajo o njih razpravljati še družbenopolitične organizacije itd., kar vse sicer pomeni večjo demokratičnost, ni pa osebne odgovornosti in zavezanosti umetniškemu programu.

Seveda gre za vprašanja, ki zelo globoko posegajo v proces umetniškega dela. V SZDL se

zavedajo, da se soočamo z resničnim kriznim stanjem, ko ljudje neradi prevzemajo dolžnosti umetniškega vodje. Institut umetniškega vodje je zelo pomemben in doslej res marsikje ni imel tiste vloge, ki mu gre. Temeljna naloga umetniškega vodje je skrb za raven umetniškega programa. Umetniškega vodjo bi morali obremeniti z zaupanjem, toda njegova pot pred svet kulturne organizacije, ki sprejema program, ne more voditi mimo programskega sveta. Tako naj bi bilo poslej, v preteklosti pa je programski svet marsikje o programu že odločal, svet ustanove ga je le potrdil. Programski svet kot svetovalno strokovno telo sveta kulturne organizacije naj zagotavlja višjo kulturno raven programskih odločitev — so v teh razpravah poudarili tudi sindikati — saj ni mogoče, da bi vsi notranji in zunanji člani sveta brali vsa dramska besedila ali scenarije. Če pa bi ukinili programski svet kot svetovalno telo, bi tako pravzaprav moralo biti, če naj bi člani sveta vedeli, o čem odločajo. Seveda tudi na tako utemeljevanje nekateri ugovarjajo, češ, saj niti programski svet niti umetniški vodja ne moreta vnaprej vedeti, kakšna bo umetniška sporočilnost neke uprizoritve ali filma. S takšno logiko ugovora seveda niso mogoče tvorne razjasnitve problema.

Razbistriti kalno vodo

Tisti, ki se zavzemajo za večjo individualno odgovornost umetniškega vodje, imajo seveda prav, saj naj poslej ne bi več programa delala kakšna skupina jeznih mladeničev v programskem svetu. Predlog programa je ustvarjalno delo umetniškega vodje, kakšen je rezultat njegovega dela, pa je seveda stvar njegovega ustvarjalnega formata, hotenja in sposobnosti. Tisti, ki za vse slabosti ali zmote danes naslavljajo kritično ost le na programski svet kot bistveno zavoro, bi naj vendarle pogledali, ali je kaj narobe s programskim svetom ali z umetniškim vodjem. Zaradi kalne vode ne bi smeli zavreči tudi otroka! Kjer pa je voda kalna, jo je treba tudi razbistriti!

Ta igra traja že predolgo

Nenehno vračanje na izhodišče je zaradi težav, na katere opozarja praksa programskih svetov, seveda koristno. Pa vendar je treba povedati, da se je svet za kulturo pri predsedstvu RK SZDL že zdavaj opredelil za to, da imajo vse kulturne organizacije programske svete. Ta igra za in proti pa traja že predolgo, zato so tudi v praksi programski sveti zelo različni; nekateri jih še nimajo, drugi imajo, eni delajo dobro, drugi kalijo odnose. Čas je, da

zdaj zakon naredi črto pod to različno prakso in enotno uvede programske svete kot strokovna svetovalna telesa svetov kulturnih organizacij. Če ima le-ta lahko gospodarsko komisijo ali kadrovske, da mu svetujeta, zakaj ne bi imel programskega svetovalnega stro-

kovnega telesa. Pravica in dolžnost umetniškega vodje, da sodeluje v delu programskega sveta, mu daje vse možnosti, da za predlog svojega programa ne le pridobi programski svet, marveč v njem išče tudi sodelavca in zagovornika svojega programa.

Da bi vsaj v bodoče izključili nesoglasja med programskimi sveti in umetniškimi vodji, pa je potrebno, da zakon res temeljiteje opredeli tudi položaj dolžnosti in pristojnosti umetniškega vodje. Burna polemika je že doslej pokazala, da gre za občutljivo področje, na

katerem mora tudi zakon stimulirati ustvarjalnost, hkrati z opredeljevanjem zakonske norme za podružbljanje programske politike.

Sonja Gašperšič

Prihodnjic: Novosti iz delovnih razmerij

Slika: Tone Stojko

Osmo konferenca Zveze kulturnih organizacij Slovenije

Osnovno vezje kulturne akcije

Letna programska konferenca zveze kulturnih organizacij je pravzaprav edina možnost, ko se delegati vseh občinskih zvez lahko pogovore o tem, kar jih žuli. Letošnja, osma konferenca, ki je bila 23. februarja v Cankarjevem domu v Ljubljani, je bila kar živahna. Nič več ni bilo branja vseobsegajočih poročil in dolgovernih razmišljanj o problemih. Okrogla dvorana Cankarjevega doma, kot da tega ne dopušta, je vabila govorce pred mikrofonom z živo besedo, kratkimi razpravami. Nihče ni ponovno govoril o tistem, kar je že bilo skrbno zapisano v poročilu o minulem delu in v predlogu programa za prihodnje, ali kar je bilo zapisano v gradivu o problematiki glasbene dejavnosti ZKOS, kar je bila pravzaprav posebna točka dnevnega reda konference. Bile pa so izrečene dopolnitve pa tudi kak ugovor na trilo trditev, predvsem pa mnogi poudarki, ki so pletli osnovno vezje tistega, česar pri bodočem delu zveze kulturnih organizacij po občinah in tudi Zveza kulturnih organizacij Slovenije ne smejo prezreti. In tem poudarkom naj tudi velja tale zapis.

Glavni tajnik ZKOS Marjan Belina je med drugim dejal, da skuša biti poročilo o minulem delu bolj kritično, da bi bilo bolj tvorno za bodočo akcijo. Med drugim pa je ugotovil dejstvo, ki je zelo zgovorno: kar 86 odstotkov sredstev za uresničitev programa so v minulem letu zagotovili s svobodno menjavo (prej nikoli več kot 63 odstotkov!), kar pomeni, da so bili programi ZKOS v kulturni skupnosti ustrezneje obravnavani kot prejšnja leta. Prav nekaj nasprotnega pa je ugotovil Janez Karlin: medtem ko zanimanje ljudi za amaterske gledališke predstave po občinah zelo narašča, se v marsikateri občinski kulturni skupnosti še slišijo glasovi, ali je ta dejavnost sploh še potrebna.

70 odstotkov ljubiteljske dejavnosti je glasbene

Marijan Gabrijelič je dejal, da si zasluži založniška dejavnost ZKOS večje pod-

Dve tretjini občinskih zvez ne opravlja temeljnih nalog

Ob predloženem programu je nekaj več govoril Jože Osterman: sorazmerno dobra in gosta mreža kulturnih organizacij slabo izrablja bogate oblike delovanja. Prevladujejo klasične oblike, zanemarljivo se plesne, klubske in video dejavnosti, ki so bližje mlajšim; dve tretjini občinskih zvez ne opravlja temeljnih nalog, marsikdo le razporeja denar in prireditve. Govoril je tudi o dveh anahronizmihi: v času, ko v srednje šole uvajamo kulturno vzgojo, hkrati opažamo staranje v društvih; tudi inno-žičnost in kakovost v praksi še ločujemo kot dva nasprotujoča si pojma, da ne govorimo o strokovnjakih, ki o ljubiteljsstvu pogosto širijo čudno ideologijo. Marjan Gabrijelič je predlagal, naj bi ZKOS med raziskovalci spodbudila sociološko raziskavo o sedanjem ljubiteljsstvu.

Delegatka zveze društev prijateljev mladine je opozorila na zamiranje kulturne dejavnosti po manjših vaseh, pa tudi na to, da bi na osnovnih šolah kazalo avgusta, ko se usklajujejo vsi programi svobodnih dejavnosti, predložiti tudi kulturne programe. Ančka Korže je ugotovila, da so na terenu slabi stiki s knjižničarskim kadrom, zato tudi lani začeta akcija »Povprašaj za knjigo« ni rodila uspehov. Mimica Pišek iz Ormoža je ilustrirala njihovo bogato in povezano kulturno dejavnost. Povedala je tudi, da skupaj z Ljutomerom pripravljajo poseben vlak za vse tiste iz de-

lovnih organizacij, ki si žele obiskati Cankarjev dom, saj so zanj tudi oni prispevali. Opozorila pa je, da je premalo zanimivih popoldanskih predstav za tak namen.

ZKO naj bo dom tudi za organizatorje kulturnega življenja delavcev

Razprava se je dotaknila seveda še marsičesa: sodelovanja s posebno izobraževalno skupnostjo za kulturo; lepih uspehov glasbene šole na Koroškem, ki jo je pred štirimi leti spodbudila Zveza, zdaj pa se zanjo zanimajo tudi nemško govoreči otroci. Iz zveze prijateljev mladine prihaja predlog, da bi poleg bralne značke uvedli tudi likovno in glasbeno značko. Široko so razpravljali o problematiki glasbene dejavnosti in znova opozorili na neurejenost glasbenega šolstva, na pomanjkanje zborovodij, ki imajo menda na akademiji možnost študija, nihče pa ni vpisan. Predstavnik slovenskih kulturnih društev iz Italije pa je izrazil zaskrbljenost, kako bodo ob priprtih mejah uspele množične manifestacije, kot je na primer »Primorska poje«. In kot zadnje, kar bi se naštel: konferenca je ugotovila, da ima posem enaka stališča kot sindikati glede šolanja organizatorjev kulturnega življenja v ozdih in krajevnih skupnostih; da bi tem organizatorjem zveze kulturnih organizacij po občinah postale pravi dom, bodo pri ZKOS oblikovali odbor za to dejavnost, skupaj s sindikati pa naj bi podobno ravnale tudi ZKO po občinah.

Sonja Gašp.

Pomembna vloga amaterskih organizatorjev rekreacije Izhod v sili, pa vendarle...

Vse več je ljudi, ki jim postaja športna rekreacija sestavni del vsakdanjega življenja. Spoznali so, da lahko le zdrav človek uspešno opravlja svoje vsakodnevne dolžnosti in da se je treba za zdravje — pomujati. Težav na področju organizacije aktivnega oddiha pa je še vedno veliko. Mnogi namreč še niso prepričani, da potrebuje »zdrav duh« tudi »zdravo telo«, da brez drugega ni prvega in narobe. Zato mnogokrat preveč skoparimo s potrebnimi sredstvi, saj nam je še vedno žal denarja, ko gre za neposredne naložbe v človeka. V mnogih primerih ljudje dvomijo, če se bodo sredstva za rekreacijo sploh kdaj obrestovala.

Zato so številne delovne organizacije še vedno brez svojih najpotrebnejših športnih objektov, v Sloveniji je še vedno razmeroma malo poklicnih organizatorjev aktivnega oddiha. Vseh le nekaj deset.

Torej je tudi pomanjkanje ljudi, ki bi vse svoje sile in znanje posvetili prostemu času zaposlenih, izredno pereče vprašanje. Sindikati se sicer že vrsto let zavzemajo, da bi vsaj večje delovne organizacije, tiste s tisoč in več delavci, zaposlile telesnokulturnega strokovnjaka, ki bi bil kos zahtevnemu delu. Toda pot od spodbud do dejanj je v mnogih primerih zelo dolga.

V večini delovnih organizacij še vedno nimajo poklicnega organizatorja rekreacije in aktivnega oddiha, zato si marsikaj pomagajo z amaterskimi kadri. V mnogih primerih celo zelo uspešno. Praksa namreč kaže, da je mogoče z dobro voljo, veseljem do dela in premišljeno organizacijo storiti marsikaj na tem področju tudi s pomočjo amaterskih organizatorjev rekreacije.

Gre sicer le za izhod v sili, za začasno rešitev, ki pa lahko kljub vsemu prinese na področju skrbi za zdravo preživljanje prostega časa — veliko dobrega.

Andrej Ulaga

Športni dan smučarjev Gorenja Vesela sobota

Ugodne snežne razmere so zvabile na športni dan kar precej delavcev treh temeljnih organizacij Gorenja — Hladilne tehnike, Zmrzovalnikov in Pralne tehnike. Ljubitelji zimske rekreacije so se zbrali nad Rimskim vrelcem pri Kotljah in tekmovali v veleslalomu, biatlonu, vožnji z zračnico in planinskem pohodu.

Najprej je bil na sporedu veleslalom. Najhitrejši je bil Martin Kovše (Zmrzovalniki) z rezultatom 24,92. Najmlajši tekmovalc je bil Boštjan Iršič, najhitrejša štipendistka Metka Vrhnjak (28,82), najhitrejša družina pa Vrhnjak (Hladilna tehnika) — s skupnim časom 1,21,28.

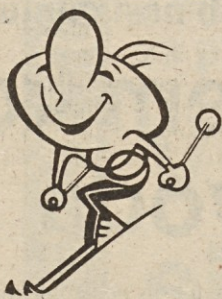
Pokal »Bele tehnike« je prejel tozdar Zmrzovalniki (Kovše, Lorbek, Komerički) za prvo mesto, drugi je bil tozdar Pralna tehnika (Repenšek, Tučman, Šmigovc), tretji pa Hladilna tehnika (German, Vrhnjak, Konečnik).

V tekmovalnem planinskem pohodu so bili najboljši planinci tozdar Zmrzovalniki, ki so pravilno našli vse točke in izpolnili druge naloge. V vožnji z zračnico po smučišču je zmagal par Silovšek — Pečecnik (Pralna tehnika) pred parom Meža — Meža (Hladilna tehnika).

V streljanju z zračno puško in smučanju (biatlon) je zmagal med posamezniki Komerički, najboljša vrsta pa je bila ekipa Zmrzovalnikov pred Pralno tehniko in Hladilno tehniko.

Srečanje je bilo lepo doživetje za vse udeležence. Zaključek je bil v znani gostilni Pri Toniju v Kotljah. Priznanja so bili deležni ob najboljših tudi tisti, ki so imeli, recimo, najslabši čas. Ob domači specialiteti, znani pod imenom »mežerli«, so se smučarji zavrteli ob zvokih domače glasbe. Dan je kar prehitro minil in večkrat je bilo slišati — nasvidenje prihodnje leto!

Hinko Jerčič

Preveč sedimo

Sodobno življenje in civilizacija prinašata vsakomur, ki se mu ne znata postaviti po robu, prav toliko slabega kot dobrega. Na delo se vozimo, na delovnem mestu sedimo, in ko pride konec tedna, spet sedemo v svoj avtomobil, od koder se potlej pogosto le presedemo v zločljiv stol z naslonjalom ali za mikavno obloženo gostilniško mizo.

Pa tudi doma med tednom veliko preveč posedamo. To pa je zahrbtna navada današnjega načina življenja. Neka raziskava je pokazala, da prebijejo ljudje povprečno že deset let svojega življenja pred televizorskim ekranom. No, pa prištejmo tem desetim letom še 25 let sedenja v pisarni in 25 let spanja. Spoznali bomo, da za gibanje ne preostane več kaj prida časa. Zato opozarja dr. Lindemann, da bi bilo koristno, če bi vsi, ki pretiravajo pred televizorji, upoštevali tehle nekaj nasvetov:

- Izberimo zase in za otroke le zanimive oddaje in bodimo pri tem dosledni. Ko je oddaja konec, moramo sprejemnik ugasniti.

- Če gledamo dolgo oddajo ali več oddaj hkrati, se vmes razgibajmo. To velja še bolj za otroke. Nikakor pa ne zadošča, da se le malo pretegnemo ali počepetamo z nogami. Opraviti moramo vsaj deset počepov oziroma teči na mestu dve do pet minut.

- Ob televiziji se nikar ne pitajmo. Posebno s sladicami ne. Tudi večerjati ne smemo ob sprejemniku. Zelodcu se tako použita hrana upre.

- Kolikor bolj je oddaja dolga in vznemirljiva, toliko bolj je priporočljivo, da se takoj po njej giblamo tako dolgo, da se vsaj nekoliko spotimo. Še najbolj priporočljivo bi bil živahen sprehod po svežem zraku.

Žalec

Na sindikalnih igrah sodelovalo 3000 zaposlenih

Na sindikalnih športnih igrah občine Žalec, ki so bile že 19. po vrsti, je lani sodelovalo več kot 3000 zaposlenih. Udeleženci so tekmovali v 12 športnih panogah. Zaključek iger je bil v Preboldu, kjer so najboljšim ekipam podelili priznanja in pokale. Pohvalno je zlasti to, da je med delavci vedno več zanimanja za šport in rekreacijo. O tem je športnikom na zaključni slovesnosti govoril predsednik občinskega sindikalnega sveta Branko Povše, ki je poudaril, da so bile igre dobro pripravljene in da bi morali v nekaterih delovnih organizacijah posvetiti tej dejavnosti več pozornosti. Zbranim sta govorila tudi predsednik komisije za sindikalne športne igre Vinko Banovšek in predsednik Občinske konference SZDL Žalec Janez Meglič.

Končni vrstni red članic: 1. SIP Šempeter 137 točk, 2. SM Žalec 136, 3. Hmezd Žalec 135, 4. SO Žalec 131, 5. Juteks Žalec 121; starejši člani: 1. Juteks Žalec 139, 2. Hmezd Žalec 135, 3. SIP Šempeter 105, 4. Garant Polzela 104, 5. DPO-SIS-PM Žalec 102; vete-

rani: 1. SIP Šempeter 118, 2. Hmezd Žalec 56, 3. Zarja Petrovče 52, 4. AERO, TOZD Kemija Šempeter 30, 5. ZD Žalec 29; mlajši člani: 1. Ferralit Žalec 230, 2. SIP Šempeter 223, 3. Hmezd Žalec 222, 4. Tekstilna tovarna Prebold 207, 5. Juteks Žalec 206. Vrstni red za množičnost do 110 zaposlenih: 1. DPO-SIS-PM Žalec 36, 2. ZN Žalec 22, 3. Avtoprevoz Šempeter 15, 4.—5. DEM Podlog, Nama Žalec 11; do 300 zaposlenih: 1. AERO, tozdar Kemija Šempeter 41, 2. SM Žalec 34, 3. LIK Savinja Šempeter 27, 4. Gradnja Žalec 25, SO Žalec 20; do 500 zaposlenih: 1. Juteks Žalec 60, 2. Ferralit Žalec 51, 3. Zarja Petrovče 17, 4. Sigma Žalec 15, 5. Garant Polzela 10; nad 500 zaposlenih: 1. SIP Šempeter 64, 2. TT Prebold 48, 3. Hmezd Žalec 36, 4. KIL Liboje 15, 5. TN Polzela 10 točk.

Priznanja za aktivnost v sindikalnih športnih igrah pa sta prejela Ervin Košir iz Zarje Petrovče in Ernest Zupan iz Tekstilne tovarne Prebold.

Tone Tavčar

Posnetek je s tekmovalja v orientaciji

Najglasnejši smeh izza stroja

PRIPRAVLJA
CIRIL BRAJER

Delu ni da bi se smejali — pač pa nasmejani lažje delamo. Torej se da nekako povezati smeh s praznikom dela. V prvomajski številki bomo humorju spet odmerili več prostora in zato razpisujemo poseben natečaj najboljše pisane ali risane šale na temo DELAVSKI STANDARD.

Od novih sodelavcev ni glasu, stari pa so tako marljivi, da bomo menda dali natiskati pečat: B. Mitrovič, Sofronov, B. Šalamon, M. Kohe in Donit, od koder smo dobili kar lepo zalogo karikaturnih razstav humorja.

Sindikat iz nove hale razmišlja o takšni rešitvi, da bi odpravili predčasne odhode in zamujanja z malice.

PO UČINKU

— Tovarišice in tovariši, ta mesec sem poleg svojega dela delal še za dva in spet dobil majhno plačo?!

— Pa kaj naj zdaj mi, tovariš? Pri nas nagrajujemo po učinku.

— Vem, vem, toda pri uresničevanju pravilnika o nagrajevanju po delu je vendar moralo priti do napake.

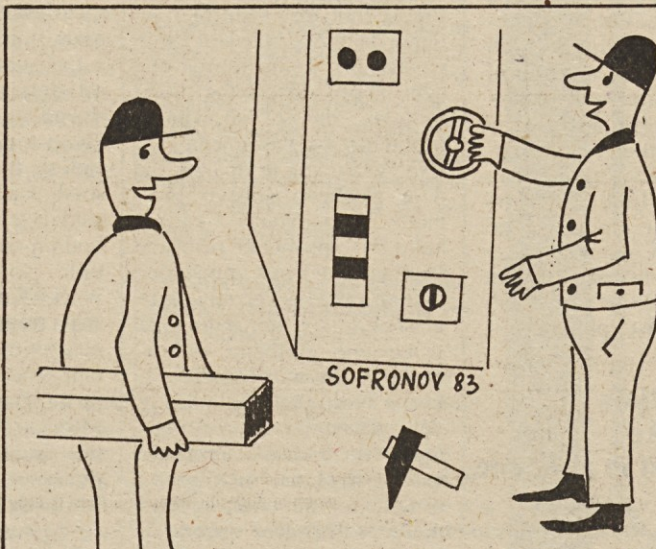
— Zakaj tako misliš?

— Ja, ona dva, za katera sem delal, ste nagradili po mojem delu.

— Kako pa potemtakem tebe?

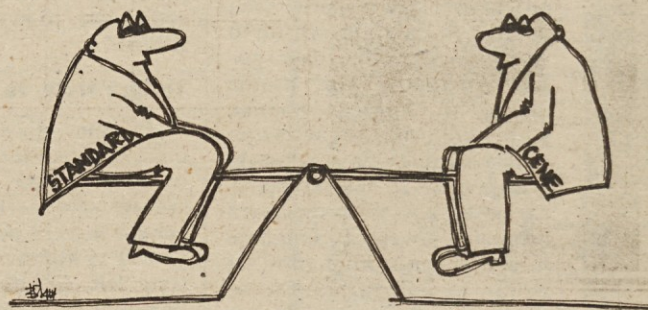
— PO NJUNEM DELU!

B. Mitrovič

— Sliši se, da naši vodilni vsak dan govorijo samo o devizah. Menim, da bo treba misliti v tozdu tudi na druge stvari.

— Saj mislijo tudi na blagajnika, ki je z devizami zbežal čez mejo.

— A nisva malo prestara? Eden bo moral dol ali pa oba.

Vloga časopisja pri povezovanju delavcev

Leta 1982 je preteklo štirideset let izhajanja Delavske enotnosti, današnjega glasila Zveze sindikatov Slovenije, torej najširše enotne družbenopolitične organizacije delavskega razreda. Začetek izhajanja Delavske enotnosti, ki je bilo glasilo organizacije Delavske enotnosti, ta je bila tedaj enotna organizacija slovenskega delavskega razreda, ki je prevzel na svoja pleča boj za narodnostno in socialno osvoboditev ne le samega sebe, marveč vsega slovenskega naroda, sega v leto 1942. Organizacija Delavske enotnosti je bila v bistvu prva enotna organizacija slovenskega delavskega razreda, ki je bil dotlej strankarsko in ideološko razdrobljen. Že pred Delavsko enotnostjo je na Slovenskem izhajala vrsta strokovnih oziroma sindikalnih glasil, ki pa so imela različne strankarske, idejne in strokovne značaje. Pregled tega časopisja, ki je izhajalo na Slovenskem pred prvo svetovno vojno in med obema vojnama (to je prvi tovrstni pregled pri nas, vsaj glede strokovnih in sindikalnih glasil v ožjem smislu) sta pripravila profesor dr. Miroslav Stiplovec in Martin Ivanič. Zaradi pomembnosti tega dela in zanimivosti, saj se iz pregleda strokovno-sindikalnega tiska vidi tudi razvejnost in razcepjenost strokovno-sindikalnega delavskega gibanja na eni strani ter njegova množičnost in razrednost na drugi strani, bo omenjen prispevek objavila Delavska enotnost kot »naslednica« vseh teh časopisov v več nadaljevanjih. V celoti pa je prispevek objavljen v knjigi Pot slovenskega delavstva v Delavsko enotnost, ki je izšla pri založbi Delavske enotnosti oktobra lani.

Delavstvo si je za uveljavitev v družbenopolitičnem življenju in za uspešno bojevanje za revolucionarne cilje ter posebej za vsakodnevne boje za izboljšanje svojega socialnoekonomskega položaja ustanovljalo politične, strokovne — sindikalne, kulturne, kulturno-prosvetne in druge organizacije. Vse te različne delavske organizacije so se zavedale velikega pomena časopisja za svojo orga-

nizacijsko krepitev in za uspešno delovanje. Z razvojem socialnodemokratskega strokovnega gibanja v devetdesetih letih 19. stoletja in v naslednjem desetletju se kršćanskosocialnih in narodnosocialnih strokovnih organizacij se je pojavila tudi potreba po posebnem strokovnem — sindikalnem časopisu, ki bi skrbelo zlasti za pridobivanje in povezovanje delavcev v strokovne organizaci-

cije, pisalo podrobneje o različnih oblikah njihovega delovanja ter opravljal druge informativne in izobraževalne naloge za sindikalno organizirano delavstvo. V začetnem obdobju nastajanja strokovnih organizacij so te naloge opravljali politični listi, ki seveda sindikalni problematiki glede na svoj značaj niso mogli posvetiti ustrezne pozornosti in ji odmeriti dovolj prostora. Za uspešen nadaljnji razvoj strokovnega — sindikalnega gibanja je bilo izdajanje posebnih strokovnih — sindikalnih listov eden temeljnih pogojev.

Izdajanje slovenskega strokovnega — sindikalnega časopisja lahko razdelimo v tri velika obdobja:

Prvo obdobje — od leta 1895, ko je socialnodemokratska strokovna organizacija železničarjev prevzela izdajanje lista Delavec, in nato do konca prve svetovne vojne. V prvem obdobju so svoja glasila začele izdajati socialnodemokratske, krščanskosocialne in narodnosocialne strokovne organizacije ter tudi nekatera prva društva javnih in zasebnih nameščenecv. Dejstvo, da so bile socialnodemokratske strokovne organizacije najmočnejše, se je odražalo tudi v številnem razrednem strokovnem časopisu. Izjemna zakonodaja o tisku in cenzuri po izbruhu prve svetovne vojne in začasna prekinitev oziroma zmanjšanje delovanja večine strokovnih organizacij v začetnem obdobju vojne so hudo prizadeli tudi strokovno časopisje, saj je večina glasil strokovnih organizacij prenehala izhajati.

Drugo obdobje — čas od nastanka jugoslovanske države 1918 do fašističnega napada na Jugoslavijo 1941. To je obdobje največjega razmaha strokovnega časopisja, v katerem odseva tudi velika razcepljenost strokovnega gibanja. Mimo pomembnih glasil osrednjih strokovnih organizacij so v obravnavanem obdobju krajši ali daljši čas izhajala tudi številna glasila manj

ših strokovnih društev z nizko
naklado. Kot posebnost mo-
ramo poudariti, da so oblasti z
zakonodajo o tisku posebej
prizadele komunistično sin-
dikavno časopisje. Fašistična
okupacija aprila 1941 pa je
hkrati s prepovedjo delovanja
slovenskih strokovnih organi-
zacij prekinila tudi izhajanje
njihovih glasil.

Tretje obdobje — z Delavsko enotnostjo kot vestnikom Glavnega odbora Delavske enotnosti, ki je začela izhajati 15. 11. 1942, je slovensko delavstvo v OF dobilo svoje

»Delavec«, prvi slovenski strokovni sindikalni list, ki ga hrani
Nacionalna biblioteka na Dunaju

osrednje glasilo, posebne izdaje pa so tiskali oziroma razmnoževali tudi v ilegalnih tiskarnah in tehnikah na Primorskem in na Gorenjskem. List Delavska enotnost je v pogojih okupacije utrjeval enotnost slovenskega delav-

skega razreda in krepil njegovo vlogo v NOB. Organizacija Delavska enotnost v OE je bila tudi predhodnica enotnih sindikatov in list Delavska enotnost je postal po osvoboditvi s prvo številko 21. maja 1945 glasilo Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije. Delavska enotnost je nato ostala osrednje slovensko sindikalno glasilo do danes in ima pomembno vlogo pri usmerjanju in popularizaciji dejavnosti Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije ter pri akti-

Večina strokovnih organizacij je s članstvom povezovala tudi naročilo strokovnega lista, kar od začetka posebej velja za razredne sindikate. V finančnih proračunih strokovnih organizacij je bilo običajno izdajanje glasila ob stroških za tajništvo največji izdelek. Velik del članarine so torej strokovne centre porabile za tiskanje časopisja, nekatere pa prav zaradi slabega gmotnega stanja niso mogle izdajati lastnih glasil. Te so zato objavljale organizacijske informacije in poročila o delovanju v političnih listih svoje idejne usmeritve, ki so imeli tako tudi značaj sindikalnega glasila.

Poudariti pa moramo, da so delavski in tudi številni meščanski politični listi, mnogi tudi v posebnih rubrikah, pisali o razvoju in delovanju strokovnih organizacij, s katerimi so bile posamezne stranke povezane, negativni pa so pisali tudi o nasprotnih strokovnih organizacijah. Politični listi so bili običajno dnevniki in so izhajali pogosteje kot glasila strokovnih organizacij, ki so bila največkrat mesečnik ali polmesečnik, redkeje pa tednik. Tako so strokovne organizacije v glasilih političnih strank, s katerimi so tesno sodelovale, objavljale zlasti vesti o sestankih, shodih, poteku mednih gibanj in stavk ter druge informacije, ki so jih morale hitro posredovati članom. Glasila političnih strank so spremljala vse pomembne akcije z njimi povezanih strokovnih organizacij. Glede na stališče o enotnosti političnega in sindikalnega gibanja so zlasti partijski politični listi zelo obsežno pisali o sindikalnih organizacijah in njihovi aktivnosti. O vseh velikih akcijah strokovnih organizacij zlasti o stavkah, ki niso imele ekonomskega, ampak tudi politični značaj, je pisalo v delavsko in meščansko časopisje, ki jih je iz svojih idej in političnih izhodišč različno ocenjevalo.

(Nadaljevanje prihodnjič)

[illegible]

**Nagradna
križanka
št. 8**

Rešitve pošljite do 14. marca 1983 na naslov: TOZD
DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška 43, s
prilpism na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT.
8. Nagrade so 500, 400, 300 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 6
HLASTEC, DAF, ABDERIT, REKLAMACIJA.

KRAVATA, ANTARA, VRANA, ANANAS,
STELA, DEKSTROZA, ALS, TARO, SAT, OS-
SIAN, IO, MATJAŽ KMECL, BOJ, ARA, AO,
NAIB, TAM, LETAKI, RJAVINA, ELEMENT,
ALASKA, NAVITEK, ALKAR.

Izzrebani reševalci nagradne križanke št. 6

1. nagrada 500 din: Tone Šum, Kisovec 121, 61412 Kisovec;
2. nagrada 400 din: Stanislava Knez, Osojna pot 3, 61000 Ljubljana;
3. nagrada 300 din: Irena-Svoljšak, Bratov Učakar 82, 61000 Ljubljana.
- Nagrade bomo poslali po pošti.**

Delavska enotnost

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije.
List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta.

Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra 1967. leta ob njeni 25-letnici odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo.

Izdaja ČGP Delo — TOZD Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška 43, poštni predal 313-VI; telex 31787

Glavni urednik in direktor TOZD: Dušan Gačnik

Odgovorni urednik: Franček Kavčič

Novinarji: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Sonja Gašperšič, Marjan Horvat, Ivo Kuljaj, Emil Lah, tajnica: Meri Jurca, Franci Mulec (teh. urednik), Boris Rugelj, Sonja Seljak (redaktori-ca), Janez Sever, Peter Štefanič, Andrej Ulaga, Janez Volič in Igor Žitnik

Pomočnik direktorja TOZD: Milan Živković

Telefoni: glavni urednik in direktor TOZD 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja TOZD 322-778, tajništvo uredništva 313-942.

Naročniška centrala: 321-255, 311-936 in 323-951

Založba Delavska enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, odgovorni urednik 322-975, 310-033 int. 335

Uredništvo Naš delavec, skupna revija slovenskih delav-
kov in revij, Ljubljana, Miklošičeva 25, 326-754

Uredništvo Naša žena, Ljubljana, Celovška 43, 321-255

Servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana,
Celovška 43, 323-951

Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška 43,
320-403

Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125,

Knjigarna galerija, Ljubljana, Tavčarjeva 5, 317-870 in
312-691

Posamezna številka Delavske enotnosti 10 din, letna naročnina 520 din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poština plačana v gotovini.

Tiska Ljudska pravica Ljubljana

Izodajateljski svet delavske enotnosti: Drago Seiger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bušar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vljaklo Krivokapič, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Žitnik.

Sem ženska. Delavka. Mati.

Tista sem, ki jo srečuješ na vseh svojih poteh. Vidiš me, ko hitim v mrzlo juro z otrokom v varstvo. Skupaj se gneteva v avtobusu na poti v službo. Ob tebi sem, ko snujemo, ustvarjamo, razpravljamo. Borim se, nasprotujem, popuščam in spet gradim. Veseлим se uspehov. Rada imam svoje delo.

Morda me tudi zato, ko kasno popoldne otovorjena z vrečkami hitim proti domu, tišči nejasen občutek in mi speši korak. Spet bom pozno prišla po malo, starejša je že nekaj ur sama doma, se mi podi po glavi, medtem ko še preverjam račun iz trgovine in že sestavljam obrok za ta dan. Kdaj bom utegnila skuhati, pospraviti, dojenček mora na zrak, šolarki je treba prisluhniti, naloge ima vedno bolj nemarne, kaj vse naj pripravi za jutri? Dan ima spet premalo ur!

Ne, ne tožim. Le razgrinjam svoje ženske misli, ki se mi nabirajo že dolgo. Od zadnjega in predzadnjega in menda še tistega pred njim praznika. Moj praznik je spet tu. Čestitke, cvetje in kar malo preveč veselosti. Da, tudi vabila za potovanja, kosila, prireditve, ugodnosti pri nakupu knjig, prav za to priložnost, še romajo na naslove sindikalnih organizacij. Vse za 8. marec. Razveselite svoje tovarišice prav ta dan!

Ženska je spet v središču pozornosti. Zre s strani resnega tiska, kamor jo je kamera zvabila izza stroja, z njive, iz urada. Prizadeto in poglobljeno se spet obravnava njen položaj, njeni problemi. Pa mi ni prav in ne maram tega 8. marca. Sprašujem se, ali po skoraj 75 letih od tistega kongresa marksistično usmerjenih žena, ki so ta dan zahtevale zase, še potrebujem 8. marec. Rada bi odgovorila z ne. Ne za našo žensko, ne v naši deželi, ne po vseh bojih, ki smo jih skupaj bili za drugačno, boljše družbo. Zakaj spet in spet o problemih ženske pisati ob enem dnevu, ko jih vendar nosimo vse leto in ko je večina teh pravzaprav takih, ki naj bi jih več ne nosile same? Mar zato, ker smo v svojih stiskah, ko skušamo biti kos vsem svojim nalogam — tistim, ki nam jih je naložila narava in tistim, ki nam jih je nekoč davno vsilila delitev dela in vlog med moškim in žensko ter tistim, ki smo si jih priborile z enakopravnostjo — še vse prevečkrat same? Ker je davek za ekonomsko neodvisnost in vse, kar nam ta daje, še vedno zelo visok? Dvojni delavnik in slaba vest, kadar vsega ne zmoremo.

Teži me misel, da še vedno potrebujem dan žensk. Zato, oprosti mi, tudi za šopek, ki si si ga priboril v tisti gneči, ne vprašujoč za ceno, ne maram kaj dosti. Sumim te, da z njim podkupuješ svojo slabo vest.

Prinesi mi cvetlico kdaj drugič (čeprav sva si ravna, sem vendar ženska), nasmehni se mi spodbudno, ko sem potra in ko se mi zdi, da ne zmorem. Obledi otroka, zlikaj sam svojo srajco in ne nergaj, ko moram doma prebrati gradivo za sejo!

Skupaj bova morala poprijeti, se družno lotiti dela, trdo, zagrizeno, sicer ne bova zmogla. Pride čas, ko bova lahko izpregla, a hkrati bo treba pogledati v oči tistim, ki prihajajo za nama. Z za vestjo, da sva vzgojila zdrav nov rod, da sva mu zapustila dediščino, na kateri bo z veseljem gradil naprej.

Gordana Petek-Ivandič

Po sledih zaključnih računov

Marsikje z grenkim priokusom

Zaključni računi, ki opozarjajo na vse dobro in slabo na naši opravljeni poti, so pred nami. Dokumenti so na moč zanimivi, saj odgovarjajo na »vprašanje leta«.

Za sodelovanje pri zbiranju podatkov smo poprosili nekaj naših sodelavcev in dobili več zanimivih prispevkov. Nekatere objavljamo v današnji številki našega časopisa, druge pa smo prihranili za prihodnji teden.

Brez izgub

V logaški občini so se, kar zadeva občinski proračun, držali dogovora o splošni porabi, 500.000 dinarjev presežka pa so delili takole: 70 % republiki, ostalo pa občinskimi blagovnim rezervam. SIS družbenih dejavnosti niso imele presežkov, saj so lani zaradi nižjih stopenj dosegle 97 % načrtovanega prihodka. Gospodarstvo v občini nima izgub. Vseh 13 TOZD ima precejšnje težave s cenami reprodukcijskega materiala in končnih izdelkov, tako da se finančna uspešnost v povprečju zmanjšuje. Razmerje med izvozom in uvozom je 7:1. Na tujem so iztržili 10 milijonov dolarjev, največ s prodajo drobnega pohištva delovne organizacije KLI. Tudi osebne dohodke so do konca leta uskladili z dogovorom. Prva ugotovitev ob upoštevanju 6. in 7. člena tega dogovora je, da so v gospodarstvu osebne dohodke povečali za 24 % in da so bili med letom kar vsi po vrsti kršitelji.

Rezultati gospodarjenja v idrijski občini so, kar zadeva dohodek, celotni prihodek in materialne stroške, ob koncu

deviznih dinarjev živega srebra. Izvoz je manjši zaradi ETE iz Cerknega, saj ga je dosegla komaj 60 %, obenem pa se je v občini pojavil nov izvoznik, in sicer TOZD IMP TIO, ki do lani sploh ni izvažala. Tu je šlo v prvi vrsti za uspešno vključitev v mednarodno delitev dela. O osebnih dohodkih pa po prvih podatkih menijo, da so se v gospodarstvu povečali za 28 %, v glavnem zavoljo izdatnih izplačil v decembru. Dve tretjini kršilcev iz leta 1981 sta lani poračunali obveznosti.

V tolminski občini že ugotavljajo, da med 33 TOZD v minulemu letu nobena ni imela izgube. V tamkajšnji klavnici se je decembra lani izteklo obdobje družbenega varstva, ki je lepo obrodilo. Tolminsko gospodarstvo je precej izvozilo na konvertibilno tržišče, v primerjavi z letom 1981 za dobro tretjino več. Da so gospodarske razmere v občini po zaključnih računih dobre, gre zasluga sprotne obravnavanju vseh težav. Tako so med letom proučili sleherni odstopanje od dogovorjenega. Po podatkih, ki

Skoraj pol plače za poračun

»Po polletnem obračunu smo bili za nekaj odstotnih točk nad mejo, določeno z družbenim dogovorom in samoupravnim sporazumom«, nam je pripovedoval Zmago Gabrijelečič, predsednik konference OOS v slovenjegraškem Fecru. »Natančneje: proizvodne TOZD so presegle okvirne možnosti za 1 do 1,5 indekzne točke, skupne službe pa za 3,5 točke. Zato smo sklenili, da bomo v drugem polletju tam, kjer je presežek velik, spravili osebne dohodke v veljavne okvire.«

V režiji se je namreč izkazalo, da imajo glede na opravljene ure (v primerjavi z bruto osebnimi dohodki) preveč zaposlenih. Zato so ti delavci imeli (ob drugih ukrepih) dve delovni soboti brezplačen dopust. V proizvodnih enotah po takšnih ukrepih ni bilo treba segati, ker so se osebni dohodki do konca leta sami od sebe izravnali.

Po zaključnem računu pa so delavci ugotovili, da jim glede na dosegeno ostaja še nekaj »manevrskega prostora« pri osebnih dohodkih. Tako so zračunali, da lahko za vsak mesec preteklega leta izplačajo še 3,5 odstotka na akontacije osebnih dohodkov. Vse skupaj je naneslo kar prijetnih 40 odstotkov enomesečne mase osebnih dohodkov za poračun.

»Vsi smo bili kajpak zadovoljni, saj nam letošnji gospodarski tokovi, tako kot jih vidimo zdaj, ne obetajo podobnih dosežkov«, je dejal na koncu Zmago Gabrijelečič. »Vprašanje je, kako bomo uspeli nakupiti ves reprodukcijski material, saj smo sorazmerno majhen izvoznik in naše potrebe po devizah so večje kot izvoz. Zaradi tega je tudi vprašljivo, kako bomo lahko uresničili novi proizvodni program, ki je izvozno zelo zanimiv, vendar zahteva tudi precej deviz za uvoz surovin in za soudeležbo domačim dobaviteljem.«

leta celo nekoliko boljši od devetmesečnega. Po zaključnih računih nobena TOZD nima izgube, razen TOZD Dom, ki pa jo bo pokrili, tako kot že vrsto let, torej solidarno DO Eta. Še ob polletju je pet delovnih organizacij imelo izgubo, skupaj 18 milijonov dinarjev, po devetih mesecih še tri (12 milijonov dinarjev), za Zidgrad pa so pripravljali družbeno varstvo.

Ob oblikovanju nove prispevne stopnje za SIS družbenih dejavnosti so se že decembra dogovorili, da bodo primanjkljaj prenesli v letošnje leto. Gre za blizu 4 milijone dinarjev, izgube zdravstva v občini pa so se povzpele na 11 milijonov dinarjev.

Za zdaj so dosegli samo podatki o izvozu idrijskega gospodarstva. Ta se je v primerjavi z letom 1981 zmanjšal za okroglih 20 %. Poudariti pa je treba, da so predlani izvozili za 50 milijonov

so bili na voljo o gospodarjenju v prvih devetih mesecih, so glede osebnih dohodkov imeli tri kršilce. Vsem so naložili, da so konca leta naredijo mesečne programe izplačevanja osebnih dohodkov in obenem prikažejo dohodek. Do konca leta so tako obravnavali Avtoprevoz. Osebni dohodki delavcev na gradbiščih v Iraku namreč niso primerljivi z dohodki zaposlenih v matični občini. Soško gozdno gospodarstvo je skušalo bolj spodbuditi sekače, najtežje fizične delavce in traktoriste, kar bi tudi sicer moralo storiti do konca tega srednjeročnega obdobja. Metalfleks je na temelju opredelitev iz minulega srednjeročnega obdobja odprl obrata v Gorenji Trebuši in v Tolminskem Lomu, kjer je zaposlil nove delavce. V negospodarstvu pa so popravili osebne dohodke v Domu ostarelih v Podbrdu, kjer so bili daleč pod republiškim povprečjem, in v tolminskem dijaškem domu.

Trgovini se slabo piše

V ABC Pomurka podatkov o poslovanju 39 delovnih organizacij z 98 TOZD v 12 občinah v SR Sloveniji še nimajo. Za ponazoritev naj navedemo, da je 11.000 zaposlenih in 15.000 kooperantov v letu 1981 ustvarilo 32,5 milijarde celotnega prihodka. O lanski uspešnosti pa smo vprašali v Kmetijskem gospodarstvu Rakičan, Mesni industriji in trgovski delovni organizaciji Potrošnik.

V KG Rakičan je 470 delavcev ustvarilo za 2 milijardi dinarjev celotnega prihodka ali 89 odstotkov več kot v letu 1981. Ob najbogatejši letini so presegli načrt za 8 odstotkov. Ustvarili so 490 milijonov dohodka ali 90 odstotkov več kot v letu 1981, pri čemer so imeli 331 milijonov dinarjev čistega dohodka ali 99 odstotkov več kot predlani. Ob

dobrih hektarskih pridelkih so proizvodnjo največ povečali s polnjenjem nove prašičje farne v Nemščaku, saj so v letu 1982 zredili že 75.000, leto prej pa 25.000 prašičev.

Ob veliko večjem dohodku pa so se pri izplačevanju osebnih dohodkov držali dogovora. Zanje so res namenili 31 odstotkov več kot v letu 1981, vendar znaten del zavoljo zaposlitve delavcev v novi farmi. Sicer pa je povprečni osebni dohodek v KG Rakičan v letu 1982 bil 13.600 dinarjev. Počasnejša rast osebnega dohodka od dohodka je omogočila povečati poslovni sklad za 180 odstotkov. Tako imajo v skladu, ki je pogoj za gradnjo tovarne močnih krmil, nakup in izsuševanje zemljišč, 174 milijonov, s sredstvi amortizacije in rezervnega sklada pa 280 milijonov dinarjev. Letos načrtujejo, da bodo proizvodnjo še povečali: spiti nameravajo 100.000 prašičev. Bojijo se le, da ob slabših vremenskih razmerah kot v letu 1982 ne bodo ponovili pridelkov. Dobro gospodarjenje pa kmetijcem jamči, da bodo njihovi osebni dohodki rasli v dovoljenih okvirih.

V Mesni industriji v Murski Soboti pa je 1.192 zaposlenim po 9 letih uspelo pokriti vso izgubo, ki so jo imeli zaradi razhajanja cen živine in sivega mesa. Izgubo (32.884 milijona dinarjev) so pokrili z 9.541 milijona dinarjev svojih rezerv, ABC Pomurka je primaknila 4.829 milijona, 3.520 milijona je prispevalo KG Rakičan in 15 milijonov dinarjev občina Murska Sobotica iz svojih rezerv. To pa je le pustilo posledice, ki bodo motile letošnje poslovanje, saj v poslovni sklad razen v TOZD Trgovina, ki ni poslovala z izgubo, niso imeli kaj dati. Prazna je tudi blagajna

sklada skupne porabe, tako da bodo delavci Mesne industrije regres za letne dopuste tudi letos dobili iz solidarnostno združenih sredstev drugih članic ABC POMURKA. Tudi sicer se delavcem Mesne industrije, ki so lani v klavnici dobivali povprečno 10.758 v TOZD Predelava pa 11.813 dinarjev, ne obetajo rožnati časi. Že te nizke osebne dohodke so si izborili v dogovoru s skupščino občine, saj so vzroki za izgubo bili objektivne narave oziroma posledica neurejenih razmer na trgu z živino in mesom. Lani so bili namreč po 153. členu zakona o združenem delu zaradi izgub oproščeni obveznosti do širše družbenopolitične skupnosti. Slednje in prazni poslovni sklad, ki onemogoča razvoj predelave, pa delavcem ne jamčita, da bi si letos pomembneje popravili osebne dohodke.

Preko tisoč delavcev v Potrošniku je lani nominalno doseglo sicer lepe uspehe, saj so ustvarili 5,2 milijarde dinarjev celotnega prihodka, ali 31 odstotkov več kot leta 1981. Gospodarjenje po načelu, da sredstva za porabo rastejo počasneje kot celotni prihodek, je pripomoglo k temu, da se je dohodek v primerjavi z doseženim v letu 1982 povečal za 34 %, čisti dohodek, ki znaša 326 milijonov, pa za 30 odstotkov. Slednje kaže na vpliv večjih obresti. Poslovni sklad so povečali za 33 odstotkov, vendar njegove nominalne vrednosti niso hoteli izdati. Poudarili so le, da zaključni račun kaže na slabljenje neproizvodne sposobnosti trgovine predvsem zaradi pomembno spremenjenih razmer v naših trgovinah. Zaloge ob skokovitem naraščanju cen vežejo vse več denarja, zato bo poslovni sklad prešibak, da bi izpeljali vrsto novih naložb oziroma zgradili nove trgovine. Nemalo preglavic delajo tudi spremenjeni odnosi med proizvodnjo in trgovino. Če si trgovina želi zagotoviti blago, mora pogosto za več mesecev avansirati njegovo proizvodnjo, vse več pa je tudi zahtev po sovlaganju trgovine v proizvodnjo. Take zahteve pa trgovci ob dohodku, ki je vezan na založenost trgovin, vse teže zmagujejo.

Če se bo tudi letos nadaljevala 1982. leta sprejeta politika zamrznjenih marž, se bo položaj trgovine poslabšal, kar bodo čutili delavci v tej panogi predvsem z manjšimi osebnimi dohodki. Osebni dohodki zaposlenih v Potrošniku so že lani rasli počasneje kot življenjski stroški, saj so bili povprečno za 1.000 dinarjev manjši od povprečnih osebnih dohodkov zaposlenih v gospodarstvu v republiki. Rešili bi jih le izredni poslovni uspehi, ki pa jih v času pomanjkanja blaga in padanja kupne moči ni pričakovati. Zato trgovci opozarjajo, da je zanje krivično načelo, da se osebni dohodki lahko povečujejo le v skladu z rastjo rezultatov dela. Rezultati njihovega dela so pač v veliki meri odvisni od zunanji vplivov.

Podatke so zbrali:
F. Semrl, B. Rugelj,
B. Hegediš in A. Ulaga